

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Tomáš Pavelec

Ochrana osobnosti a soukromí
Personal Rights and Privacy

Rigorózní práce

Ochrana osobnosti a soukromí

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): listopad 2015

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených. Práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 20. 11. 2015

.....
Mgr. Tomáš Pavelec

Obsah

1	ÚVOD	6
2	VŠEOBECNÁ OSOBNOSTNÍ PRÁVA.....	8
2.1	Úvod a ústavněprávní základy	8
2.2	Historický vývoj	9
2.2.1	Počátky osobnostních práv.....	9
2.2.2	Dosavadní občanskoprávní úprava	9
2.2.3	Současná občanskoprávní úprava	10
2.3	Osobnost člověka – pojem a charakteristika.....	11
2.4	Osobnostní práva	12
2.4.1	Pojem osobnostních práv	12
2.4.2	Vymezení osobnostních práv	14
2.4.3	Subjekty osobnostních práv.....	16
2.5	Jméno	16
2.5.1	Jméno a pseudonym.....	16
2.5.2	Užití jména a příjmení v názvu právnické osoby	18
2.6	Čest, vážnost a důstojnost.....	19
2.6.1	Narušení cti, vážnosti a důstojnosti	20
2.6.2	Objektivně nepravdivá informace	21
2.6.3	Pravdivá, hrubě zkreslená informace	23
2.6.4	Pravdivá, soukromá informace	24
2.6.5	Kritika	25
2.7	Projevy osobní povahy	30
2.8	Identita osoby	31
2.8.1	Podoba a identita	32
2.8.2	Podobizny a jiná vyobrazení.....	34
2.8.3	Transakční identita	34
2.8.4	Krádež identity.....	36
2.9	Duševní a tělesná integrita.....	40
2.10	Zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí	40
3	ZÁSAHY DO OSOBNOSTNÍCH PRÁV	42
3.1	Pojem neoprávněného zásahu	42
3.2	Přiměřenost zásahu výrokem (hodnotový soud a skutkové tvrzení).....	44
3.2.1	Kritéria použitelná při hodnocení intenzity zásahu	45

3.3	Objektivní princip a příčinná souvislost	46
3.4	Způsobilost vyvolat újmu	47
3.5	Náhrada nemajetkové újmy a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění	48
3.5.1	Odstranění následků zásahu	49
3.6	Zákonné licence	52
3.7	Promlčení nároku.....	54
4	OCHRANA POSKYTOVANÁ PRÁVNICKÝM OSOBÁM	56
4.1	Ochrana pověsti právnické osoby	56
4.2	Název a firma.....	56
4.3	Pojem goodwill	57
4.4	Právní úprava v občanském zákoníku	57
4.5	Nekalosoutěžní jednání	58
4.6	Případy zásahů do pověsti právnické osoby	59
5	POJEM SOUKROMÍ A PRÁVO NA SEBEURČENÍ.....	62
5.1	Vymezení pojmu	62
5.2	Právo na sebeurčení	64
5.3	Důkazní materiál a soukromí.....	65
5.4	Soukromá a veřejná komunikace	66
5.4.1	Rozlišování mezi komunikací veřejnou a komunikací soukromou	66
5.4.2	Zveřejňování protiprávní komunikace	67
6	MEDIÁLNÍ A MARKETINGOVÉ PROSTŘEDÍ.....	71
6.1	Marketingové průzkumy a narušení soukromí	71
6.2	Protiprávní manipulace v médiích	72
6.3	Obrana proti zásahům v rozhlasovém a televizním vysílání	75
6.4	Tiskový zákon a právo požadovat uveřejnění odpovědi.....	77
7	OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ	79
7.1	Akty přijaté za účelem ochrany osobních údajů v rámci Evropy	79
7.2	Zákon o ochraně osobních údajů.....	80
7.3	Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv	83
7.4	Nárok na likvidaci osobních údajů	86
8	SHROMAŽĎOVÁNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ	87
8.1	Úvod do problematiky shromažďování osobních údajů.....	87
8.2	Shromažďování osobních údajů veřejnými subjekty	88

8.3	Shromažďování osobních údajů soukromými subjekty.....	90
8.3.1	Online údaje	90
8.3.2	Data mining.....	91
8.3.3	Shromažďování osobních údajů o užívání internetových stránek a rizika s nimi spojená.....	93
8.3.4	Společnost Google Inc.	96
8.3.5	Monitorování obyvatel domu a zaměstnanců v pracovní době.....	97
8.3.6	Technologie RFID	100
8.4	Soukromí při procházení internetových stránek	102
8.4.1	Obecné podmínky ochrany soukromí internetových stránek	102
8.4.2	Informace získané k šíření obchodních sdělení	103
8.5	Ochrana osobních údajů ve virtuálním prostředí ve vybraných státech	104
9	ZÁVĚR.....	107
10	RESUMÉ	109
11	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	110
11.1	Monografie.....	110
11.2	Časopisy.....	111
11.3	Soudní rozhodnutí	112
11.4	Právní předpisy	119
11.5	Elektronické zdroje.....	121
12	SEZNAM PŘÍLOH	123
	Příloha č. 1 - Seznam použitých zkratk.....	124
	Příloha č. 2 - Abstrakt	125
	Příloha č. 3 - Seznam klíčových slov.....	126

1 Úvod

Práce se zaměřuje na osobnost člověka a zásahy do osobnostních práv. Vzhledem k rozsahu zpracovaného tématu se soustředím na oblast soukromí člověka.

Téma ochrany osobnosti člověka jeho údajů a soukromí považuji obzvláště v dnešní době za významné. Denně jsou zaznamenávány a ukládány nesčetné informace o osobách, přičemž tyto informace jsou dnes navíc snadno přenositelné, kopírovatelné, zpřístupnitelné, zneužitelné a v neposlední řadě obtížně odstranitelné. Domnívám se, že otázce ochrany soukromí a informací není věnována dostatečná pozornost. Zatím nikdo nedokáže předpovědět, jak se zpracovávání a šíření tolika dat o takřka všech osobách bude dál vyvíjet a jaké důsledky bude v budoucnu mít zejména vzhledem k jejich evidování a prakticky nulovému zapominání.

Ochrana osobnosti je tradiční součástí soukromého práva, zatímco specializovaná úprava ochrany osobních údajů je veřejnoprávní povahy. Ochrana osobnosti je v tomto ohledu obecnou právní úpravou vztahující se na celou oblast tělesné i duševní integrity člověka, specifikována jednorázovými výjimečnými zásahy a jejich účinky. Právní úpravou zabývající se záležitostmi procesního a opakovaného charakteru nakládáním s informacemi je pak ochrana osobních údajů.

Cílem práce je analyzovat míru ochrany soukromí člověka v České republice a dále analyzovat rozsah poskytované ochrany osobnostním právům, co se týče cti, vážnosti, lidské důstojnosti, projevům osobní povahy a ochraně jména. Za tímto účelem je v práci využito zejména metody analytické, komparativní a indukční.

V práci analyzuji a cituji judikaturu Nejvyššího soudu a Ústavního soudu České republiky, příležitostně využívám judikatury soudu nižších stupňů a správních orgánů. Dále jsou v práci užita rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva a Evropského soudního dvora. Jelikož převážná část judikatury, která se vztahovala k dřívější právní úpravě, je použitelná také pro současná ustanovení, je tato judikatura zapracována do textu.

Jelikož byla v České republice přijata rekodifikace soukromého práva, zaměřuje se tato práce především na aktuální znění, přičemž využívá judikatury k dřívějším předpisům, kterou je možné použít i na současnou právní úpravu. Jako příklad některých změn lze uvést pojem fyzická osoba a jeho nahrazení pojmem člověk, u právnické osoby dochází také k zásahu do práva k názvu i soukromí a je chráněna její „dobrá“ pověst.

Součástí práce je také ochrana soukromí upravena zvláštním zákonem, který je veřejnoprávní povahy, avšak pro účely této práce je nezbytné jej do tématu zahrnout, protože soukromí je chráněno nejenom základními zásadami občanského práva, ustanoveními práva na ochranu osobnosti, ale také i právě tímto zákonem, který poskytuje ochranu před nezákonnými zásahy spočívajícími ve shromažďování a zpracovávání osobních údajů, a tím k zasahování do soukromí osob.

Zvláštní pozornost je dále věnována veřejným sdělením, ať již prostřednictvím televize, rozhlasu nebo internetu, neboť právě těmito prostředky se informace šíří nejčastěji. Oblast sdělování se zabývá převážně kritikou pravdivou a nepravdivou, přičemž u pravdivé dále rozlišujeme hodnotové soudy. Zpracován je rovněž způsob posuzování intenzity zásahu a faktory, které je potřeba při posouzení zásahu, jeho intenzity a poskytování přiměřeného zadostiučinění hodnotit.

Za důležitou kapitolu považuji rovněž téma hrubě zkreslených informací a nepřipustné kritiky, která je nebezpečná vzhledem k svému charakteru, rozporu a konfrontaci s právem na svobodu slova. Je důležité, aby svoboda slova byla zachována v co nejširší míře, to platí zejména u politické diskuze, je však také nezbytné poskytnout dostatečně vysokou míru ochrany osobnostních práv dotčených osob.

Naopak zcela ponecháno stranou je téma zásahů do integrity osobnosti a zdravotnického práva. V práci se nevěnuji zejména právům autorským, která by vzhledem ke své obsáhlosti mohla tvořit samostatné téma. Z oblasti trestního práva je pak vynechána problematika jednotlivých trestných činů, zejména jde o trestné činy pomluvy, neoprávněného nakládání s osobními údaji, porušování dopravovaných zpráv, neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací, a další trestné činy, jelikož se jedná o témata, která mohou být předmětem samostatné práce.

2 Všeobecná osobnostní práva

2.1 Úvod a ústavněprávní základy

Právo na ochranu osobnosti je právem působícím vůči všem, je vázáno na člověka a je nezadatelné a nepřevoditelné. Jedná se o tzv. právo absolutní. Patří mezi základní a stěžejní práv odvětví soukromého práva, přičemž toto právo je zakotveno v ústavních předpisech České republiky, a to zejména v Listině základních práv a svobod, konkrétně čl. 17 a čl. 10 LZPS, který stanovuje, že každý má právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Právo podle čl. 17 LZPS je zásadně rovno základnímu právu podle čl. 10 LZPS.¹ V odstavci druhém je pak uvedeno, že každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. Konečně v odstavci třetím je zaručeno právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. Osobnostní práva jsou zakotvena i v mezinárodních smlouvách, ze kterých zmíním kupříkladu Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966 či Evropskou úmluvu o ochraně lidských práv, resp. čl. 8 týkající se práva na respektování soukromého a rodinného života stanovující, že každý má právo na respektování svého soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence. Státní orgán nemůže do výkonu tohoto práva zasahovat vyjma případů, kdy je to v souladu se zákonem a zákonem povoleno a nezbytné v demokratické společnosti v zájmu bezpečnosti, zdraví, hospodářského blahobytu země, ochrany pořádku a předcházení zločinnosti, ochrany zdraví nebo morálky nebo ochrany práv a svobod jiných. Vždy je nutno zkoumat, který zájem převažuje. Každý právní demokratický stát přiznává člověku ochranu jeho osobnostních práv a zároveň, nejlépe pozitivním výčtem, stanovuje možnosti zásahu do těchto práv. Jakýkoliv zásah do osobnostního práva člověka tak musí být v souladu s nejvyššími principy demokratického právního státu. Osobnost člověka nelze chápat jako jakýsi dodatek právní osobnosti, ale právní osobnost je součástí osobnosti člověka.

¹ srov. nálezn. sp. zn. II. ÚS 357/96 ze dne 10. 12. 1997 (N 156/9 SbNU 355). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.07. 2014]

2.2 Historický vývoj

2.2.1 Počátky osobnostních práv

Myšlenka osobnostních práv vznikla ve francouzském právu na základě Deklarace lidských a občanských práv z roku 1789. Na území České republiky byla osobnostní práva uchycena po roce 1918 tzv. recepčním zákonem č. 11/1918 Sb., které převzal předpisy Rakouska-Uherska. V ABGB z roku 1811 bylo zakotveno, že každý člověk má vrozená, již rozumem seznatelná práva. „Z tohoto důvodu část rakouské teorie soudí, že jednotlivá osobnostní práva fyzické osoby je třeba dovozovat z dalších ustanovení Všeobecného občanského zákoníku z r. 1811, popř. z některých dalších zákonů.“^e

V občanském zákoníku z roku 1964 se užíval pojem občan. K tomu došlo pod sovětským vlivem. Tento výraz však nezapadá do obecné ochrany osobnosti a rovněž pojmově nekryje celého člověka, nýbrž pouze občana, a proto byl nahrazen. Občanský zákoník se navrátil k tradičnímu právnímu pojmu člověk neboli fyzická osoba. V systematické právní úpravě každé demokratické společnosti mají být všeobecná osobnostní práva řazena v předních kapitolách právních předpisů, aby byla zdůrazněna jejich důležitost. Nutno podotknout, že stejnou důležitost požívá jakékoliv právní ustanovení, i když se nachází uprostřed nebo na konci právního předpisu.

2.2.2 Dosavadní občanskoprávní úprava

Předchozí občanský zákoník vymezoval ochranu osobnosti následujícím způsobem. „Zatímco v případě fyzických osob jsou předmětem legální ochrany (§ 11) a způsobu výkonu (§ 12 a 13) a stránky lidské osobnosti, vyjmenované jen příkladmo, b) projevy osobní povahy, jež mají soukromoprávní význam:

- i) od početí s podmíněnou vázaností na živé narození (srov. § 7 odst. 1 věta druhá)
- ii) od narození (srov. § 7 odst. věta první)
- iii) po smrti (§ 15),

u osob právnických jsou dvěma taxativně vymezenými chráněnými osobními statky (§ 19b):

^e KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.40

a) *název*, b) *dobrá pověst*³, přičemž nároky vyplývající z tzv. posmrtná ochrana fyzických osob nemohou být uplatněny u osob právnických.

Tato právní úprava nestanovila meze zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti formou náhrady nemajetkové újmy v penězích. Soudy tedy v každém jednotlivém případě zjišťují skutkový stav, ze kterého si mohou učinit dostatečně odůvodněný závěr založený na konkrétních a přezkoumatelných skutečnostech o míře (stupni) zásahu do osobnostních práv dotčené fyzické osoby. Výše přiměřeného zadostiučinění v penězích se pak stanovovala v závislosti na zjištěné míře závažnosti vzniklé nemajetkové újmy a okolností, za kterých k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo.⁴

2.2.3 Současná občanskoprávní úprava

V současném občanském zákoníku je právní úprava ochrany osobnosti rozšířenější, než tomu bylo u předchozí právní úpravy. Ustanovení týkající se ochrany osobnosti lze nalézt v hlavě II. dílu 2 oddíl 5. Tato úprava se však týká výlučně člověka, kde je chráněna osobnost člověka včetně jeho přirozených práv. Zvláštní důraz, který ochrana osobnosti vyžaduje, je pak chráněn v úvodních ustanoveních a zásadách, a to konkrétně ustanovení § 3 ObčZ, který stanovuje, že „*soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu jiným. Soukromé právo, mimo jiné, spočívá na zásadě, že každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí*“. Zařazením tohoto práva do úvodních ustanovení a základních zásad zákonodárce vyjádřil jasný úmysl v souladu s ustanovením § 2 odst. 2 ObčZ tato práva chránit. Práva na ochranu života, zdraví, svobody, cti, důstojnosti a soukromí má i počaté dítě, pokud to vyhovuje jeho zájmům a narodí-li se živé (§ 25 ObčZ). Podmínka vyhovění zájmům nenarozeného dítěte je však poměrně abstraktní, neboť nelze předem s jistotou zjistit, zda jakýkoliv zásah by mohl mít za následek kladné vyjádření zájmu nenarozeného dítěte. Občanský zákoník pak dále rozvádí ochranu jména člověka a případně jeho pseudonymu, bydliště, osobnosti, soukromí duševní a tělesné integrity a nedotknutelnosti člověka, a to i ochranu lidského těla po smrti člověka. Na rozdíl od

³ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008, 1243 s. ISBN 978-80-7201-687-7. str. 107

⁴ srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.11. 2014]

předchozí právní úpravy je pojmovým znakem také vážnost člověka. Tato právní úprava zohledňuje všechna přirozená práva člověka. S ohledem na ustanovení § 3028 ObčZ se i právní poměry týkající se práv osobnostních, řídí ustanoveními občanského zákoníku. Část první hlavy I. se použijí vždy.

V odstavci třetím je pak dále uvedeno, že soukromé právo vyvěrá také z dalších obecně uznaných zásad spravedlnosti a práva. Jaké aplikační pozitiva a negativa tento odstavec způsobí, ukáže teprve užívací a rozhodovací praxe dle nového občanského zákoníku.

2.3 Osobnost člověka – pojem a charakteristika

Osobnost lze charakterizovat obrovským výčtem prvků, který tvoří. Osobnost vychází z přirozenoprávního hlediska a lze ji pojímat jako „*štěstí zacílený trvalý žijoucí duchovní, duševní a tělesný celek, jehož jádrem je jedinečné (individuální) sebevědomělá já (duch), integrující duchovní, duševní a tělesná prožití, stavy a činnosti, a to vědomé i nevědomé, včetně nadání, sklonů, dědičných zátěží a nabromaděných zkušeností či jiných vrozených nebo nabytých vloh za účelem vlastního vývinu. Každá lidská osobnost je vybavena svobodnou vůlí a rozumem.*“⁵

Pojem osobnosti není nikde v právních předpisech definován, neboť není ani zřejmý a bylo by aplikačně obtížné definici vytvořit tak, aby zachycovala všechny případy. Nenalezneme ji ani v právním předpise ani v mezinárodní smlouvě. Pojem osobnosti je nezbytné vykládat v širším slova smyslu, uceleně a nedělitelně tak, aby byla chráněná práva a oprávněné zájmy každé individuální osobnosti, každého jedince. Právě individualitu lze stanovit, jako jednu z významných prvků, kterými je možno danou osobu charakterizovat. Osobnost lze považovat za osobnost ve smyslu věty „*Jsi tím, kým skutečně jsi*“. Jedním z významných znaků osobnosti je také její vědomí. Všeobecná osobnostní práva jsou nepřevoditelně spjata s individualitou každého člověka v její materiální i nemateriální hodnotě. Každá osoba má vytvořenou tzv. osobní identitu (totožnost) popsanou v kapitole níže.

Pojem osobnosti se pokoušel obsahově vyložit také Nejvyšší soud České republiky v jednom svém rozhodnutí, ve kterém uvedl, že „*za osobnost je považován člověk jako jednotlivec, jako subjekt poznání, resp. poznávání, prožívání a jednání ve své společenské podstatě i individuálních zvláštěnostech, jako nejmenší sociální jednotka i určitá psychofyzická a sociálně psychická struktura. Z hlediska psychologie se*

⁵ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek.* Praha: Linde, 2008, 1243 s. ISBN 978-80-7201-687-7. str. 110. Blíže viz. Exkurs o rozumu a citu viz. SIGMUNDOVÁ, M. – TELEEC, I. Přehled některých právních a etických otázek ochrany osobnosti. *Soudní rozhledy*, 9, 2003, č. 3, s. 74. blíže viz. TELEEC, I. rozum a cit. *Právní rozhledy*, 11, 2003, č. 7, s.317-322.

osobnost může jít jako historicky se krystalizující a vyvíjející se celek, systém duševních (ale nepochybně i duchovních) vlastností a tendencí jednotlivce, charakterových rysů, schopností, temperamentu, postojů, potřeb a zájmů, vzdělání, náboženského a kulturního zaměření, přičemž jedním z podstatných rysů osobnosti je vědomí. Osobnost se projevuje jako dynamický systém, jehož rysy se mění podle věkových stupňů, přičemž dosahují relativně větší stálosti v dospělosti. Psychologické vlastnosti osobnosti jsou zprostředkovány zvláštnostmi nervového systému, které však samy o sobě neurčují charakter, zájmy a sklony člověka. Ty se vytvářejí v procesu individuálního vývoje vlivem výchovy, výuky a společenského prostředí vůbec, přičemž aktivita subjektu \ "sebetvoření člověka\ " v průběhu vývoje roste. Podstatou osobnosti jsou její vztahy ke vnímané skutečnosti, ke druhým lidem, ke kulturně společenským hodnotám, ke aktuálnímu stavu společensko - politického prostředí apod. Tyto vztahy se projevují ve styku s lidmi, v jednání a chování člověka, jeho kulturními výtvoři apod. Každá osobnost má obecné vlastnosti všelidské povahy, zároveň však odráží specifické historické podmínky své doby, národa, společenského zařazení, povolání a má své svérázné, neopakovatelné rysy. Je tak mimo jiné i produktem své doby a jejích podmínek, zároveň v té či oné míře svým podílem na tom produkuje tuto dobu a její podmínky utvářením a přetvářením svého okolí. Nelze samozřejmě opomenout ani fyzické složky osobnosti fyzické osoby, jako je úroveň jejího zdraví, zvláštnosti vyplývající z jejího individuálního vzhledu a stavby těla, příslušnosti ke mužské nebo ženské populaci, konkrétní lidské rase, apod. Přes mnohost jednotlivých složek a aspektů osobnosti je však nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.⁶

Přestože má osobnost mnoho různých jednotlivých složek, je nutno ji vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti.⁷

2.4 Osobnostní práva

2.4.1 Pojem osobnostních práv

V souladu s právní teorií lze všeobecné osobnostní právo charakterizovat jako „soubor stejných právních norem, které upravují právo, res. dílčí práva, jejichž předmětem je osobnost fyzické osoby jako celek, resp. jednotlivé hodnoty tvořící součásti celkové fyzické a morální integrity osobnosti každé fyzické osoby jako individuality a jejichž subjekty mají vůči ostatním subjektům (fyzickým či právnickým

⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 09.12. 2014]

⁷ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007, sp.zn. 30 Cdo 1873/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

*osobám) rovné právní postavení.*⁸Z uvedené definice je zřejmé, že všeobecná osobnostní práva tvoří součást právních norem, které chrání osobnostní práva fyzické osoby v individuálním pojetí vůči ostatním subjektům a zároveň zachovává rovnost mezi jednotlivými subjekty, znamenající, že nikdo nemůže být nositelem „lepších“ osobnostních práv než někdo jiný. Na základě všeobecných osobnostních práv má každá fyzická osoba právo na své uplatnění a realizaci, a pokud nezasahuje do osobnostních práv a zájmů jiné osoby, mělo by jí být výkon těchto práv umožněn a naopak fyzická osoba by měla být chráněna proti jakýmkoliv zásahům do svých osobnostních práv. Tot' se týká co do objektivního pojetí všeobecných osobnostních práv, zatímco ze subjektivního hlediska je charakteristickým znakem všeobecných osobnostních práv možnost nakládat v zákonných mezích se svými osobnostními právy, přičemž možnost nakládat (zejména udělením souhlasu) se svými osobnostními právy každého člověka je nutno vykládat extenzivně, jsou však nezcizitelná, což znamená, že je nemůže nabýt jiná osoba, nemohou ani být postižena v rámci exekučního řízení nebo tvořit majetkovou podstatu v insolvenčním řízení.

Z možnosti nakládat se všeobecnými osobnostními právy jsou vyloučena některá práva, například právo eutanázie, právo na duševní a tělesnou integritu apod., přičemž právní předpisy regulují možnosti a podmínky, za kterých je možno toto právo porušit, respektive do tohoto práva zasáhnout. Obdobně lze subjektivní osobnostní právo definovat jako *„možnost každé fyzické osoby jako individuality nakládat v mezích právního řádu podle svého uvážení co nejdříve se svou osobností resp. s jednotlivými hodnotami, tvořícími celistvost její osobnosti v její fyzické a morální jednotě vůči ostatním subjektům (fyzickým či právnickým osobám) s rovným právním postavením za účelem realizace a ochrany jejich zájmů, potřeb a preferencí.“*⁹

Je třeba poznamenat, že zvláštní osobnostní práva založená na duševní činnosti, jako jsou práva autorská, práva k vynálezům, patentům a průmyslovým vzorům, práva výkonných umělců apod. je třeba odlišovat od všeobecných osobnostních práv. Tato zvláštní osobnostní práva jsou totiž spojeny pouze s určitou osobností, případně okruhem osob a jejich tvůrčí duševní činností na rozdíl od všeobecných osobnostních práv, která jsou spojena s každou fyzickou osobou a jsou totožná a pro všechny stejná, bez ohledu na to, zda taková fyzická osoba nějakou činností hodnoty imateriální povahy vytváří, či nikoliv. Všeobecná osobnostní

⁸ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.49

⁹ KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.79

práva a zvláštní osobnostní práva se nevylučují. Mohou však určitým způsobem vzájemně na sebe působit. Příkladem může být fotografie osob uměleckého fotografa z nějaké události. V případě konfliktu všeobecných osobnostních práv a zvláštních osobnostních práv mají však všeobecná osobnostní práva přednost před zvláštními osobnostními právy, to znamená, že na výše uvedené fotografii zachycená osoba se může domáhat ochrany svých osobnostních práv z důvodu, že bylo do těchto práv neoprávněně pořízením fotografie zasaženo, např. tehdy když osoba nedala s focením svolení a neuplatní se žádná ze zákonných výjimek, za kterých svolení dotčené osoby není potřeba. Jinak jsou všeobecná osobnostní práva a zvláštní osobnostní práva jsou vůči sobě samostatná a na sobě nezávislá a právní úprava v občanském zákoníku a úprava ve zvláštním právním předpise může být uplatněna souběžně.¹⁰

2.4.2 Vymezení osobnostních práv

Současný občanský zákoník chrání osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Jedná se o obecnou přesně nevymezenou oblast prostoru každé osoby, včetně soukromí, duševní a tělesné integrity (fyzické a morální jednoty), zobrazení, podobizny a zvukové či obrazové záznamy člověka, písemnosti osobní povahy, soukromé prostory, soukromý život, soukromí osoby a podobně. Jsou chráněny různé statky, které se vztahují k osobnosti člověka, přestože nejsou zákonem přímo určeny nebo vymezeny.

Neúplná obecná úprava osobnostních práv umožňuje pružně reagovat na společenské potřeby a dynamičnost v jejich vývoji, tak aby byla zabezpečena potřebná ochrana osobnostních práv bez toho, aby bylo nutné nezbytně reagovat novou právní úpravou na každou novou skutečnost, jež se osobnostních práv může týkat, nehledě na to, že nelze osobnostní práva zcela a v plném rozsahu pokrýt. To zabezpečuje pružnost právní úpravy v souladu se společenskými i osobnostními potřebami, bez nutnosti ji neustále vyvíjet. Přitom je zachován její cíl úspěšně poskytovat ochranu osobnostním právům každé fyzické osoby. Mnohé vzniklé situace nelze vzhledem k mnohostrannosti účinně předvídat, a proto je vhodná jejich obecná (generální) úprava. Tím se mohou pokrýt například nejrozličnější způsoby neoprávněných zásahů v oblasti televize, filmu, rozhlasu, internetu, včetně neoprávněných zásahů způsobených prostřednictvím elektroniky a shromažďováním a

¹⁰ srov. KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.57

zpracováváním osobních údajů fyzických osob na datových úložištích apod. Podrobnosti stanovuje judikatura s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Proto byla také obecná úprava osobnostních práv převzata také do ustanovení nového občanského zákoníku.

Každá jiná osoba je povinna zdržet se zásahu do osobnostních práv člověka, které požívají ochrany, ledaže k tomu existuje nějaký zákonný důvod, případně udělí-li s tím dotčená osoba svůj výslovný ústní nebo písemný souhlas.

Ustanovení, že každý je povinen ctít i svobodná rozhodnutí člověka žít podle svého posiluje osobní svobody zaručené v každém demokratickém státě. Znamená to, že nikdo by neměl aktivně zasahovat do způsobu života člověka a jeho zájmů a způsobu jednání a chování, jeho zálibám a činnostem. Zákon vyžaduje pasivitu jiných osob proti zásahům do ochrany osobnostních práv. Ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, čest, soukromí a projevy osobní povahy a dále také vážnost člověka. Výčet není taxativní a jedná se pouze o základní oblasti, do kterých nemůže být bezprávně aktivně zasahováno druhými osobami. V opačném případě má dotčená osoba právo domáhat se toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek. Následek nemusí být zjevně nepříznivý nebo škodlivý. Může vzniknout situace, že i přestože následek bude pro dotčenou osobu alespoň nějakým způsobem příznivý, nebude mít dotčená osoba zájem na vzniku takového následku a bude požadovat jeho odstranění v souladu s ustanovením § 82 odst. 1 ObčZ.

Zákon poskytuje základní ochranu právům každé osoby na své soukromí a právu rozhodovat si, jak může být do ochrany jeho osobnosti zasahováno. „*Smyslem soukromoprávní ochrany lidské osobnosti je umožnit každému člověku nerušeně žít tak, jak pokládá za vhodné z hlediska vlastního vývinu a zrání svého ducha s cílem rozvoje ve svobodných společenských poměrech soukromých. Proto je právo na ochranu osobnosti vybaveno vícero hmotněprávními nároky, jimž veřejnoprávně procesně odpovídají jednotlivé žaloby.*“¹¹

Při pozitivním vymezení práva na ochranu osobnosti vykonává každá osoba právo dle sebe a své vůle, a tedy podle svobodného rozhodnutí, přičemž je omezeno hranicí, kdy by už docházelo k protiprávnímu jednání. I do práva jiného může být zasaženo, avšak pouze v mezích zákona či v některých případech se svolením dotčené osoby, tzv. oprávněné

¹¹ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008, 1243 s. ISBN 978-80-7201-687-7. str. 106

úpravy. Při negativním vymezení lze uvést, že osoba je povinna se zdržet zásahu do osobnostních práv jiné osoby, pokud k tomu není ze zákona oprávněna.

Každá žaloba, jejímž předmětem je ochrana osobnosti, by rovněž měla obsahovat vylíčení skutkového děje. V rámci tohoto skutkového děje by mělo být zřejmé:

- jakým skutkem došlo k zásahu do práv na ochranu osobnosti
- které z dílčích složek (resp. kterých dílčích složek) osobnosti se tento zásah týkal.

Řeší-li se otázka porušení jednotlivých dílčích práv v rámci práva na ochranu osobnosti, posuzuje se každé právo samostatně. Proto i zásah do některého osobnostního práva nemusí současně znamenat zásah do práva jiného. „*Porušení práva na podobu (nebo třeba též práva k podobizně), případně práva na jméno, apod., je nutno odlišit od práva na čest, důstojnost, resp. vážnost fyzické osoby,*“¹² kde je znakem rovněž difamacce.

2.4.3 Subjekty osobnostních práv

Osobnostní práva náleží člověku, tedy každé fyzické osobě, která má právní osobnost. Právní osobnost má i počaté dítě, narodí-li se živé. Každá fyzická osoba má právní osobnost a tedy i všeobecná osobnostní práva po celou dobu svého života od narození až do smrti. Z povahy věci plyne, že všeobecná osobnostní práva jakož i osobnost nemá právnická osoba, a proto u právnických osob nelze uvažovat o ochraně osobnosti, právní úprava ji ovšem poskytuje ochranu podobnou. Za subjekty ochrany osobnostních práv se mohou domáhat nároků, které zákon těmto osobám přiznává, i osoby blízké, zejména příbuzný v řadě přímé, tj. manžel, partner, rodič, sourozenec nebo jiné osoby v poměru rodinném nebo obdobném, které by újmu utrpěnou jednou z nich, důvodně pocit'ovaly jako újmu vlastní. Mohou to být i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.

2.5 Jméno

2.5.1 Jméno a pseudonym

Jménem člověka se rozumí jeho osobní jméno a příjmení, případně další jména. Ochranu požívá také rodné příjmení, došlo-li v průběhu života ke změně současného příjmení. Stejně

¹² rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.05. 2014].

ochrany jako jméno člověka používá rovněž pseudonym, pokud vejde ve známost. Člověk si může pseudonym zvolit jak pro určitý obor činnosti, kterou se zabývá (profesi), tak také pro soukromý styk.

Člověk je oprávněn vůči jiným osobám domáhat se úcty ke svému jménu a jeho ochrany. Tato ochrana se poskytuje člověku před difamačními účinky, které by mohl utrpět. Při posuzování zásahu do ochrany jména se přihlíží, mimo jiné, i k dosavadnímu způsobu života člověka, jeho společenského postavení a důležitosti ochrany jeho jména, tak aby případný neoprávněný zásah do jeho práv a následné poškození jména a úcty k němu nebyly ve zřejmém nepoměru k hodnotě případného odškodnění za protiprávní jednání. Utrpí-li člověk neoprávněný zásah do tohoto práva, může se domáhat, aby byl odstraněn následek takového zásahu a dále došlo-li k neoprávněnému užití jeho jména také k upuštění neoprávněného zásahu.

Obsahem práva na jméno je výlučné právo člověka „*mít a užívat ke svému označení jména, disponovat s ním a bránit se tomu, aby případně někdo jiný, ať již k jakémukoliv účelu, neoprávněně užíval ke označení jejího jména.*“¹³ Nespadá sem každé označení jménem, které je shodné se jménem jiného, ale pouze označení za takových okolností, které by objektivně mohly ve veřejnosti, kde k uvedení došlo, vyvolat dojem, že jde o konkrétní fyzickou osobu. Významné je tak i kritérium místa a času.

Poškozením práv ke jménu jsou např. tzv. Google bomby. Jedná se o úmyslně vytvořený systém optimalizovaného vyhledávání změněný tak, aby v případě zadání jména dotčené osoby, byl nejprve vyhledán odkaz, jehož účelem je danou osobu nějakým způsobem poškodit. Tak po zadání slova s negativní konotací, například zloděj, se mohl objevit jméno určité osoby, její životopis, či odkaz na její internetové stránky. Takové jednání je jednoznačným zásahem co do jména osoby, tak i její cti a dobré pověsti. Ne vždy se však podaří dohledat škůdce, neboť internetové prostředí je ještě pořád poměrně anonymní a dohledání škůdce nemusí být vždy jednoduché a úspěšné. Dotčená osoba se může mimo jiné domáhat toho, aby byl tento záznam z vyhledávání odstraněn, a to i vůči vlastníkově nebo provozovateli internetového vyhledávače. Doposud však nejsou známy případy, kdy

¹³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01. 2015]

by byla uplatněna odpovědnost vlastníka nebo provozovatele internetového vyhledávače. Samy vyhledávače činí různá opatření, aby těmto zásahům zabránily.

Jednou z možností ochrany proti zásahu do práv ke jménu je domáhání se jeho ochrany žalobou u soudu. Žaloba by však neměla být primárním nástrojem k odstranění újmy. Je především na škůdci a dotčené osobě, domluvit se na odčinění újmy a mnohdy postačí omluva. Mocenský zásah státu do projevu za účelem ochrany jména jiných by měl přijít subsidiárně, tedy pouze tehdy, pokud nelze újmu napravit jinak. „*Škodu lze napravit jinak než zásahem státu, např. užitím přípustných možností k oponování kontroverzním a zavádějícím názorům. Tak lze často minimalizovat škodlivý následek sporných výroků mnohem efektivněji než cestou soudního řízení*“¹⁴

2.5.2 Užití jména a příjmení v názvu právnické osoby

Zákon zvláště upravuje případy, kdy je jméno člověka užito v názvu právnické osoby. Takové jméno lze užít, má-li k němu právnická osoba zvláštní vztah. Zákon rozlišuje případy, kdy je člověk na živu a případy, kdy člověk zemřel. Je-li člověk naživu, lze užít jeho jméno v názvu právnické osoby jen s jeho souhlasem. Přičemž stačí, pokud je souhlas dán ústně. Souhlas může být dán i zpětně. Zemřel-li člověk aniž by dal souhlas s užitím svého jména v názvu právnické osoby, může souhlas udělit některá z osob, které jsou oprávněny chránit zájmy této osoby po smrti, a to manžel zemřelého, který má primární právo udělení souhlasu. Nežije-li ani manžel, nebo zemřelý neměl manžela, může souhlas udělit zletilý potomek, předek nemá-li potomka.

Zvláštní ochranu zákon poskytuje ochraně příjmení, neboť se jedná o zájem celé rodiny. Má-li rodina důvod spočívající v důležitém zájmu, může se ochrany domáhat i samostatně manžel nebo jiná blízká osoba, byť do jejich práva ke jménu přímo zasaženo nebylo. To platí i u užití příjmení v názvu právnické osoby. Může tak učinit i přesto, dá-li dotčený, ač svéprávný, výslovně najevo, že si uplatnění práva na ochranu svého jména nepřeje. Manžel, potomek, předek nebo partner nemůže uplatnit právo na ochranu jména dotčené osoby, nemůže-li dotčený sám toto právo uplatnit pro svou nepřítomnost, nesvéprávnost nebo jinou příčinu, pokud dotčená osoba výslovně ústně nebo písemně vyjádří nesouhlas s uplatněním práva.

¹⁴ náleží sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014]

2.6 Čest, vážnost a důstojnost

Čest je integrální součástí důstojnosti člověka, která hraje roli v mezilidských vztazích a rozhodování. Čest je potřeba vnímat i jako ochranu veřejného statku,¹⁵ neboť se jedná o záležitost důležitou nikoliv pouze pro konkrétní osobu, ale také pro společnost. U osob působících ve veřejném životě je ve veřejném zájmu, aby jejich čest a vážnost osob nebyla diskutována ve skutkově posunutých rovinách.

Ochrana těchto statků je nezbytná zejména tehdy, dojde-li k narušení do cti, vážnosti a důstojnosti člověka nepravdivým, veřejně publikovaným sdělením. Jejich opětovné nabytí může nastat, ale zpravidla se již nikdy zcela neobnoví původní stav, jakého osoba dotčená před tímto zásahem požívala. Každý člověk má právo bránit se proti zásahům, které mají difamační účinky nebo účinky snižující jeho sociální postavení v očích jiných. Čest, vážnost a důstojnost člověka je obzvláště chráněným statkem, neboť právě jakýmkoliv negativním zásahem může snadno být zasažena s obtížně napravitelnými následky.

Ochrana cti, vážnosti a důstojnosti nabývá na významu zejména u lidí, kteří ji požívají ve zvýšené míře. Může se jednat o osoby ve veřejných funkcích, jakými jsou státní představitelé, diplomati, soudci, advokáti, notáři, profesori či jiní významní členové akademické obce, vrcholní obchodní manažeři a podnikatelé, jakož i jiné osoby obecně známé, či vykonávající určité rozhodovací činnosti, u nichž je nezbytná vyšší míra autority.

„Nalij i Kédénovi. Ó hochu nezapomínej. Mužům slavným a ctným vždy nutno plnit je číž.“¹⁶

Konkrétní vymezení cti je ovlivněno společenským vnímáním, a proto je tento pojem relativní. Záleží proto na kulturních a společenských hodnotách, které daná společnost uznává na daném místě a v daném čase. Dle mého názoru je proto správné, že její vymezení není (například tabulkově nařízením vlády) vymezeno.

Základní právo na čest se uplatňuje ve více sférách. Jde o soukromou sféru a veřejnou sféru. V prvním případě se jedná o ochranu soukromí, v jehož rámci se nepochybně také uplatňuje i právo na čest. Zásadně je věcí každého, co a v jakém rozsahu z této sféry uvolní jako

¹⁵ srov. nález sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 (N 209/39 SbNU 215). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.02. 2015]

¹⁶ Aristotelés. *Athénská ústava*. Aristotelés ; [z řeckých originálů uvedených v předmluvě přeložil, předmluvu a poznámky napsal Pavel Oliva]. 1. vyd. Praha : Arista, Baset, 2004. 173 s. (Antická knihovna ; 73) ISBN 808641048X (Arista). ISBN 8073400618 (Baset).

informaci pro okolní svět.¹⁷ Veřejná sféra se pak může ještě dále dělit na různé oblasti, ve kterých se daná osoba pohybuje. Může se jednat například o sféru společenskou, podnikatelskou, profesionální, přičemž toto rozdělení může být zohledněno při posouzení intenzity zásahu a určení výše případného odčinění způsobené újmy.

2.6.1 Narušení cti, vážnosti a důstojnosti

Ve kterých konkrétních situacích došlo k zásahu práva na čest, vážnost a důstojnost je třeba vždy hodnotit na základě konkrétních skutkových tvrzení, hodnotících soudů a neoprávněnosti zásahu. *„Také odůvodněním soudního rozhodnutí lze zasáhnout do osobnostních práv, jak přímo účastníka řízení, tak i třetí osoby. Takováto porušení, vytykána ve vztahu k odůvodnění soudního rozhodnutí, je však nutno zvažovat s ohledem na funkci tohoto odůvodnění; zejména proto, aby soudu bylo umožněno vykonávat jeho funkci, tedy jasně a podrobně vysvětlit, jaký skutkový stav byl v daném případě shledán a jaké je jeho právní posouzení. Z tohoto důvodu lze ve vztahu k odůvodnění soudního rozhodnutí uvažovat o případném neoprávněném zásahu do osobnostních práv jen zcela výjimečně.“*⁴⁸

Účinky takové jednání vyvolá, je-li difamační informace předána třetí osobě. Nemusí se tak však stát vědomě, nebo úmyslně. Stačí například zanechání informace na místě, kde se s ní nějaký adresát může seznámit. Informace rovněž nemusí být považována objektivně za difamující. Postačí, pokud ji za difamující přijme určitá skupina osob v alespoň relativním vztahu s osobou dotčenou. *„Pro difamační povahu určitého tvrzení se nevyžaduje, aby bylo v určité společnosti chápáno jako znevažující. Postačuje, pokud takovéto tvrzení uvedený účinek může mít být jen u určité skupiny lidí, která tvoří "okolní svět" postiženého. Zda je určité tvrzení difamující, je nutno posuzovat nikoliv jen podle použitých výrazů a formulací, ale podle celkového dojmu s přihlédnutím ke všem souvislostem a okolnostem, za nichž k tvrzení došlo.“*⁴⁹ Za takový účinek soudy považovaly například nepřímou identifikaci dotčené osoby v televizním vysílání, kde dotčeného identifikovali poznávací značkou jeho vozidla a záběrem na dům, v němž bydlí, takže jej v televizním vysílání poznal užší okruh osob.²⁰

¹⁷ srov. nález sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 (N 209/39 SbNU 215). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.02. 2015]

¹⁸ nález sp. zn. I. ÚS 310/05 ze dne 15. 11. 2006 (N 211/43 SbNU 357). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.07. 2014]

¹⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.02. 2015]

²⁰ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2002, sp. zn. 28 Cdo 983/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.02. 2015]

K porušení práva může dojít slovem, písmem, obrazem i jakýmkoliv jiným jednáním, které je vnímáno adresáty jako difamující (např. posunky, grimasou). *“Dojde-li k porušení práva na čest obrazem, může současně jít o zásah do práva na podobiznu a obrazový snímek. I tehdy však, jestliže v takovém případě o zásah do práva na podobizny a obrazové snímky nejde (zejména proto, že k užití podobizny dal oprávněný svolení nebo že podobizny bylo použito v rámci zákonné licence, může způsob užití podobizny zakládat porušení práva na čest.”*²¹ Kromě aktivního jednání, může k porušení práva podle § 82 ObčZ může dojít také pasivním jednáním – tedy opomenutím.²² *„Difamující tvrzení zasahující do práva na ochranu osobnosti je nutno posoudit nikoli jen podle použitých výrazů a formulací, nýbrž podle celkového dojmu, který působí, s přihlédnutím ke všem souvislostem a okolnostem, za nichž k tvrzení došlo.”*²³ Významné rovněž je, *„zda celkové vyznění informace odpovídá pravdě.”*²⁴

Aby mohlo k zásahu dojít, je nutné, aby byla splněna podmínka uveřejněného tvrzení nebo alespoň uveřejnění tvrzení prokazatelně hrozilo. Tvrzení, která byla pronesena *„kupř. za takových okolností, za nichž nehrozilo zveřejnění a nemohlo tedy žádným způsobem dojít ke snížení vážnosti fyzické osoby např. mezi jejími spoluobčany,”*²⁵ není proto způsobilým zásahem.

Zásah do práva na jméno, na rozdíl například do práva na čest nevyžaduje, aby tento zásah měl znaky difamace, neboť jak uvedl Nejvyšší soud *„pro úvahu o neoprávněnosti zásahu do práva na podobu nebo na jméno fyzické osoby není důležité, zda jejich užití s sebou současně neslo znaky difamace.”*²⁶

2.6.2 Objektivně nepravdivá informace

Pokud dochází k šíření tvrzení o dotčené osobě, která jsou objektivně nepravdivá, nebo dokonce i vědomě nepravdivá s cílem difamovat dotčenou osobu, dochází tím k zásahu vytvářejícím odpovídající následky.

²¹ srov. KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.263

²² srov. nález sp. zn. I. ÚS 15/95 ze dne 24. 10. 1995 (N 66/4 SbNU 151). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 03.08. 2014]

²³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 07.07. 2014]

²⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 07.07. 2014]

²⁵ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2003, sp. zn. 28 Cdo 1523/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.07. 2014]

²⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.05. 2014].

Nejvyšší soud např. judikoval, že „*samo uveřejnění nepravdivého údaje, dotýkajícího se osobnosti fyzické osoby, zakládá zpravidla neoprávněný zásah do práva na ochranu její osobnosti, odůvodňující požadavek na poskytnutí zadostiučinění podle ustanovení 13 odst. 1 zákona č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů.*

Nejvyšší soud v jiném svém rozhodnutí týkajícím se zásahu do práva na ochranu osobnosti na základě nepravdivého tvrzení uvedl, že neoprávněným zásahem do práva na ochranu osobnosti se rozumí „*zásadně každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, které zasahuje do práv fyzické osoby chráněných ustanovení § 11 a násl. obč. zák.*“²⁷

Protiprávní jednání v této oblasti může vyvolat i odpovědnost trestněprávní, například trestný čin pomluvy dle § 184 trestního zákoníku, který stanovuje, že kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu je v tomto ohledu trestně odpovědný, pokud nepostačuje v souladu se zásadou subsidiarity trestní represe uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu. Speciální skutkovou podstatou pak je, učiní-li tak pachatel účinnějšími prostředky, jakými jsou tisk, film, televize, počítačovou síť, nebo jiným obdobným způsobem.

Existuje však rozhodnutí, které uvádí, že i nepravdivý údaj nemusí být zásahem a že jednotlivé zásahy je třeba samostatně zkoumat a zjišťovat jejich přípustnou míru. *Každé zveřejnění nepravdivého údaje, dotýkajícího se osobnosti fyzické osoby, nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv, k takovému zásahu dochází pouze tehdy, jestliže mezi zásahem a porušením osobnostní sféry existuje příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhne určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti nelze tolerovat.*²⁸

Dle tohoto rozhodnutí by tedy i zveřejnění nepravdivé a difamující informace, nemuselo být nutně vždy zásahem do osobnostních práv, nebyl-li by zásah nad přípustnou míru intenzivní. Zastávám však názor, že toto rozhodnutí, je již překonáno a platí, že je-li zveřejnění určité informace objektivně nepravdivé, jedná se o zásah, ledaže zde jsou okolnosti, které škůdce

²⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2003, sp. zn. 28 Cdo 2099/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.12. 2014]

²⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2006 sp. zn. 30 Cdo 861/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.12. 2014]

odpovědnosti zprošťují, například mohl-li důvodně předpokládat pravdivost informace a byl-li sám uveden v omyl.²⁹

Nezbývá dodat, že se posuzování účinků difamace mění také v závislosti na společenském vývoji, morálních a politických hodnotách. Slova v jiných termínech, místech nebo obdobích mohou požívat jiných konotací, než by tomu bylo za jiných podmínek. Proto je třeba zkoumat také to, zda za stanovených podmínek může určitá informace vyvolat difamační účinky, hrubě zkreslovat skutečnosti a uvádět adresáty v omyl, či nikoliv.

2.6.3 Pravdivá, hrubě zkreslená informace

Hrubě zkreslující, avšak pravdivé údaje mohou také vyvolat odpovědnost za protiprávní jednání podle právních předpisů soukromého práva. V těchto případech je nezbytné, aby adresáti tohoto oznámení byli účelově uvedeni v omyl, nebo aby podání difamující informace bylo způsobilé omyl alespoň u části adresátů vyvolat. Obdobná situace může nastat také tehdy, pokud škůdce uvedl takovou informaci za okolností, které vážně poškodily zájem dotčené osoby.

Právo vyjadřovat názory požívá bezesporu právní ochrany, a to i v rovině ústavněprávní. Právní ochrany však nepožívá vyjádření názoru, který vybočuje z mezí obecně uznávaných pravidel slušnosti v demokratické společnosti a ztrácí tak charakter korektního úsudku a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze právní ochrany.

Při uveřejňování informací o jiném může dojít ke kolizi dvou základních práv postavených na stejné úrovni – tedy dvou základních práv chráněných Listinou základních práv a svobod – a to práva na ochranu soukromého života a práva na volné získávání a šíření informací. Hranice mezi těmito dvěma právy není ostře vymezená. Zde by měly obecné soudy posuzovat každý případ jednotlivě s přihlédnutím ke konkrétním podmínkám daného případu a rozhodnout podle toho, které právo převažuje a na kterém je dán větší společenský zájem. Obdobné stanovisko zaujal také Ústavní soud, který ve svém nálezu uvedl, že *„Při střetu práva na informace a jejich šíření s právem na ochranu osobnosti a soukromého života, tedy základních práv stojících na stejné úrovni, je především věcí obecných soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého*

²⁹ srov. např. nález sp. zn. I. ÚS 1586/09-1 ze dne 6. 3. 2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.10. 2015]

*případu zvažily, zda jednomu právu nebyla bezdůvodně dána přednost před právem druhým.*⁶⁰ Tuto svou argumentaci Ústavní soud zopakoval také v dalším nálezu⁶¹, kde uvedl, že „*bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvažily, zda jednomu právu nebyla nedůvodně dána přednost před právem druhým. Je proto úkolem obecných soudů, aby na základě konkrétních okolností daného případu zvažily, zda výrok dosahuje takové intenzity, že zasahuje do práva na ochranu osobnosti dané osoby, či je situací přiměřený, tedy zda v daném případě preferovat právo na ochranu cti a dobré pověsti dotčené osoby nebo upřednostnit právo na svobodu projevu a šíření informací.*“

Sporná situace však nastává tehdy, jsou-li určitá tvrzení pravdivá, a přesto dochází k neoprávněnému zásahu do práv poškozené osoby. Prokazovat pravdivost informace leží na tom, kdo tvrzení učinil a byl původcem sporného tvrzení. Zde je nezbytné zkoumat prostředky a cíle sdělované informace.

2.6.4 Pravdivá, soukromá informace

Týká-li se informace nejužšího soukromého života poškozené osoby nebo výhradně soukromé sféry poškozené osoby, může tato informace být považována za protiprávní, i když se jedná o informaci pravdivou. „*Uvádění skutečností soukromého života totiž porušuje právo na osobní soukromí. Proto je jak podle českého práva, tak podle práva řady jiných zemí takové jednání protiprávní bez ohledu na to, zda jde o okolnosti pravdivé, či nepravdivé, zda jsou tyto okolnosti difamující, či ne.*“⁶²

Mezi významný zásah do práv na ochranu osobnosti, který se v České republice vyskytoval, ale který judikatura bezpečně posoudila jako protiprávní, je situace, kdy ač pravdivé informace o okolnostech soukromého života jsou zveřejňovány v různých rejstřících o neplaticích dluhů. Důraznější zásah může být posouzen zejména tehdy, jedná-li se o dluh sporný, kdy nájemce žádá přiměřenou slevu na nájemném z důvodu nemožnosti užívat předmět nájmu pro podstatné obtíže ustanovení § 2219 odst. 1 ObčZ nebo neplacení nájemného pro vady bytu po nastěhování nájemce do bytu ustanovení § 2245 ObčZ a pronajímatel by jej jako neplatiče označil a tuto skutečnost uveřejnil.

⁶⁰ nález sp. zn. IV. ÚS 154/97 ze dne 9. 2. 1998 (N 17/10 SbNU 113) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2014]

⁶¹ nález sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 03.09. 2014]

⁶² KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s.265

V obou případech s právem na zveřejnění informací o dlužnících bez rozdílu intenzity koliduje například čl. 10 LZPS nebo ustanovení zákona o ochraně osobních. Úřad pro ochranu osobních údajů zaujal stanovisko³³ ve věci zveřejnění jmen fyzických osob, které neuhradily pohledávky vzniklé na základě rozhodnutí, které již byly pravomocně věřitelům přiznány. Zveřejňování osobních údajů v souvislosti se vznikem pohledávek (bez předchozího souhlasu subjektu údajů, který musí splňovat veškeré požadavky zákona o ochraně osobních údajů) považuje za nepřijatelné zasahování do soukromí osob, neboť zpřístupněním takového údaje, který byl získán na základě soukromoprávního vztahu, by tím mohl poškodit dobré jméno v jiných soukromoprávních nebo veřejnoprávních vztazích.

2.6.5 Kritika

Zvláštním způsobem relativního zásahu do osobnostních práv může být hodnotící úsudek, který je třeba posuzovat s ohledem na *právo* na volné získávání a šíření informací. *Právo* kritiky je zakotveno např. v čl. 17 Listiny základních práv a svobod stanovující, že svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny a dále, že každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu. „*Každá svoboda má ovšem své meze tam, kde by její projev byl v rozporu s oprávněnými zájmy na svobodném rozvoji všech ostatních. Proto i svobodě projevu názorů, vyjadřujících hodnotící úsudky, musí být vytyčeny meze tak, aby neobrožovaly svobodný rozvoj osobnosti jiných lidí (čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod). Hodnotící úsudek – kritika - může mít nejen pozitivní účinek, ale i efekt negativní, případně vyúsťující v závažnou újmu na osobnosti kritizovaného.*“³⁴

Z hlediska hodnotících úsudků pak odborná literatura a judikatura rozdělila kritiku na tzv. kritiku oprávněnou (přípustnou) a kritiku neoprávněnou.³⁵

Oprávněná kritika by měla vždy:

- vycházet z pravdivých skutečností,

³³ srov. Úřad pro ochranu osobních údajů : Stanovisko č. 1/2001 z dubna 2001 ke zveřejňování jmen dlužníků. [online]. Dostupné z: https://www.uouu.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=9673. [cit. 10.04.2015]

³⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.05. 2014]

³⁵ srov. např. KNAP, Karel. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 3. přepr. vyd. Praha: Linde, 1996, 361 s. ISBN 80-720-1029-8. s. 268

- splňovat kritéria věcnosti a konkrétnosti použitých argumentů,
- užívat argumentů, které nejsou zavádějící nebo účelně změněny,
- být přiměřená i co do obsahu, formy a místa a
- být učiněna tak, aby se nedotýkala intimní sféry soukromého života.

Za kritiku přípustnou se považuje kritika věcná a konkrétní nepřekračující společensky přijatelný rámec. „*Výkonem práva kritiky nedojde k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby jedině v případě, že jde o kritiku právem přípustnou, resp. kritiku oprávněnou. To předpokládá, že nejsou překročeny meze věcné a konkrétní kritiky, a současně, že je kritika přiměřená i co do obsahu, formy a místa, tj. že nevybočuje z mezí nutných k dosažení sledovaného a zároveň uznaného cíle. O věcnou kritiku nejde, vychází-li z nepravdivých podkladů a dovozuje-li z těchto nepravdivých podkladů vlastní hodnotící úsudky znevažujícího charakteru.*“⁶⁶

Podklady kritiky musí vycházet z pravdivých a ověřených zdrojů, případně by neměly být zdroje různě sestaveny tak, aby různým promícháním informací nedošlo obecně k překroucení skutečností mající za následek omylné vyjádření informace, nebo zamlčení podstatné informace pro objektivnost dané kritiky.

„Použití kritiky, ironizování, odsuzování a zavrhování jednání nebo činnosti fyzické osoby, opírající se o okolnosti, o nichž je sdělován nepravdivý údaj, představuje zpravidla citelný neoprávněný zásah do práva fyzické osoby na ochranu její osobnosti, přičemž tu jde o značnou intenzitu neoprávněného zásahu, který bude obvykle mít nepříznivé důsledky pro takto postiženou osobu co do jejího postavení v rodině a ve společnosti.

Přiměřenost takové kritiky se poměřuje vždy vzhledem k okolnostem daného případu a užitých prostředků, jakož i následků, které neoprávněná kritika způsobuje. Kritizuje-li někdo počínání člověka na základě pravdivého údaje a nedotýká-li se tato kritika intimní sféry života kritizovaného, neznamená to zpravidla zásah do osobnostních práv chráněných zákonem, a to i tehdy, pokud bylo v takové pravdivé kritice „*použito v odpovídající míře ironizování, odsuzování a zavrhování kritizovaného počínání fyzické osoby*“.³⁷

³⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2010 sp. zn. 30 Cdo 5161/2008 nebo 30 Cdo 1872/2004 ze dne 30. 6. 2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.05. 2014]

³⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95 (publikován ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod č. 15/1996)

Vybočí-li však publikovaný názor z mezí obecně uznávaných pravidel slušnosti v demokratické společnosti, ztrácí tím charakter korektního úsudku (zprávy, komentáře) a jako takový se zpravidla ocitá již mimo meze právní ochrany.³⁸

K výše uvedenému je třeba zmínit také rozhodnutí *Fressoz a Roire proti Francii*³⁹, ve kterém soud připustil, že novinářská svoboda také zahrnuje možnost použití určité míry přehánění či dokonce provokace. Rovněž platí, že „*tisk, pokud přispívá k veřejné diskusi o záležitostech legitimního zájmu společnosti, by měl mít běžně právo spoléhat se na obsah oficiálních informací (byť např. „mezitímního charakteru“) získaných např. od orgánů činných v trestním řízení apod., neboť jinak by mohla být podkopána životně důležitá role „hlídacího psa“, kterou tisk sebrává. I když tisk nemůže překračovat určité hranice, zejména s ohledem na ochranu pověsti a práv jiných, přísluší mu nicméně – při dodržování povinností a odpovědnosti – sdělovat informace a myšlenky o otázkách všeobecného zájmu.*“⁴⁰ Toto rozhodnutí je také v souladu s rozhodnutím ve věci *Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku*.⁴¹

2.6.5.1 Politická kritika

Zvláštní kategorií kritiky je pak kritika politická, která by v důsledku svého účelu měla být širší s ohledem na svobodu projevu, právo vyjadřovat své názory, práva přijímat a rozšiřovat ideje a informace dle čl. 17 Listiny základních práv a svobod, jakožto ústavně zaručených principů. K problematice svobody projevu existuje judikatura jak Ústavního soudu České republiky, tak i Evropského soudu pro lidská práva. Její meze jsou vymezeny zejména článkem 17 LZPS a článkem 10 odst. 2 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a právy třetích osob. Nejvyšší soud České republiky judikoval, že požadavek zmíněné ochrany společnosti musí být poměřován s ohledem k zájmu na otevřenou diskusi o politických tématech, neboť hranice přijatelné kritiky jsou adekvátně širší u politiků než u soukromé osoby.⁴² S tímto rozhodnutím nezbyvá než souhlasit a jedná se o rozhodnutí správným směrem, protože otevřenost odlišným politickým názorům a

³⁸ srov. nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014])

³⁹ rozhodnutí ESLP ve věci *Fressoz a Roire proti Francii* ze dne 21. 1. 1999, návrh č. 29183/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

⁴⁰ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 2887/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.08. 2014]

⁴¹ rozsudek ESLP ve věci *Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku* ze dne 20.5.1999, návrh č. 21980/93. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

⁴² srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 2289/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.09. 2014]

volné soutěži politických stran může sloužit jen a pouze k posílení a prospěchu demokratické společnosti, na kterou se klade významný zájem. Širší spektrum různorodých názorů tak může napomoci k tomu, aby ve společnosti nepřevládala pouhý názorový stereotyp a existovala zde také tolerance vyjádření jiných převážně menšinových názorů. Rovněž při této kritice musí být splněno pravidlo o uvedení pravdivých údajů, jinak by se jednalo o kritiku nepřipustnou. Jak uvedl Nejvyšší soud v jednom ze svých rozhodnutí⁴³ „*oprávněnou kritikou veřejně činné osoby není uvádění nepravdivých údajů o této osobě nebo hodnotících soudů z těchto údajů vycházejících.*“

Měřítko posouzení skutkových tvrzení a hodnotících soudů jsou v případech politicky známých osob nakloněny ve prospěch původců výroků. Člověk vstoupivší na veřejnou scénu musí počítat s tím, že bude pod drobnohledem veřejnosti, která se zajímá o jeho profesní i soukromý život a současně jej hodnotí, zvláště jedná-li se o osobu, která spravuje veřejné záležitosti. Veřejnost je oprávněna být o veřejně činných osobách informována pro možnost posouzení způsobilosti jak odborné, tak morální zastávat a náležitě obstarávat věci veřejné. Proto například „*výroky politického oponenta na adresu starosty obce jako reakce na jeho článek v místním tisku rekapitulující jeho působení v obci, které mají charakter hodnotících soudů a týkající se výlučně profesní sféry kritizovaného starosty, byť obsahující výrazy „tuny balastu“, „bezobsažná megalomanská spoušť banalit“ jsou chráněny svobodou projevu*“.⁴⁴ Prezentace těchto údajů a jejich případná kritika musí nezbytně souviset s veřejnou činností, kterou daná osoba vykonává.⁴⁵ S tímto názorem se plně ztotožňuji, jestliže nedochází k zásahu do nejužšího soukromí, kde již společenský zájem nepřevládá.

Z pohledu toho, kdo kritizuje, pak platí presumpce, že jde o veřejnou kritiku oprávněnou, jestliže je kritizována veřejná záležitost vykonávána veřejně působícími osobami. Jde o výraz demokratického principu, o výraz participace občanské společnosti na věcech veřejných.⁴⁶ Za věc veřejnou se pak považují veškeré agendy státních institucí i činnost osob působících ve veřejném životě. Těmito osobami se rozumí zejména činnost celorepublikových i regionálních politiků, úředníků, soudců, notářů a advokátů, ale i umělců a dalších osob, které

⁴³ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné pod číslem 29/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

⁴⁴ náleží sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

⁴⁵ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné pod číslem 29/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

⁴⁶ srov. náleží sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

na sebe úmyslně upoutávají veřejnou pozornost, případně jsou touto pozorností živeny, či z ní jiným způsobem těží. Tyto osoby „*musí akceptovat větší míru veřejné kritiky než jiní občané*“⁴⁷

S politickým působením úzce souvisí svoboda projevu. Ta představuje „*jeden ze základních pilířů demokratické společnosti, jednu ze základních podmínek jejího pokroku a rozvoje každého jednotlivce.*“ Svoboda projevu se „*vztahuje nejen na ‚informace‘ a ‚myšlenky‘, které jsou přijímány příznivě či jsou považovány za neškodné či bezvýznamné, ale i na ty, které zraňují, šokují nebo znepokojují*“⁴⁸

Při posouzení svobody projevu se vyzdvihuje její důležitost, jakožto jednu ze základních myšlenek, na které stojí moderní demokratická společnost. Zdaleka ne všechny projevené názory a myšlenky mohou být přijímány, naopak mohou u řady osob vyvolávat nevěli a nesouhlas. Mají-li však rozumnou a přiměřenou míru podporují různorodost názorů ve společnosti a jsou tedy prospěšné. V otázkách politických a celospolečenských by měla výměna názorů požívat větší názorové volnosti, než je tomu u soukromých subjektů, a to i tehdy, mohou-li být tyto skutečnosti vnímány s vyšší mírou nelibosti, nebo které by byly v jiném (nepolitickém) případě již považovány za zásah do osobnostních práv. U osob veřejně činných převládá celospolečenský zájem, který tyto osoby reprezentují, a tedy v jejich případě převažují mírně práva společnosti nad právy osobnostními, přičemž i veřejně činným osobám jsou samozřejmě ryze osobnostní práva a práva na ochranu soukromí zachována a přiznávána.

Právo na soukromí veřejně činným osobám zůstává zachováno u jejich předních dveří. Jsou-li například jejich fotografie pořízeny výhradně z veřejných míst, nejedná se o zásah do soukromého života.⁴⁹ Publikací článků v tisku a na veřejně přístupných internetových stránkách dotýkající se soukromé a intimní sféry takové osoby dochází ke zvlášť závažnému zásahu do osobnostních práv dotčené osoby, a to i přesto, že dotčená osoba je veřejně známou, takže musí snášet vyšší míru zásahů či kritiky.⁵⁰

⁴⁷ nálezn. sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014])

⁴⁸ rozsudek ESLP Handyside proti Spojenému království ze dne 7. 12. 1976, č. 5493/72, odst. 48

⁴⁹ srov. rozsudek ESLP ze dne 24. června 2004 ve věci von Hannover proti Spolkové republice Německo, návrh č. 59320/00. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

⁵⁰ srov. usnesení sp. zn. II. ÚS 1879/11 ze dne 23. 2. 2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.09. 2014]

Nesmíme zapomenout na volný prostor k politické diskusi. Zásahy do politické diskuse vyžadují přísný přezkum (srov. např. rozsudky Castells proti Španělsku ze dne 23. 4. 1992, č. 11798/85, odst. 42 či Ceylan proti Turecku ze dne 8. 7. 1999, č. 23556/94, odst. 34). Z judikatury plyne, že řešení kolize svobody projevu a osobnostními právy závisí vždy na celkovém kontextu každého individuálního případu.⁵¹

Dalším významným měřítkem politické svobody projevu je presumpce nevinu. „*Informování veřejnosti o trestním řízení, jakož i na něj navazující veřejná diskuse, nesmí být vedeny v tom smyslu, že otázka viny je předem rozhodnuta. To neznamená, že předmětem veřejné diskuse nemůže být přímo otázka viny, tedy zda se určitá osoba svým jednáním dopustila nebo nedopustila trestného činu, a že v tomto směru zásadně nelze veřejně zaujmout jakýkoliv názor.*“⁵² Svoboda projevu nemá vést k tomu, aby byl kdokoliv v očích veřejnosti fakticky shledán vinným bez možnosti se efektivně bránit proti obviněním vůči své osobě. Při vyslovení názoru by měl každý zároveň upozornit nebo uvést informaci tak, aby celkové vyznění informace bylo ve smyslu, že jeho tvrzení ještě s jistotou neznamená, že se dotčená osoba trestného činu skutečně dopustila, a že s konečnou platností může o vině rozhodnout jen soud.

2.7 Projevy osobní povahy

Každý člověk má právo, aby byla zachována jeho soukromá sféra týkající se jeho samého a ztotožnění projevu s tímto konkrétním člověkem. Jedná se o projevy, které jsou ryze soukromé, a jejich pojmovým znakem je, že nemají být určeny veřejnosti a nemají být zveřejňovány a šířeny. Za projevy osobní povahy se považují například soukromé dopisy, deníky, poznámky, sepsané paměti, organizéry, ale také soukromá e-mailová komunikace. Jedná se o projevy, které nejsou kromě jediného člověka určeny nikomu, zpravidla ani osobám blízkým. Jejich autor rovněž nemá v úmyslu je veřejnými učinit. Pouhé kritérium důvěrnosti však nestačí, neboť není zcela rozhodující. Nezáleží ani na formě, v jaké je projev učiněn, což znamená, že se nemusí nutně jednat o písemnou formu.

Projevy osobní povahy upravují také další právní předpisy, zejména zákon autorský, který je lex specialis k občanskému zákoníku. V občanském zákoníku jsou pak v ustanovení § 86 ObčZ chráněny písemnosti osobní povahy. Zde lze za písemnost osobní povahy může být

⁵¹ náález sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

⁵² náález sp. zn. II.ÚS 577/13 ze dne 23. 6. 2015. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 31.10.2015]

také e-mail či jiná elektronická korespondence, mobilní SMS a MMS zprávy, datové zprávy, apod. Dle mého názoru nezáleží, zda jsou takové zprávy chráněny heslem různé intenzity či nikoliv. Domnívám se, že chráněné jsou jakékoliv písemnosti osobní povahy, u kterých lze objektivně usuzovat, že nejsou objektivně přístupné a nejsou určeny k veřejnému šíření (např. veřejný dopis), případně je autor sám z vlastní iniciativy nijak nerozšiřuje.

V této kapitole považuji za důležité zmínit, že ochrana písemností osobní povahy je vyjádřena také v čl. 13 LZPS stanovující, že „*nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.*“ Vyšší společenský zájem na ochraně soukromí listin a listovního tajemství odráží i úprava v trestním zákoníku. Jedná se o porušení tajemství dopravovaných zpráv a porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí. V prvním případě především zahrnuje narušení, prozrazení nebo využití zavřeného listu nebo jiné písemnosti při poskytování poštovní služby nebo přepravované jinou dopravní službou nebo dopravním zařízením, datové, textové, hlasové, zvukové či obrazové zprávy posílané prostřednictvím sítě elektronických komunikací a přiřaditelné k identifikovanému účastníku nebo uživateli, který zprávu přijímá, nebo neveřejného přenosu počítačových. Druhý případ pokrývá zveřejnění, zpřístupnění nebo použití tajemství listiny nebo jiné písemnosti, fotografie, filmu nebo jiného záznamu, počítačových dat anebo jiného dokumentu uchovávaného v soukromí.

Není neobvyklé, pokud dochází k záznamu jednání společníků nebo jednatelů na poradách nebo obchodních jednáních. „*Projevy společníků obchodní korporace zaznamenané na zvukovém záznamu pořázeném při jednání společníků obchodní korporace o problémech dané obchodní společnosti nelze považovat za projevy osobní povahy.*“⁵³ Občanský zákoník v ustanovení § 83 odst. 1 ObčZ určuje, že souvisí-li neoprávněný zásah do osobnosti člověka s jeho činností v právnické osobě, může právo na ochranu jeho osobnosti uplatnit i tato právnická osoba.

2.8 Identita osoby

Identita osoby je soubor příznačných osobních znaků každého člověka, na základě kterých lze daného člověka rozpoznat. Nemusí se jednat o věrné napodobeniny, stačí, pokud je

⁵³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005 sp. zn. 30 Cdo 64/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12. 2014]

člověk objektivně rozpoznatelný, například karikaturou, gestem, charakteristickým znakem. Jde o významný znak nebo soubor znaků, které vzájemně utvářejí výlučnou složku každého člověka a mohou jimi být zejména stavové – výška, hmotnost, objem, zakřivení páteře, poměr končetin a trupu, svalová stavba, tetování, jizva. Výrazným markantem je tvář, díky které bývá člověk nejčastěji rozpoznán. Dále lze rozlišit znaky pohybové - charakterizují chůze, gesta, rychlost pohybu, opakované jevy (např. tzv. tiky), znaky řečové a zvukové – charakteristický hlas, ráčkování, koktání, opakování slov a jejich volba, atd. Charakteristické znaky mohou tvořit významnou složku při posuzování vzniku nároku na odčinění újmy zásahem do osobnostních práv člověka, neboť „*pokud fyzická osoba prezentovaná alespoň některým z pro ni charakteristických znaků (podobou) je spojována (byť nedopatřením) s kritizovanou nebo odsuzovanou činností (resp. osobou), jde pravidelně o zásah proti právu na čest a důstojnost takové osoby.*“⁶⁴

Některé osoby jsou charakteristické již jedním svým obvyklým výrazným znakem, neboť ten je natolik významný, že nad míru běžnou determinuje osobnost a je objektivně rozpoznatelný ostatními osobami a konkrétní osobu od ostatních osob odlišuje.

Zvláštní povahu identity tvoří transakční identita užívána v obchodním nebo společenském styku mezi dvěma subjekty, za účelem uskutečňování vzájemných plnění nebo jiných potřeb.

2.8.1 Podoba a identita

Ustanovení § 84 ObčZ pojednává o určení totožnosti osoby v případě zobrazení podoby člověka při zachycení jeho podoby jakýmkoli způsobem. Zachycením podoby člověka vzniká podobizna ve smyslu ustanovení § 88 odst. 1 ObčZ⁵⁵. Nemusí se jednat jen o věrné zobrazení člověka, ale „*kupř. i zkarikované, z nichž lze objektivně dovodit totožnost určitého člověka, podle jeho příznačných osobních rysů (markantů)*“⁵⁶

Právo na podobu má každá fyzická osoba od svého narození. Toto právo je právem užívacím a dispozičním a znamená, že osoba je oprávněna udělit souhlas se zachycením své podoby, jakož i udělit jiným svolení k jejímu zachycení. Osobě „*proto přísluší též právo bránit se proti*

⁵⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006 sp. zn. 30 Cdo 2232/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

⁵⁵ Toto rozdělení rozlišuje i judikatura. Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99, kde je uvedeno, že „*Porušení práva na podobu (nebo třeba též práva k podobizně)*...“

⁵⁶ ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4.2008. 2.svazek*. Praha: Linde, 2008, 1243 s. ISBN 978-80-7201-687-7. str. 135

*neoprávněnému zachycení podoby, právě tak jako proti jejímu následně již z tohoto důvodu neoprávněnému rozšiřování ze strany jiného subjektu.*⁶⁷

Identita představuje to, co nikdo jiný nemá, tedy jedinečnost a nezaměnitelnost jednotlivce a jeho charakteristické znaky a individualita. Identita se vymezuje mimo jiné například i stavovými, kulturními, sociálními a politickými prvky. Identita je také proměnlivá a není po celou dobu života člověka stejná. Na identitu mají také vliv informační technologie, které ji vytváří a formují. Lidé žijí vedle reálného světa, také ve světě digitálním. V digitálním světě vytváří člověk své druhé já, které však obsahuje pouze výseč identity nebo zkrácení identity a nikdy nemůže dosáhnout totožné identity. Lze uvést, že „*existujeme v mnohonásobném kyberprostoru (a můžeme mít avatara⁵⁸ nebo dva) - a cokoliv co děláme, zanechává „digitální stín“, který roste.*“⁶⁹

Identitu člověka lze zjistit (rozpoznat) podle charakteristických znaků, které jsou buď vrozeny, nebo naučeny nebo údajů, které jsou mu přiřazeny. Ustanovení § 3019 ObčZ stanovuje, že údaji, podle nichž lze člověka zjistit, jsou zejména jméno, bydliště a datum narození, popřípadě identifikující údaj podle jiného právního předpisu.

U právnických osob nebo podnikatelů jsou identifikačními údaji identifikační číslo osoby, bylo-li jim přiděleno. K identifikaci právnické osoby nebo podnikatele tak postačí pouze číslo. U právnické osoby není nezbytný její název. Jedná se o základní identifikační údaje, které by měly být postačující. Dle mého názoru, však písemnou chybou v označení právnické osoby nelze považovat tuto osobu za nedostatečně identifikovanou v případě, že osobu bude možno identifikovat za pomoci jiných údajů, jakými jsou například název, uvedení rejstříkového soudu, oddílu a vložky, osoby jednající jejím jménem apod. Vzhledem k požadavku na co nejlepší a nejúplnější určení právnické osoby, lze jen doporučit doplnit při právním jednání nebo uzavírání smluv také i jiné výše uvedené identifikační údaje, přestože podle ustanovení § 3019 ObčZ nejsou nezbytné. Nebylo-li podnikateli nebo

⁵⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2015 sp. zn. 30 Cdo 5216/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 31.10. 2015]

⁵⁸ pozn. bytost, která není reálná, avšak odráží a zastupuje osobu v kyberprostoru

⁵⁹ SHROFF, M., & FORDHAM, A. "Do you know who I am?" Exploring identity and privacy. Information Policy: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age, 15(4), 299-307., 2010, doi:10.3233/IP20100162

právnícké osobě identifikační číslo přiděleno, je nezbytné ji dostatečně označit jinými trvalejšími údaji, například jejich jménem nebo názvem, sídlem, apod.

2.8.2 Podobizny a jiná vyobrazení

V občanském zákoníku dochází k vylepšení ochrany práva na podobiznu tím, že dojde k jejímu vyobrazení a lze z této podobizny identifikovat konkrétní osobnost. Nově je také upraven souhlas s rozšiřováním a zobrazováním podobizny člověka, kde pokud osoba udělující souhlas svůj souhlas blíže nespecifikuje, považuje se, že souhlas byl udělen k obvyklému a s ohledem na okolnosti případu zároveň i předvídatelnému rozšíření nebo rozmnožení podobizny.

Osoba, která udělí souhlas s rozšiřováním nebo rozmnožováním své podobizny, může svůj souhlas kdykoliv odvolat. Je tomu tak i tehdy, udělila-li souhlas na dobu určitou. Na druhé straně je však třeba chránit dobrou víru osoby, které byl souhlas poskytnut. Tato osoba má právo na náhradu škody z toho vzniklé, pokud odvolání souhlasu neodůvodňuje podstatná změna okolností nebo jiný rozumný důvod.

Podstatnou změnou nebo jiným rozumným důvodem lze chápat takovou situaci, kterou poskytovatel souhlasu v době udělení souhlasu nemohl předvídat a nemohl o ní vědět a kdyby takováto okolnost nebo situace trvala ke dni udělení souhlasu, nikdy by za těchto podmínek svůj souhlas neudělil. Je třeba dodat, že v popsaném případě lze požadovat pouze náhradu škody, nikoliv náhradu nemajetkové újmy. Ustanovení občanského zákoníku se použije jako obecný právní předpis pro odvolání souhlasu podle zákona o ochraně osobních údajů.⁶⁰

2.8.3 Transakční identita

Zvláštní část údajů tvořících identitu osobnosti, vyznačujících se například jménem, datem narození, rodným číslem, adresou, podpisem nebo elektronickým podpisem atd., představují údaje o tzv. *transakční identitě*.⁶¹ Jedná se o data, která byla mezi smluvními stranami, mezi kterými probíhají peněžité nebo nepeněžité transakce, ověřena za účelem provedení transakce. Jakmile jsou data k provedení transakce ověřena, není nezbytné, kromě

⁶⁰ srov. NONNEMANN, F.: *Odvolání souhlasu se zpracováním osobních údajů*. Právní rozhledy, 2011, roč. 19, č. 24, s. 871-877

⁶¹ srov. např. ROBERDS, William a Stacey L. SCHREFT. Data breaches and identity theft. *Journal of Monetary Economics*. 2009, 56, č. 7, s. 918-929. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2009.09.003.

požadovaných dat, aby strany požadovaly tyto dohodnuté údaje. Názorným případem je otevření účtu v bance a získání kreditní karty. Pro naplnění transakční identity je postačující např. číslo kreditní karty, PIN kód, CVV kód, přístupový certifikát s klíčem nebo doba platnosti kreditní karty. Ostatní údaje o straně transakce, jako např. uvedení jméno rodného čísla, fotografie, osobní návštěva atd. již nejsou potřeba, je-li ověřena její transakční identita.

Existuje zde riziko oslabení transakční identity, případně k narušení a odcizení transakční identity třetí osobou. Způsobuje jej provádění různých transakcí zejména celosvětových, častým převáděním peněžních prostředků z účtu na účet, poskytováním transakční identity většímu počtu osob. Identita postrádá smysl prostoru a času, který by se uplatnil například předložením občanského průkazu obchodníkovi při koupi vozidla v místě, kde ke koupi dochází. Přitom přímá osobní identifikace kupujícího (resp. i prodávajícího) by byla maximálně postačující. Každá osoba by proto měla chránit svou identitu nejméně odebráním nadbytečných údajů z emailových schránek, skartací odpadového papíru či šifrováním elektronické komunikace a dokumentů tak, aby se k citlivým údajům dostaly jen důvěryhodné a snad i nejdůvěryhodnější osoby.

Pojem důvěry z hlediska transakční identity hraje významnou roli v transakčním procesu. Transakční identita by měla být známa jen mezi stranami transakce a strany by měly učinit vše proto, aby tato transakční identita nebyla odsledována a zachycena třetí osobou – útočníkem, který by transakční identity mohl zneužít (skenovací zařízení na bankomatu, škodlivý software, apod.). V souvislosti s důležitostí chráněných dat by měly být také v přímé úměře přijaty takové prvky ochrany identity, aby nedocházelo k jejich zneužití (např. kreditem přednabitá RFID karta pro vstup na koupaliště bude jistě mít nižší zabezpečovací prvky, než kreditní karta k bankovnímu účtu). Na tomto místě bych také rád zmínil, že čím více údajů k zabezpečení transakční identity se vyžaduje, tím větší je zásah do soukromí osobnosti. Například jsou-li pro transakční identitu kromě základních údajů o osobě vyžadovány další běžně neposkytované údaje, například rodné číslo, otisk prstu, podpisový vzor, číslo občanského průkazu, apod.

Běžně se setkáváme se smlouvou, ve které smluvní strany užívají rodných čísel, čísel občanských průkazů a dalších údajů, které jsou pro účely smlouvy nadbytečné. Obojí sice slouží k identifikaci osoby, nicméně mám za to, že takový údaj stačí sdělit a případně ověřit při uzavírání smlouvy, není nutné jej nikde uchovávat. Hrozí tím opět narušení transakční identity smluvní strany například zneužitím třetí osobou, která se k dokumentům dostane.

Transakční identitu není potřeba prokazovat výlučně občanským průkazem. Vhodné jsou i jiné doklady, je-li v nich uvedeno jméno, příjmení, datum narození a pobyt, tedy např. řidičský průkaz nebo cestovní pas jako jiné veřejné listiny. Podle Úřadu pro ochranu osobních údajů „*totožnost lze prokazovat i kombinací dokladů (identifikačních údajů), naproti tomu nemá opodstatnění požadavek např. mobilních operátorů prokazovat se nejméně dvěma doklady. Podobně to platí i pro silniční kontrolu, kdy k identifikaci stačí předložit řidičský průkaz (a samozřejmě předepsané doklady k vozidlu a pojištění), pak není třeba dokládat totožnost ještě občanským průkazem či pasem.*“⁶²

2.8.4 Krádež identity

Krádež identity nastává, pokud někdo vědomě převede nebo užije bez zákonného zmocnění prostředky identifikace jiné osoby s úmyslem právně jednat jako dotčená osoba např. otevřít nový bankovní účet, prodat zboží nebo služby, či získat úvěr. Krádeže identity mohou být považovány také za vedlejší projev užívání informačních technologií a důsledkem usnadnění přístupu k osobním informacím o člověku.

Krádež identity je možné rozdělit do dvou hlavních kategorií, a to na zneužití údajů pro protiprávní jednání jménem dotčené osoby, nebo zneužití údajů pro vytvoření nových skutečností, které jsou podkladem pro protiprávní jednání (například k vytvoření nového bankovního účtu ke spáchání podvodného jednání). O vytvoření duplicitní identity, například pro užití údajů osoby v jiném státě odborná literatura nepojednává.

Dotčená osoba zpravidla nezjistí, že došlo k útoku a že její údaje byly odcizeny a hrozí jejich zneužití. Stejně tak dotčená osoba zpravidla není schopna vůbec určit, jak ke krádeži její identity vůbec došlo.⁶³ Proto zde prakticky neexistuje aplikace ustanovení o nutné obraně. Účinky útoku se zjišťují zpravidla až po uplynutí určité doby, většinou jakmile vyjde najevo, že dotčená osoba musí něco uhradit, jsou ji odečteny peněžní prostředky z účtu, obdrží výzvu k úhradě dluhu a podobně.

Má-li škůdce možnost získat osobní údaje z různých databází, propojovat a kombinovat údaje získané neprávem, riziko odcizení identity je vysoké. Proto je nezbytné, aby jakékoliv shromažďování osobních údajů (a to zejména soukromými subjekty) podléhalo kontrole a

⁶² Úřad pro ochranu osobních údajů: Nevěřte mýtům o občanském průkazu. [online] 2014. Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=10917 [cit. 18.02.2015]

⁶³srov. např. ROBERDS, William a Stacey L. SCHREFT. Data breaches and identity theft. *Journal of Monetary Economics*. 2009, 56, č. 7, s. 918-929. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2009.09.003.

přísně tuto kontrolu dodržovat. Nadto by měly být uchovávány pouze výlučně nezbytné údaje. Dostupné důkazy uvádějí, že velké množství dat poškozených osob jsou získány prostřednictvím neoprávněného přístupu do databází, ať již v privátní a obchodní sféře nebo státní veřejnoprávní sféře.⁶⁴ Vhodným řešením k minimalizování rizik spojených se shromažďováním údajů by také bylo určit, že údaje nemohou být shromažďovány v elektronické, ale pouze v listinné podobě, aby se alespoň omezilo riziko jejich šíření a kopírování.

Ke krádeži identity dochází i na základě padělaných nebo odcizených osobních dokladů, ať již se jedná o občanský průkaz, cestovní pas, průkaz pojištění či řidičský průkaz. K jejich zneužití může dojít také v kombinaci s jinými údaji, které tvoří transakční identitu (odcizením hesel, čísel k účtům, platebních karet, identifikačních čísel, generovaným kódům a podobně). Dotčenému mohou být tyto údaje v nepozornosti odcizeny, případně je může ztratit nebo sám, zpravidla nevědomě údaje poskytnout. Dle mého názoru jakékoliv obdobné jednání ovšem nemůže vyvolat právní účinky pro dotčenou osobu, neboť se jedná o *error in personam*. Není ani vyloučeno, že pachatel krádeže identity zná dotčenou osobu a využívá znalostí k tomu, aby její údaje využil.⁶⁵

V případě, že člověk ztratí osobní doklady, měl by neprodleně oznámit ztrátu na nejbližším oddělení policie. Kromě toho by měl oznámit ztrátu nebo odcizení dokladů, také na úřadech a jiných obdobných institucích, a to především tehdy, byly-li mu spolu s odcizenými doklady ukradeny i další věci a dokumenty, například automobil, kreditní karty, aj.

V České republice neznáme žádnou statistiku, která zachycuje zneužití nových bankovních účtů, účtů existujících, emailových schránek nebo pošty. Statisticky se zaznamenává jen vybraná trestná činnost. Některé vybrané ukazatele jsou uvedeny v následující tabulce. Z přehledu dovozují, že míra objasnění není příliš vysoká, z pohledu objasnění případů pak významné hodnoty dosahuje recidiva.

⁶⁴ srov. např. ROBERDS, William a Stacey L. SCHREFT. Data breaches and identity theft. *Journal of Monetary Economics*. 2009, 56, č. 7, s. 918-929. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2009.09.003.

⁶⁵ srov. KIM, R. Identity Fraud Survey Report (Consumer Version): How Consumers Can Protect Themselves, Pleasanton, CA: Javelin Strategy and Research, 2008. [online] Dostupné z <https://www.javelinstrategy.com> [cit. 11.03.2015]

	Zjištěno	z toho	Celkem v prověřování	Objasněno		Reci- divisté
		ukončeno prověřování		Počet	Doda- tečně	
rok 2014						
Nebezpečné pronásledování	490	382	112	373	54	203
Neoprávněné nakl. s os. údaji	21	8	17	3	2	3
Poruš. tajemství doprav. zpráv	33	26	8	17	6	5
rok 2013						
Nebezpečné pronásledování	520	393	132	380	47	175
Neoprávněné nakl. s os. údaji	29	11	19	6	1	2
Poruš. tajemství doprav. zpráv	45	37	9	25	1	4
rok 2012						
Nebezpečné pronásledování	485	378	108	349	53	158
Neoprávněné nakl. s os. údaji	20	14	7	8	2	5
Poruš. tajemství doprav. zpráv	43	35	9	28	1	8

zdroj: Policie ČR⁶⁶

V případě, že s daty týkající se identity člověka nakládá postupně nebo současně několik subjektů, je nezbytné, aby všechny tyto subjekty měly minimálně stejnou úroveň zabezpečení. Jedná se o tzv. řetězení, přičemž dojde-li útoku na tato data a krádeži identity, je obtížné zjistit, kde k ní skutečně došlo. K přetržení a nabourání řetězu dojde vždy v jeho nejslabším článku. I z tohoto důvodu považuji za nepřijatelné, aby byla vedena elektronická databáze o zdravotním stavu pacienta, a tato pak různě elektronicky šířena a uchovávána. S tím souvisí i využití dat pro veřejně prospěšné účely, avšak tato práva k databázím mohou být postoupena na jiné osoby, které je snadno zneužijí pro komerční účely. Osoba poskytující data o své osobní nebo transakční identitě by, dle mého názoru, měla mít možnost zjistit, komu, kdy a jak byla data poskytnuta.

„V současnosti, uživatel, který zadá své jméno do vyhledávače Google, pravděpodobně najde osobní informace o svém zaměstnání, vzdělání, adrese, emailu, atd. v řádech nanosekund. Dále mohou být odhaleny informace o jedinci různými blogy, vysílacími kanály, sociálními sítěmi a podobnými způsoby. Hlídací pes BBC nedávno varoval, aby lidé nesdíleli osobní informace na Facebooku, populární sociální síti, jelikož útočníci by mohl zřídit bankovní účty kombinací osobních informací online a ostatních informací dostupných na jiných internetových stránkách.“⁶⁷ *Jedná se o typický případ krádeže identity, kdy je o uživateli a to někdy vlastním zaviněním zpřístupněno tolik různých informací a údajů, že je možno s těmito údaji dále pracovat*

⁶⁶ Policie ČR: *Statistika kriminality*. [online] Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 25.02.2015]

⁶⁷ WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>, s. 604

a zneužít je. Takto získaná data může škůdce dále shromažďovat, uchovávat, přenášet, kopírovat a doplňovat a může je použít ke majetkovému prospěchu pro sebe samého nebo jiné osoby, nebo může těchto dat využít například ke dalšímu sledování osoby, navázání kontaktu s ní, může na ni vytvářet nátlak, provádět kyberšikanu, atd. Lze předpokládat, že významné množství informací o osobách je zaznamenáváno na disky nebo jiná zařízení, která ukládají data. Získané informace se pak využívají v každodenním životě za účelem provádění plateb prostřednictvím kreditních karet, zákaznických karet, SIM karet, internetových účtů atd. Tyto informace jsou uchovávány u poskytovatelů těchto služeb, aby udržovali svou databázi nebo je užívali za účelem vlastního prospěchu.

Mnoho informací se dnes poskytuje zcela obvykle, například při nakupování přes internet, aniž by si člověk uvědomoval důsledky s tím spojené. Ještě před několika lety jsme nemuseli poskytovat třetím stranám jakékoliv informace o nás a našich právních jednáních. Jakákoliv poskytnutá data se zakládala maximálně do příslušné složky, ke které měl přístup pouze určitý správce. Data kopírovat, přenášet nebo přepisovat tak bylo poměrně obtížné, neboť se ukládala přímo u administrátora. Podklady ke každé osobě, zejména jeho solventnost, údaje o jeho půjčkách, platební morálce dlužích, hypotékách, preferencích znalo maximálně okolí osoby.

Oproti tomu dnes mohou být různorodé informace běžně a snadno kopírovány, přenášeny nebo odesílány třetím osobám. Časová náročnost je minimální, data lze přenášet poměrně rychle, v závislosti na technologiích a objemu dat. Předmětné informace mohou být po celém světě šířeny během sekund, mohou být k dispozici na různých místech ve stejném čase. S tím souvisí také jejich zneužitelnost. Data také mohou být snadněji zjištěna. Společnost Google Inc. má přístroje k vyhledávání jakýchkoliv dat, které se rovnají 91 procentům vyhledávání a reklamu ve výši 48 % online-reklamy, zaměřené na aplikaci osobních dat.⁶⁸

Jako ochrana proti krádeži identity se doporučuje zejména používat bezpečná hesla, nikomu nesdělovat hesla emailem, všimnout si zda internetová stránka není podvrh, nesdělovat uživatelská jména, hesla, rodná čísla, čísla bankovních účtů, kódy PIN (Personal

⁶⁸MÜLLER, Martin, Christoph PAULY, Marcel ROSENBACH, Christian STÖCKER a Hilmar SCHMUNDT. Der Türsteher: Aus Google ist die mächtigste Suchmaschine der Welt geworden. Doch wie neutral sortiert der US-Konzern das Angebot im Internet? Der Widerstand wächst, denn der Gigant verfolgt vor allem seine eigenen wirtschaftlichen Interessen. *Der Spiegel: das deutsche Nachrichten-Magazin*,. Hamburg: SPIEGEL-Verlag, 2012, roč. 2012, č. 43. s. 87

Identification Number), úplná čísla platebních karet, či dokonce narozeniny, po užití se odhlásit, používat bezpečné Wi-Fi sítě.

2.9 Duševní a tělesná integrita

Zvláštní pozornost se v občanském zákoníku věnuje otázkám integrity člověka a její ochrany. Nově je zakotven způsob nakládání s částmi lidského těla, dále ochrana osobnosti člověka převzatého do zdravotnického zařízení bez jeho souhlasu. Zde je také nezbytné šetřit jeho osobnost, a zda je možné jej i proti jeho vůli ze zdravotních důvodů zadržet. Kromě formálních podmínek přijetí, zadržného je třeba zkoumat, zda v případě nedobrovolně zadržného nepostačí mírnější omezující opatření, nebo právo zvolit si zmocněnce či důvěrníka. Uplatňuje se zde tzv. princip nedotknutelnosti. Zákon zdůrazňuje tři základní pravidla spojená s ústavním principem nedotknutelnosti:

- nelze zasáhnout do integrity člověka bez jeho souhlasu,
- části lidského těla nesmí být užity jako zdroj majetkového prospěchu,
- lidské tělo je chráněno i po smrti člověka před nedůstojným nakládáním.

Ustanovení § 93 dále stanovuje, že nikdo nemůže rozhodovat o způsobení závažné újmy jemu samému. Pokud by i dotčená osoba takový souhlas udělila, nepřihlíží se k tomu, ledaže se jedná o zásah podle všech okolností nutný v zájmu života nebo zdraví dotčené osoby.

Zásahem do tělesné integrity člověka a tudíž do jeho práva na nedotknutelnost osoby chráněného čl. 7 odst. 1 Listiny je také pochybení při poskytování zdravotní péče, které vyústilo v porušení zdraví.⁶⁹ I v tomto případě má dotčená osoba nárok na plné odškodnění za utrpěnou újmu na zdraví v podobě náhrady nemajetkové i majetkové újmy, včetně případné náhrady nákladů spojených s péčí o zdraví a domácnost osoby, do jejíhož zdraví bylo zasaženo.

2.10 Zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí

Zdraví je součástí fyzické integrity člověka a jeho ochrana vychází z článku 7 odst. 1 LZPS a čl. 8 EÚLP a je promítána do dalších právních předpisů, zejména pak občanského zákoníku. Ustanovení § 11 obč. zák. stanovoval, že „fyzická osoba má právo na ochranu své osobnosti, zejména

⁶⁹ srov. náleží sp. zn. I.ÚS 2930/13 ze dne 11. 11. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

života a zdraví, občanské cti a lidské důstojnosti, jakož i soukromí, svého jména a projevů osobní povahy“ naproti tomu ustanovení § 81 odst. 2 ObčZ stanovuje, že „*ochrany požívají zejména život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.*“ K dřívějšímu výčtu tak bylo přidáno také osobnostní právo žít v příznivém životním prostředí. Nicméně toto právo dle mého názoru až příliš vágní a neurčité, neboť je obtížné uvést co je příznivým životním prostředím.

Může se tak například vedle sousedské žaloby na imise domáhat ochrany osobnosti osoba, jejíž sousedé uvolňují do ovzduší a odpadu látky, se kterými je dle právních předpisů třeba naložit jinak? Je možné se tohoto práva domoci například proti osobě, která před domem dotčené osoby odhodí odpad? Určitě také jinou představu o zdravém životním prostředí má člověk žijící na venkově než člověk žijící ve městě a jinou člověk žijící v průmyslové oblasti vedle několika továren. Otázka ochrany zdraví by však vždy měla být u těchto sporů předmětem soudního jednání. Jestliže totiž soud založí své rozhodnutí, aniž by posuzoval otázku kolize dvou subjektivních vlastnických práv při aplikaci úpravy tzv. sousedského práva a současně nepřihlédl k právu na ochranu zdraví, je jeho rozhodnutí nesprávné.⁷⁰

Lze vycházet z toho, že právo na zdraví obsahuje „právo na nekuřácké prostředí“ a ochranu dotčené osoby před tzv. pasivním kouřením.⁷¹ Právo na zdraví a jeho ochranu se projevuje nejenom ve zhoršení zdraví oproti počátečnímu stavu, nýbrž i tak, že u dotčené osoby nedojde ke zlepšení zdraví, ač se to dalo očekávat s ohledem na předpokládaný právně souladný postup škůdce (tedy vzhledem k pravidelnému běhu věcí).⁷²

Vymezení práva na zdraví a práva na žití v příznivém životním prostředí tak bude především na soudech, co lze pod toto právo přiřadit.

⁷⁰ srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp.zn. 22 Cdo 3559/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2015]

⁷¹ srov. nález sp. zn. II. ÚS 2379/08 ze dne 9. 7. 2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

⁷² srov. nález sp. zn. III.ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 4.10. 2015]

3 Zásahy do osobnostních práv

3.1 Pojem neoprávněného zásahu

Neoprávněný zásah je takové jednání, které je v rozporu s právy a povinnostmi přiznané právním řádem původci. V důsledku zásahu pak došlo k porušení, případně k ohrožení osobnosti člověka zakládající vznik nemajetkové újmy a práva, domáhat se zejména dle ustanovení § 82 ObčZ, aby bylo upuštěno od tohoto zásahu, aby byly odstraněny případné následky takového zásahu a aby jí bylo poskytnuto přiměřené zadostiučinění. „*Součástí práva na ochranu lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a jména a na ochranu soukromého a rodinného života je také právo na přiměřeně vysoké finanční zadostiučinění za nemajetkovou újmu, vzniklou v důsledku zveřejnění difamační a nepravdivé informace, jež nepoživá ústavní ochrany. Vyše přiznaného zadostiučinění musí dostatečně odrážet intenzitu zásahu do uvedených práv, jinak dochází k porušení práv garantovaných článkem 10 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a článkem 8 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.*“⁷³

Za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti se považuje také jednání neoprávněně směřující proti osobní i mravní integritě fyzické osoby snižující její důstojnost, vážnost a čest a které ohrožuje postavení či případné uplatnění této osoby ve společnosti.⁷⁴

Aby mohlo být právo na ochranu osobnosti úspěšně uplatněno, není potřeba, aby vznikly konkrétní následky, musí se však jednat o zásah objektivně způsobilý narušit nebo alespoň ohrozit práva chráněná ustanoveními občanského zákoníku.⁷⁵ „*Neoprávněným zásahem je zásah do osobnosti fyzické osoby, který je v rozporu s objektivním právem, tj. s právním řádem.*“⁷⁶

Každé z osobnostních práv se v případě neoprávněného zásahu posuzuje samostatně. „*Otázkou případného dotčení jednotlivých dílčích práv v rámci práva na ochranu osobnosti fyzické osoby (právo na jméno, aj.) je třeba u každého z takovýchto práv posuzovat samostatně.*“⁷⁷ To znamená, že

⁷³ náleží sp. zn. I. ÚS 1586/09-1 ze dne 6. 3. 2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.12. 2014]

⁷⁴ srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2002, sp.zn. 28 Cdo 983/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.07. 2014]

⁷⁵ srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2002, sp.zn. 28 Cdo 662/2002 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.07. 2014]

⁷⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 30 Cdo 1286/2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.09. 2014]

⁷⁷ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. října 2006, sp. zn. 30 Cdo 2232/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.09. 2014]

jednání, kterým dojde k zásahu do některého z právem chráněného statku, například práva na jméno, nemusí vždy být současně zásahem do jiného právem chráněného statku, například cti a důstojnosti.

Zásahy do soukromí lze rozdělit dle Williama L. Prossera do čtyř oblastí:

- získáním osobních údajů o subjektu přímým zásahem např. odposlechem;
- zveřejněním nebo zpřístupněním informací osobní povahy třetím osobám;
- zveřejněním nebo zpřístupněním údajů nepravdivých nebo podaných způsobem schopným vyvolat mylný dojem a za poslední
- zneužití identity třetí osoby.⁷⁸

Lze se ztotožnit s názorem, že do pojmu ochrany soukromí náleží ochrana obydlí, vstup na pozemky, nedotknutelnost osoby, zjišťování totožnosti, omezení osobní svobody, jméno a příjmení, ochrana korespondence a komunikace, ochrana soukromí ve správním řízení, ochrana soukromí v reklamě, ochrana osobních údajů, úprava ochrany soukromí v činnosti policejního orgánu, resp. povinnost profesní mlčenlivosti a ochrana soukromí.⁷⁹

Osobnost má mnoho různých složek. Přesto je nutno osobnost fyzické osoby vždy vnímat v její ucelenosti a nedělitelnosti. Mnohosti těchto různých složek odpovídá i poměrně rozsáhlé spektrum případů, které lze považovat za neoprávněný zásah proti jakékoliv z těchto složek osobnosti nebo i proti vícero složkám. Vždy však bude zásahem dotčena přímo samotná osobnost fyzické osoby jako celek mnoha vlastností a charakteristik. V tomto jednotném rámci práva na ochranu osobnosti existují jednotlivá dílčí práva, která zabezpečují občanskoprávní ochranu jednotlivých hodnot (stránek) osobnosti fyzické osoby jako neoddělitelných součástí celkové fyzické a psychicko-morální integrity osobnosti.⁸⁰

⁷⁸ srov. PROSSER, William : Privacy. [online]. 48 *Cal. L. Rev.* 383 (1960). Dostupné z: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol48/iss3/1> [cit. 22.01.2015]

⁷⁹ srov. MATEŠ, Pavel. Ochrana soukromí ve správním právu. 2. aktualiz. a podstatně přeprac. vyd. Praha: Linde, 2006, 313 s. ISBN 80-720-1589-3.. s. 20.

⁸⁰ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5352/2008 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

3.2 Přiměřenost zásahu výrokem (hodnotový soud a skutkové tvrzení)

Při posuzování výroku, kterým bylo zasaženo do osobnostních práv, je nezbytné odlišit, zda se jedná o skutkové tvrzení, nebo hodnotový (hodnotící) soud.⁸¹ Uvedené rozlišení je z ústavního hlediska důležité zejména proto, že samy hodnotící soudy nepodléhají důkazu pravdy neboť „*existenci faktů lze prokázat, leč pravdivost jejich hodnocení podrobit důkazům nelze*“.⁸²

Skutkové tvrzení je dokazováním ověřitelný fakt, který vyvstává z objektivně existující reality. Je tedy možné skutkové tvrzení před soudem prokázat. „*V zásadě platí, že uveřejnění pravdivé informace nezasahuje do práva na ochranu osobnosti, pokud tento údaj není podán tak, že zkrsluje skutečnost, či není natolik intimní, že by odporoval právu na ochranu soukromí a lidské důstojnosti.*“⁸³ S ohledem na podstatu a smysl svobody projevu a její ochrany v demokratické společnosti nelze kategorii pravdivosti vnímat maximalisticky jako požadavek na absolutní soulad s objektivním stavem reality, a to v každé situaci a v každém časovém okamžiku.⁸⁴

Hodnotový soud oproti skutkovému tvrzení nemá opor v objektivně vnímané realitě, ale je subjektivním hodnocením původce, který vyslovuje svůj názor k určité skutečnosti na základě vlastních kritérií a nelze jej tedy dokazovat. U hodnotícího soudu je nutné zkoumat,

- zda je původem hodnotového soudu pravdivá informace,
- zda forma veřejné prezentace je přiměřená a
- zda zásah do osobnostních práv je nevyhnutelným průvodním jevem kritiky, to znamená, zda primárním cílem není hanobení a zneuctění dané osoby.⁸⁵

Přiměřenost u hodnotících soudů se zvažuje v jejich vztahu ke kritizované skutečnosti.⁸⁶ I hodnotové soudy jsou napadnutelné žalobou na ochranu osobnosti. V situacích, kdy je nějaké prohlášení hodnotovým soudem, může přiměřenost zásahu do osobnostních práv záviset na tom, zda existuje dostatečný faktický podklad pro napadené prohlášení, protože i

⁸¹ rozsudek ESLP ve věci Lingens proti Rakousku ze dne 8. 7. 1986, stížnost č. 9815/82, odst. 46

⁸² nález sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

⁸³ nález sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 03.09. 2014]

⁸⁴ srov. nález sp. zn. II. ÚS 2051/14 ze dne 3. 2. 2015 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.04.2015]

⁸⁵ nález sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 03.09. 2014]

⁸⁶ srov. rozsudek ESLP Jerusalema proti Rakousku ze dne 27. 2. 2001, č. 26958/95, odst. 43 či rozsudek ESLP Kuliš and Rózycki proti Polsku ze dne 6. 10. 2009, č. 27209/03, odst. 38 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015]

hodnotový soud, bez jakéhokoli faktického podkladu, může být přehnaný.⁸⁷ Již v roce 1997 Ústavní soud uvedl, že veřejně šířená stanoviska „by zásadně neměla vybočit z mezí v demokratické společnosti obecně uznávaných pravidel slušnosti, neboť jinak by ztratila charakter korektního úsudku nebo komentáře a jako taková by se mohla ocitnout mimo meze ústavní ochrany“⁸⁸

Považuji za nutné rozlišovat mezi bezúčelnými vulgaritami a urážkami a použitím i poměrně tvrdých nebo ostrých výrazů, které se opírají o kritizovaný skutkový základ a s ohledem na cíle kritiky se jeví jako přiměřené. Při hodnocení přiměřenosti se zohledňuje celý projev a jeho forma (literární, publicistický, satirický či jiný) a nikdy pouze jednotlivý vytržený výrok anebo věta.⁸⁹

3.2.1 Kritéria použitelná při hodnocení intenzity zásahu

Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, dosavadním soudním rozhodnutím a vývoji ochrany osobnostních práv, lze uvést, že při posuzování povahy sdělení a případného zásahu je nutné zhodnotit a posoudit skutkově významná kritéria. Jejich výčet je demonstrativní a nevylučuje, že v některých případech může být nezbytné přihlídnout také k dalším okolnostem. Do úvahy přichází především:

1. klasifikace sporných výroků
 - a. skutkového tvrzení či
 - b. hodnotící (hodnotový) soud
2. charakter či povahu kritizovaných skutečností
 - a. věc veřejná
 - b. věc soukromá
3. dotčena osoba a její postavení
 - a. politicky činná nebo veřejně známá osoba
 - b. soukromá osoba
4. jazyková forma
 - a. významně vybočující, vulgarismy
 - b. v mezích, nadnesené a přehánějící sdělení

⁸⁷ srov. nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605). Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 04.02.2015]

⁸⁸ srov. nález sp. zn. III. ÚS 359/96 ze dne 10. 7. 1997 (N 95/8 SbNU 367). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 02.05. 2014]

⁸⁹ srov. nález sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

5. forma projevu
 - a. literární, umělecká
 - b. vědecká
 - c. komerční
 - d. publicistická
 - e. politická
 - f. občanská
6. místo zásahu
 - a. profesní sféra⁹⁰
 - b. soukromá
7. časové hledisko
 - a. zda nebyla kritika učiněna v nepřiměřenou dobu
 - b. zda v době sdělení měla, mohl mít sdělující relevantní informace, ze kterých vychází
8. použité prostředky (adresáti)
 - a. jakému okruhu osob a profesí byla kritika adresována
 - b. omezený okruh adresátů x veřejný
 - c. vyžádaná x nevyžádaná informace
9. chování dotčené osoby (zavdání příčiny, těžení z informace, kontroverzní chování).

Intenzita zásahu se posuzuje především na základě výše uvedených kritérií. Nicméně intenzita zásahu je předmětem volného uvážení soudu, kdy soud posuzuje individuálně každý případ, vychází z úplného zjištěného skutkového stavu a v tomto rámci se opírá o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska, tak aby mohl intenzitu zásahu řádně odůvodnit.

3.3 Objektivní princip a příčinná souvislost

Zvláštní sankce za nemajetkovou újmu při zásahu do osobnostních práv vznikají bez zřetele na zavinění. Uplatní se zde objektivní princip. U osoby, která zásah způsobila, se nevyžaduje úmysl ani nedbalost. Jde o objektivní kategorii záporně hodnotící zásah do osobnosti, na rozdíl od zavinění jako subjektivní kategorie. *„Jinak se hmotněprávní podmínky ke vzniku občanskoprávních sankcí za nemajetkovou újmu v podstatě shodují s podmínkami pro přiznání náhrady*

⁹⁰ Pokud kritika zasahuje výlučně či převážně sféru profesní, je chráněna více než kritika zasahující do sféry soukromé rozsudek ESLP Dalban proti Rumunsku ze dne 28. 9. 1999, č. 28114/95, odst. 50.

škody (porušení právní povinnosti, oproti protiprávnosti zásahu stojícího v rozporu s objektivním právem).⁶¹

K této otázce se vyslovil Ústavní soud, podle něhož k zásahu do práva na ochranu osobnosti sice zásadně může dojít i objektivně, tedy s vyloučením zavinění původce, nicméně každé zveřejnění nepravdivého údaje nemusí automaticky znamenat neoprávněný zásah do osobnostních práv; „*takový zásah je dán pouze tehdy, jestliže existuje mezi zásahem a porušením osobnostní sféry příčinná souvislost a jestliže tento zásah v konkrétním případě přesáhl určitou přípustnou intenzitu takovou mírou, kterou již v demokratické společnosti tolerovat nelze.*“⁶²

Obdobně jako u náhrady škody, také mezi jednáním určité osoby a vzniklou újmou musí být nepochybně příčinná souvislost. „*Fyzická či právnická osoba může být číneňna odpovědnou za nemajetkovou újmu na osobnosti jiné fyzické osoby pouze tehdy, jestliže neoprávněný zásah spočívající v porušení nebo jen v obrožění osobnosti fyzické osoby, skutečně také vyvolala.*“⁶³ Břemeno tvrzení a břemeno důkazní ohledně příčinné souvislosti mezi jednáním určité osoby a vzniklou újmou zatěžuje dotčeného.

3.4 Způsobilost vyvolat újmu

V rozsudku Nejvyššího soudu z roku 2013 se uvádí, že „*Zásah do ochrany osobnosti je zásahem, který je objektivně způsobilý vyvolat nemajetkovou újmu, spočívající v porušení či v pouhém obrožění ochrany osobnosti fyzické osoby v její fyzické a morální jednotě. Takový zásah je už ve své podstatě něčím negativním, a tudíž ze strany státu i ze strany fyzické osoby něčím nežádoucím. Proto je státem zakázán a také sankcionován zákonnými prostředky.*“⁶⁴ Není vyloučeno, aby v průběhu času mohl mít zásah i pozitivní vliv. Soudy však v takovém případě nemohou hodnotit pozitivní vliv zásahu na život dotčeného, neboť ty mají poskytovat právní ochranu proti nezákonnému zásahu, nikoliv tento zásah ospravedlňovat. „*Není dobře myslitelné, aby zásah, proti kterému je poskytována*

⁶¹ rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. března 2013, sp. zn. 16 C 274/2010. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17.12. 2014]

⁶² náález sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8. 2. 2000 (N 19/17 SbNU 133). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

⁶³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006 sp. zn. 30 Cdo 2919/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

⁶⁴ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013 sp. zn.30 Cdo 3352/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.12. 2014]

právní ochrana, soud hodnotil jako skutečnost, která má dlouhodobě pozitivní účinky na dovolatelku a v důsledku toho je způsobilá snížit výši přiznaného finančního zadostiučinění.“⁹⁵

V dalším rozsudku Nejvyššího soudu se k této věci uvádí „*pokud fyzická osoba prezentovaná alespoň některým z pro ni charakteristických znaků (podobou) je spojována (byť nedopatřením) s kritizovanou nebo odsuzovanou činností (resp. osobou), jde pravidelně o zásah proti právu na čest a důstojnost takové osoby. Pokud pak k tomuto zásahu dojde veřejnou publikací např. v celostátním tisku, bude zpravidla tento zásah objektivně způsobilý snížit důstojnost, resp. vážnost fyzické osoby ve společnosti ve značné míře.“⁹⁶*

3.5 Náhrada nemajetkové újmy a poskytnutí přiměřeného zadostiučinění

Smyslem přiměřeného zadostiučinění je výhradně zmírnění následků vzniklé nemajetkové újmy na osobnosti fyzické osoby. Při určení přiměřené výše nároku nemůže soud rozhodovat výlučně na základě tvrzení účastníků, ale musí vycházet také z důkazů provedených v řízení. Soudem nastíněný myšlenkový postup (obsažený v odůvodnění písemného vyhotovení jeho rozhodnutí) musí odpovídat z hlediska řádného zdůvodnění myšlenkového postupu soudu obecným zásadám logiky, a tedy i jeho přesvědčivosti. Při určení výše nároku jsou podkladem pro úvahu soudu takové skutečnosti, které vycházejí ze souvislosti konkrétního případu a které umožňují učinit určité kvantitativní závěry o výši uplatněného nároku.⁹⁷

Finanční zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti se přiznává za dvou podmínek, a to pokud nepostačí morální zadostiučinění a pokud byla snižená důstojnost či vážnost fyzické osoby ve společnosti ve značné míře. „*O snížení důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře jde, pokud újmu vzniklou v osobnostní sféře fyzická osoba vzhledem ke povaze, intenzitě, opakování, trvání a šíři okruhu působení nepřiznivého následku pocítuje a prožívá jako závažnou.“⁹⁸* Určení finančního zadostiučinění je předmětem volného uvážení soudu u každého jednotlivého případu na základě zjištěného skutkového stavu a posouzení

⁹⁵ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013 sp. zn.30 Cdo 3352/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.12. 2014]

⁹⁶ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006 sp. zn. 30 Cdo 2232/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

⁹⁷ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. dubna 2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.12. 2014].

⁹⁸ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 30 Cdo 36/2015. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.10. 2015]

okolnosti, jak na straně škůdce, tak i na straně dotčené fyzické osoby. Zohledňují se především intenzita, povaha a způsobu neoprávněného zásahu, charakter a rozsah zasažené hodnoty, trvání i šíře ohlasu a vliv vzniklé újmy na postavení a uplatnění dotčené fyzické osoby ve společnosti.

Došlo-li k zásahu do přirozeného práva člověka a získala-li tím jiná osoba na úkor dotčené osoby bez spravedlivého důvodu majetkový prospěch, může dotčená osoba požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se její osobnosti namísto vydání bezdůvodného obohacení včetně plodů a užitků dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu s takovým nakládáním. Dotčená osoba může požadovat také více, je-li proto spravedlivý důvod. Bude záležet na konkrétním případě a zásahu k jakému do přirozeného práva došlo. Soud pak může rozsah plnění přiměřeně zvýšit. Z dikce zákona nevyplývá, zda by tak soud mohl učinit i bez návrhu, vyjde-li v řízení najevo, že žalobce by měl k tomu spravedlivý důvod.

3.5.1 Odstranění následků zásahu

Přiměřené zadostiučinění může mít různou formu, především pak půjde o formu morální (omluvu, odvolání napadaného výroku) anebo o formu peněžitou. Podobu a rozsah újmy prokazuje žalující strana. Při požadavku poskytnutí přiměřeného zadostiučinění je třeba tvrdit a prokázat adekvátnost, tedy že v konkrétním případě vznikla nemajetková újma v takové podobě a rozsahu, že k její reparaci je adekvátní právě určitá zvolená forma zadostiučinění. Při tvrzení o rozsahu újmy je třeba uvést fakticky existující skutečnosti týkající se zejména intenzity a délky trvání zásahu a jeho celkových účinků. Tomu by mělo pak i odpovídat zadostiučinění, které je nutné poskytnout „*takovým způsobem a v takovém rozsahu, aby byla napravena újma vzniklá neoprávněným zásahem...*“⁹⁹

Soudy vždy samy musí vyhodnotit, zda ten či onen zásah a jeho intenzita odpovídá požadovanému nároku dotčené osoby. Rovněž by neměly žalobci přiznávat více, než kolik je možné odčinit přiměřeným zadostiučiněním tak, aby byl odstraněn následek protiprávního zásahu. Dotčená osoba by tak neměla na zásahu vydělat a soudy by proto měly rovněž posuzovat, zda jediným jejím záměrem není právě snaha o výdělek a její případné nepoctivé úmysly bezpečně rozpoznat. Okolnost, že poškozený vede velké množství soudních sporů,

⁹⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 23 Cdo 4148/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.12. 2014]

se proto může odrazit v přístupu stěžovatele k jednotlivým řízením (například v tom smyslu, že nereaguje včas na výzvy soudu, neplatí včas soudní poplatky, neodstraňuje včas nedostatky svých podání), a tedy nevěnuje řízení náležitou péči, může svědčit o nižším významu předmětu řízení pro jeho osobu a rovněž ho lze vzít v úvahu v rámci soudního hodnocení.¹⁰⁰

Výše uvedené však nevylučuje možnost, aby přiměřené zadostiučinění mělo povahu sankční. Má odrazovat rušitele a případně další osoby od tohoto jednání, proto by mělo být přiměřené i k jeho osobnostním a majetkovým poměrům a působit preventivně. „V každém případě mezi satisfakčním a sankčním působením přiměřeného zadostiučinění existuje (podobně jako je tomu u více funkcí všech přírodních a společenských jevů) vztah komplementarity (navzájem se doplňují, posilují) i vztah konkurence.“¹⁰¹ Proto je možné také kombinovat satisfakci nemateriální spolu se satisfakcí peněžitou, která by však neměla být nepřiměřeně vysoká, měla by však dosahovat takové výše, aby působila i preventivně.

Jak správně připomíná P. Hajn v Bulletinu advokacie z roku 2012, přiměřené zadostiučinění ve formě morální satisfakce po několika letech soudního sporu může spíše v adresátech oživit vzpomínky na napadané zásahy, než že by skutečně bylo přiměřeným zadostiučiněním. Uvádí, že „Přichází-li stručná omluva až po soudním sporu, který trval řadu měsíců i let, spíše oživí nebo dokonce vyvolá nejasná podezření a potvrdí moudrost našich předků, kteří na podobné situace pamatovali úslovím „není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu“, resp. „není dýmu bez ohně“.¹⁰² O to horší situace pro dotčenou osobu může být ve chvíli, kdy je spojována s nějakou negativní skutečností a dojmu, který adresáti získají.

Co se rozumí přiměřeným zadostiučiněním, zejména pak v morální formě, lze posoudit obtížně. Nicméně závěry soudu by měly být vždy logicky odůvodněné, aby rozhodnutí nezakládalo pochybnosti o libovůli soudního rozhodnutí.

V případě odstranění následku zásahu v peněžité formě nestanovuje žádný právní předpis výši takového zásahu. Považuji to za správné řešení. Zejména proto, že soudy mohou lépe

¹⁰⁰ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3725/2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 27.04. 2015]

¹⁰¹ Hajn, Petr., Bulletin advokacie 4/2012 K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti. [online] Dostupné z <http://www.cak.cz> [cit. 28.01. 2015]

¹⁰² Hajn, Petr., Bulletin advokacie 4/2012 K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti. [online] Dostupné z <http://www.cak.cz> [cit. 28.01. 2015]

aplikovat právo na konkrétní případ a potencionální narušitel nezískává možnost kalkulovat s výsledkem, tedy zda se mu například „vyplatí“ zasáhnout do osobnostních práv člověka.

Odčinění zásahu může být provedeno buďto ve formě náhrady újmy, která vždy zahrnuje újmu a dále v podobě vydání bezdůvodného obohacení. Bylo-li bezdůvodné obohacení nabyto zásahem do přirozeného práva člověka chráněného ustanoveními první části občanského zákoníku, může dotčená osoba požadovat za neoprávněné nakládání s hodnotami týkajícími se jeho osobnosti namísto vydání všeho, co rušitel obohacením nabyl (včetně plodů a užitků) a užitku, který by dotčená osoba byla získala, dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu s takovým nakládáním¹⁰³. Slovo namísto zde má význam a jak bylo v současné judikatuře uvedeno, znamená, že dotčená osoba nemůže požadovat obojí. Rozhodnutí záleží na dotčené osobě, zda si vybere dvojnásobek odměny obvyklé za udělení souhlasu nebo vydání bezdůvodného obohacení. První varianta je pro dotčenou osobu výhodná zejména tehdy, jestliže se narušitel významně neobohatil na úkor dotčené osoby.

Je-li pro to spravedlivý důvod, může soud rozsah plnění přiměřeně zvýšit. Pochybnosti vznikají, jestli tak může soud učinit i bez návrhu dotčené osoby, například tehdy, jestliže ustálená rozhodovací praxe soudu přiznává vyšší částku, než kterou žalobce požaduje. Domnívám se, že toto ustanovení je s ohledem na skutečnost, že soud sám nemůže disponovat předmětem řízení sporné. Pravděpodobně mu však dává možnost s předmětem řízení disponovat, což se zase může souviset s jinou problematikou například v přiznávání nákladů řízení a právního zastoupení úspěšnému účastníku. Mám za to, že je-li podmínka spravedlivého důvodu naplněna, může rozsah plnění přiměřeně zvýšit pouze na návrh účastníka, který uvede, že jsou zde spravedlivé důvody pro přiměřené zvýšení. Ostatně v některých případech může dotčená osoba požadovat pouze symbolické odčinění újmy, kdy požaduje především ochranu své cti a vyslovení že se škůdce „provinil“. Je tak nesmyslné, aby pak soudy této osobě přiznávaly vysoké peněžité částky, jelikož by symbolické odškodné nepovažovaly za spravedlivé.

Příkladem způsobení vážné újmy na právech poškozené osoby je situace, kdy pachatel založil facebookový profil na jméno dotčené osoby, „*uvedl zde kontaktní údaje na ni a zpřístupnil její*

¹⁰³ srov. § 40 odst. 4 autorského zákona, kde je uvedeno, že „Právo na náhradu škody a na vydání bezdůvodného obohacení podle zvláštních právních předpisů zůstává nedotčeno; místo skutečně ušlého zisku se autor může domáhat náhrady ušlého zisku ve výši odměny, která by byla obvyklá za získání takové licence v době neoprávněného nakládání s dílem. V ýše bezdůvodného obohacení vzniklého na straně toho, kdo neoprávně nakládá s dílem, aniž by k tomu získal potřebnou licenci, činí dvojnásobek odměny, která by byla za získání takové licence obvyklá v době neoprávněného nakládání s dílem.“

*fotografie, na nichž je poškozená zachycena nahá při provádění soulože bez souhlasu dotčené širokému okruhu osob, a to způsobem vyvolávajícím dojem, že tyto fotografie zpřístupnila samotná dotčená osoba.*⁴⁰⁴

Otázka zda dotčená osoba může požadovat, aby škůdce odstranil následek tím, že poskytne finanční prostředky na veřejně prospěšné účely, nebyla doposud soudy řešena. Jsem toho názoru, že taková forma satisfakce není možná, neboť tím nedochází k odčinění následků, ale spíše penalizování. Vhodnější formou tedy je pokud dotčená osoba přijme peněžité odškodnění, se kterým následně může dále libovolně disponovat a třeba je i poskytnout k veřejně prospěšnému účelu.

Vznikne-li škůdci povinnost odčinit člověku újmu na jeho přirozeném právu, nahradí škodu i nemajetkovou újmu, kterou tím způsobil, jako nemajetkovou újmu odčiní i způsobené duševní útrapy. Způsob a výše přiměřeného zadostiučinění se musí určit tak, aby odčinily i okolnosti zvláštního zřetele hodné. Jimi jsou úmyslné způsobení újmy, zvláště pak způsobení újmy s použitím lsti, pohrůžky, zneužitím závislosti dotčené osoby na škůdci, násobením účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost a podobně.

„Stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně“⁴⁰⁵, který má možnost například provést šetření na místě, vyslechnout dotčenou osobu a přihlídnout k okolnostem zvláštního zřetele hodným a jeho úvahy pak může v zákonném rozsahu případně přezkoumat soud odvolací. Při stanovení formy (případně výše) přiměřeného zadostiučinění je také nutné zohlednit počet řízení, které poškozený vede.¹⁰⁶

3.6 Zákonné licence

V oblasti právní ochrany osobnosti existují úzce stanovené zákonné důvody, kdy zásah do osobnosti či do projevů osobní povahy dovoluje přímo zákon. Na tyto důvody je třeba pohlížet jako na výjimky řešící kolizi zájmů, a to chráněných práv osobnostních a veřejného zájmu. *„Tento průnik do jinak absolutního ochranného soukromého práva má za účel umožnit uplatnění obecných (a částečně i veřejných) zájmů, které se zde střetávají. V teorii se tradičně stručně označuje jako*

¹⁰⁴ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2014, sp. zn. 4 Tdo 815/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.01. 2015]

¹⁰⁵ usnesení usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3725/2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 27.04. 2015]

¹⁰⁶ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 1481/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

*zákonná licence (na rozdíl od licence smluvní nebo licence úřední, resp. nucené).*⁴⁰⁷ Podstatou zákonných licencí je, že jsou bezúplatné a dotčená osoba se v mezích zákonného zásahu nemůže domáhat jakéhokoliv protiplnění nebo náhrady jakékoliv újmy. Jejich výčet je taxativní a nelze je proto jednostranně rozšiřovat nebo doplňovat.

Svolení k publikování a šíření není třeba, pokud se podobizna nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Svolení není nutné ani v případě, když se podobizna, písemnost osobní povahy nebo zvukový či obrazový záznam pořídí nebo použijí na základě zákona k úřednímu účelu nebo v případě, že někdo veřejně vystoupí v záležitosti veřejného zájmu. „*Neoprávněnost zásahu do práva na ochranu osobnosti je vyloučena tehdy, došlo-li k zásahu v rámci úředního jednání a nevybočil-li zásah z rámce daného platnými předpisy*“.¹⁰⁸

Bez svolení člověka se výše zmíněné může pořídít nebo použít přiměřeným způsobem rovněž k vědeckému nebo uměleckému účelu a pro tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.

Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka. Zákon zde na jednu stranu stanovuje, možnost použít podobiznu nebo zvukový či obrazový záznam k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob, na druhou stranu však zakazuje využit takového záznamu nepřiměřeným způsobem v rozporu s oprávněnými zájmy člověka. V tomto případně se uplatní princip proporcionality, kdy se zkoumá, kterému právu ochrana přísluší více, a kterému méně.

Vývoj soudních rozhodnutí v této věci doznal značných změn. Ačkoliv bylo připuštěno, že právo zaznamenávat své telefonické hovory je přípustné, použití tohoto záznamu jako důkazu v civilním soudním řízení však již bylo běžně posuzováno jako neoprávněné.¹⁰⁹

¹⁰⁷ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 4642/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12. 2014]

¹⁰⁸ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2003, sp. zn. 28 Cdo 1523/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 13.12. 2014]

¹⁰⁹ srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, uveřejněný pod číslem 39/99 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nález II. ÚS 502/2000, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004, nález ÚS I. ÚS 191/05, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 4642/2009

Konečně v roce 2014 Ústavní soud připustil možnost pořídit si záznam komunikace jako důkaz (např. zaměstnance pro neplatnost výpovědi z pracovního poměru), kdy uvedl, že *„Zcela odlišně je však třeba posuzovat případy, kdy je tajné pořízení audiozáznamu rozhovoru součástí obrany oběti trestného činu proti pachateli nebo jde-li o způsob dosažení právní ochrany pro výrazně slabší stranu významného občanskoprávního a zejména pracovněprávního sporu. Zásah do práva na soukromí osoby, jejíž mluvený projev je zaznamenán, je zde plně ospravedlnitelný zájmem na ochraně slabší strany právního vztahu, již brozí závažná újma (včetně např. ztráty zaměstnání). Opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínky krajní nouze či dovolené svépomoci.“*¹¹⁰ Zdůrazňuji však, že pořizování jakéhokoliv záznamu a jeho následného užití není bez dalšího povoleno, a ten, kdo hodlá takovýto záznam použít v řízení jako důkaz, musí tvrdit a prokázat okolnosti, ze kterých vyplyne, že neexistovala jiná možnost, případně, že ochrana jeho práva představuje vyšší společenský zájem než již tak privilegované právo na soukromí a ochrany před neoprávněnými zásahy.

Použití podobizny a záznamů bez svolení dotčené osoby se dovoluje pouze za účelem uplatnění nebo užití v přípustných mezích v rámci soudního, správního nebo jiného řízení.

3.7 Promlčení nároku

V případě práva na život a důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobného osobního práva se promlčují jen práva na odčinění újmy způsobené na těchto právech v obecné promlčecí lhůtě. Je sporné, zda se toto promlčení vztahuje jen na peněžité odškodnění, nebo také na odčinění nepeněžité újmy nebo i na možnosti požadovat upuštění od neoprávněného zásahu nebo odstranění následku.

Dosavadní judikatura uváděla, že smyslem náhrady nemajetkové újmy v penězích je dát do vztahu míru újmy na hodnotách lidské osobnosti s konkrétním finančním vyjádřením náhrady takovéto nemajetkové újmy a že jej proto nelze jako právo ryze osobní povahy vydělit z okruhu nepromlčitelných nemajetkových práv, byť se satisfakce příslušné nemajetkové újmy člověka vyjadřuje prostřednictvím finančních prostředků. *„Lze mít proto za to, že úvahy zmiňující údajnou podobnost zmiňovaného nároku s reparační funkcí majetkových nároků se*

¹¹⁰ nález sp. zn. II. ÚS 1774/14 ze dne 9. 12. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

*závěrem, že nárok na přiznání satisfakce v podobě náhrady nemajetkové újmy v penězích se promlčuje v obecné tříleté promlčecí lhůtě, nemá v tomto případě zákonný podklad.*¹¹¹

V roce 2007 bylo judikováno, že právo na poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za neoprávněný zásah do práva na ochranu osobnosti se nepromlčuje.¹¹²

Naproti tomu další judikát z roku 2008 k povaze tohoto práva uvádí, že „*právo na náhradu nemajetné újmy v penězích vzniká tehdy, kdy morální satisfakce jako ryze osobní právo k vyvážení a zmírnění nepříznivých následků protiprávního zásahu do osobnostních práv nedostačuje, a byť jde o satisfakci v oblasti nemateriálních osobnostních (...), jeho vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobní právo majetkové povahy (viz R 4/2008). Proto právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích promlčení podléhá.*“¹¹³

Vzhledem k výše uvedenému jsem toho názoru, že v případě uplynutí promlčecí lhůty a uplatnění námitky žalovaným, má dotčená osoba možnost domáhat se upuštění od neoprávněného zásahu nebo odstranění následku, avšak peněžité plnění požadovat nemůže.

111 srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2003, sp. zn. 30 Cdo 1542/2003 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

112 srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

113 srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, uveřejněný pod číslem 73/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek [cit. 1.8. 2014], Dostupné z: <http://www.nsoud.cz>

4 Ochrana poskytovaná právnickým osobám

Jak již plyne z povahy právnické osoby jako organizovaného útvaru, o kterém zákon stanoví, že má právní osobnost nebo jehož právní osobnost zákon zná, nelze právnickou osobu považovat za subjekt ochrany osobnosti podle ustanovení § 77an. ObčZ, neboť tato práva se neslučují s její právní povahou. Zákon také výslovně uvádí, že dle ustanovení na ochranu osobnosti jsou bráněna všeobecná osobnostní práva člověka – tedy fyzické osoby, nikoliv osoby právnické. Právnickou osobu chrání jiná ustanovení, týkající se například ochrany firmy, nekalosoutěžní jednání, apod.

4.1 Ochrana pověsti právnické osoby

Od osobnostních práv u fyzické osoby je nutné odlišit práva přiznávané právnickým osobám, a to zejména práva k názvu, práva k pověsti a práva na soukromí. Okamžikem vzniku právnické osoby vzniká také její právo na pověst a soukromí a toto právo trvá po celou dobu její existence až do jejího zániku. V souladu s předpokladem, že každý jedná poctivě, předpokládá se, že i právnická osoba má dobrou pověst, do chvíle, než je spolehlivě prokázán opak. Toto právo lze považovat za nezczizitelné.¹¹⁴

Při posuzování pověsti právnické osoby je třeba vycházet z jejího chování v obchodních a jiných vztazích, nikoliv jen vůči pravidelnému, obvyklému, ale i širšímu okruhu osob. Pověst se vytváří na základě zkušeností, které s ní jednotlivé subjekty mají, přičemž je nutno zmínit, že vnímání jednotlivých osob může být značně odlišné a tyto informace mohou být výrazně zkreslené. Tato skutečnost pak zakládá širokou možnost obrany škůdce v případném soudním řízení.

4.2 Název a firma

Od obchodní firmy, která chrání osoby zapsané do obchodního rejstříku, je nezbytné odlišovat název právnické osoby. Název je jméno právnické osoby, která není zapsána v obchodním rejstříku. Ustanovení o firmě se použijí pouze pro osoby zapsané v obchodním rejstříku.

¹¹⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

Obchodní firma je jméno, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku. U registrace obchodní firmy platí zásada priority. Ochrana práv k obchodní firmě náleží prvnímu uživateli firmy, tedy první osobě, která toto jméno zapíše do obchodního rejstříku. Tato osoba má proti rušiteli právo domáhat se, aby se zásahu do firmy zdržel, aby odstranil závadný stav, dále může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení.

4.3 Pojem goodwill

Goodwill je nehmotným statkem a je tvořen různými skutečnostmi tvořícími jméno a pověst právnické osoby. Obsah pojmu goodwill je poměrně široký, neboť pod tento pojem patří veškeré významné skutečnosti a informace, které právnická osoba vytváří a má zájem na tom, aby byly respektovány. Tento nehmotný statek je těžce získáván, avšak poměrně snadno lze o něj přijít, je-li zasažen protiprávním jednáním třetí osoby. Zejména může jít o poctivost, důvěryhodnost a spolehlivost, platební morálka, kvalita a profesionalita, vztah k obchodním partnerům, společnosti a životnímu prostředí. Do pojmu goodwill patří také povědomí o určité značce, jak jej vnímají příjemci a které je vytvářeno sponzoringem. „*Sponzorováním si sponzor vytváří tzv. goodwill, povědomí u diváka, kdy prezentuje svou existenci, předmět činnosti a výsledek tohoto předmětu, aby ho následně reklamou přesvědčil ke koupi výrobku... Jeho účelem a cílem je vytvoření dobrého jména, pověsti výrobce, prodejce, poskytovatele služby nebo jejich produktů (tzv. goodwill)*“¹¹⁵ Goodwill můžeme vymezit jako hodnotu právnické osoby při jejím potencionálním prodeji po odečtení hmotných statků a duševního vlastnictví.

4.4 Právní úprava v občanském zákoníku

Dřívější právní úprava¹¹⁶ chránila dobrou pověst právnické osoby v ustanovení § 19b, kde bylo uvedeno, že „*při neoprávněném použití názvu právnické osoby je možné se domáhat u soudu, aby se neoprávněný uživatel zdržel jeho užívání a odstranil závadný stav; je možné se též domáhat přiměřeného zadostiučinění, které může být požadováno i v penězích*“ a toto platí přiměřeně i pro neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby. Právnická osoba se mohla domáhat toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek, jestliže ji vznikla

¹¹⁵ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. listopadu 2009, č.j. 7 As 53/2009-89. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.8. 2014]

¹¹⁶ zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31.12.2013

újma zpochybněním svého práva k názvu nebo neoprávněným zásahem do tohoto práva, nebo které taková újma hrozí, zejména neoprávněným užitím názvu.

Současná právní úprava rozšířila tuto ochranu o pojem soukromí a stanovuje, že „*stejná ochrana náleží právnické osobě proti tomu, kdo bez zákonného důvodu zasahuje do její pověsti nebo soukromí, nebo v rozporu s oprávněnými zájmy právnické osoby zasahuje do těchto práv pro účely vědecké či umělecké nebo o tiskové, rozhlasové, televizní nebo obdobné zpravodajství.*“ Současná právní úprava opustila užití pojmu zásah do dobré pověsti a stanovuje zásah do pověsti. Je tomu tak proto, že dobrá pověst se presumuje.

Domnívám se, že lze zasáhnout i do pověsti právnické osoby, která není objektivně považována za dobrou, a to například tím, že škůdce již tak špatnou pověst právnické osoby ještě protiprávně zhorší. Existují navíc osoby, u kterých je otázka, zda někdy mohly dobré pověsti vůbec požívat s ohledem na svůj předmět činnosti. Současná právní úprava tak umožňuje i těmto osobám domáhat se ochrany. Nelze souhlasit s názory, že zde vzniká nejistota a soudy mohou libovolně určovat, komu právní ochranu poskytnou a komu nikoliv. Primárně se totiž právní ochrana poskytuje všem osobám s tím, že je-li prokázán zásah, který pověst právnické osoby snižuje nebo je způsobilý snížit, poskytne se ochrana proti tomuto zásahu. Ochrana se tak neposkytne zejména právnickým osobám, které vykonávají nezákonnou činnost.

Při zkoumání tvrzení o protiprávnosti výroku je nezbytné, aby se v soudním řízení hodnotilo celkové vyznění informace. Žaloba na ochranu dobré pověsti právnické osoby by nebyla úspěšná tehdy, jestliže by došlo ke zjednodušení tvrzení, avšak celkové vyznění informace by odpovídalo pravdě.

4.5 Nekalosoutěžní jednání

V porovnání s fyzickými osobami mají právnické osoby ještě další možnost ochrany a to domáhat se toho, že jednání, kterým bylo zasaženo do jejich pověsti nebo soukromí má povahu nekalosoutěžního jednání. Pro právnické osoby může tedy nastat situace, kdy posuzované jednání může kromě ustanovení o zásahu do pověsti právnické osoby být chráněno také ustanoveními o ochraně proti nekalé soutěži. Hospodářské soutěže se účastní soutěžitelé nebo osoby připravující se na účast v hospodářské soutěži, pro posouzení, zda je jednání neoprávněným zásahem do pověsti právnické osoby obecně anebo nekalosoutěžním

jednáním, je třeba nejprve určit, zda k tomuto jednání došlo mezi soutěžiteli v rámci hospodářské soutěže.¹¹⁷

Jsou-li splněny znaky generální klauzule nekalé soutěže, může dojít k naplnění skutkové podstaty parazitování na pověsti dle ustanovení § 2982 ObčZ, který stanovuje, že „parazitováním je zneužití pověsti závodu, výrobku nebo služby jiného soutěžitele umožňující získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jebož by soutěžitel jinak nedosáhl.“ Právnická osoba, jejíž právo bylo parazitováním na pověsti porušeno, může proti rušiteli požadovat, aby se nekalé soutěže zdržel nebo aby odstranil závadný stav. Dále může požadovat přiměřené zadostiučnění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Tato práva má právnická osoba i tehdy, jestliže je její právo pouze ohroženo.

4.6 Případy zásahů do pověsti právnické osoby

Neoprávněným zásahem do práva na ochranu pověsti právnické osoby je každé nepravdivé tvrzení nebo obvinění, které zasahuje její pověst.¹¹⁸ Ke vzniku občanskoprávních sankcí za neoprávněný zásah do pověsti právnické osoby, musí být jako předpoklad odpovědnosti splněna podmínka existence konkrétního zásahu vůči pověsti právnické osoby. Tento zásah musí být protiprávní a v příčinné souvislosti mezi zásahem a protiprávností zásahu.

V teorii se rozlišuje vznik majetkové a nemajetkové újmy. U majetkové újmy se dotčená osoba může domáhat skutečné škody a toho, co dané osobě ušlo (ušlého zisku). Požaduje-li u nemajetkové újmy dotčená právnická osoba finanční kompenzaci za zásah do její pověsti, musí újmu vyčíslit. Tato újma by měla zohledňovat intenzitu zásahu, vzetí ve známost zásahu, jeho délku trvání, možnost nápravy pověsti a jiné okolnosti. „Fyzická či právnická osoba může být činněna odpovědnou za zásah do dobré pověsti právnické osoby pouze tehdy, jestliže tento neoprávněný zásah skutečně také vyvolala, resp. způsobila. Povinnost tvrzení, břemeno tvrzení, důkazní povinnost a důkazní břemeno ohledně příčinné souvislosti zatěžuje dotčenou právnickou osobu.“¹¹⁹ Vzniká-li újma

¹¹⁷ srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. dubna 2001, sp. zn. 3 Cmo 46/2000. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 12.02. 2015]

¹¹⁸ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014]

¹¹⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2009, sp. zn. 30 Cdo 2448/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.2. 2014]

v podobě ušlého zisku, může se poškozená právnická osoba domáhat pouze té výše ušlého zisku, který je skutečný a prokazatelný, nikoliv o vznik zcela hypotetický.¹²⁰

Za jednání zasahující pověst právnické osoby je považováno také „*veřejné hodnocení plnění finančních závazků smluvního partnera, jeho serióznosti obledně plnění smluv s partnery, tvrzení o tom, že se dopouští trestného činu,*“⁴²¹ Mám za to, že kterékoliv z těchto jednání může znamenat zásah do pověsti, je-li však tvrzení o tom, že se právnická osoba dopouští trestného činu a vzájemně neplní finanční závazky použito zároveň, může to vyvolat vyšší intenzitu zásahu a tedy i možnosti domáhat se větší kompenzace proti škůdci.

Jestliže v nemovitosti kde nově sídlí právnická osoba, dříve bydlela osoba se špatnou pověstí, nelze hodnotit jako neoprávněný zásah do dobré pověsti právnické osoby, a to ani tehdy, jestliže se tato osoba z nemovitosti již odstěhovala a neodhlásila si své trvalé bydliště z tohoto místa.¹²²

Dřívější judikatura pak dovodila například, že dobré pověsti nepožívá právnická osoba - podnikatel „*pokud tento subjekt neplní své závazky řádně a včas, popř. pouze výjimečně dostojí svým povinnostem včas.*“⁴²³ Lze se domnívat, že u právnických osob nepodnikatelů, lze toto pravidlo aplikovat také, přestože jejich primárním účelem není podnikání.

Naproti tomu uveřejnění negativní, ale věcné, informace o kvalitě výrobku bez hodnotících úsudků (s difamačními účinky) není zásahem do pověsti právnické osoby, došlo-li k převzetí informace publikované oprávněným správním orgánem po provedení rozborů (testů), i když se tato informace ukázala později jako nepravdivá, a existovaly-li rozumné důvody, které vedly škůdce k tomu, že se spoléhal na pravdivost zveřejňované informace. Škůdce v posuzovaném případě neměl důvod nevěřit, že informace sdělená správním orgánem není

¹²⁰ srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.02. 2015]

¹²¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2012, č.j. 23 Cdo 3964/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.10. 2014]

¹²² rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2001, sp. zn. 22 Cdo 2809/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.10. 2014]

¹²³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.10. 2014]

pravdivá a ověření její pravdivosti nebylo v daném případě namístě, neboť nebyly v té době žádné pochybnosti o správnosti provedené kontroly správním orgánem.¹²⁴

¹²⁴ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 1014/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19.10. 2014]

5 Pojem soukromí a právo na sebeurčení

5.1 Vymezení pojmu

Přesně vymežit pojem soukromí je téměř nemožné, neboť neexistuje přímá hranice, co lze ještě považovat za soukromí a co nikoliv. V posledních letech dochází k posouvání hranice soukromí, zejména v souvislosti s dostupností údajů a jejich zveřejňováním a uchováváním, a to směrem od anonymity k veřejnosti. I proto je nezbytné poskytovat subjektům ochranu jejich soukromí.

S nárůstem nových technologií, dostupností a kvalitou záznamových zařízení a uchovávání dat nabírá pojem soukromí na své důležitosti. Autoři zabývající se jeho ochranou nezdědka uvádějí autorská díla 1984 George Orwella nebo Proces Franze Kafky, kdy jedinec je pod neustálým dohledem a kontrolou jiných subjektů, a de facto v moci jiného subjektu. *„Nezbytnost disponovat takovými zárukami¹²⁵ se přitom v posuzovaném případě plošného a preventivního sběru a uchovávání údajů v rámci elektronické komunikace stává pro jednotlivce naléhavější práve v dnešní době, kdy díky enormnímu rozvoji a výskytu nových a komplikovanějších informačních technologií, systémů a komunikačních prostředků nevyhnutelně dochází k plynulému posunu hranice mezi privátním a veřejným prostorem, a to ve prospěch veřejné sféry, neboť ve virtuálním prostoru informačních technologií a elektronické komunikace (v tzv. kyberprostoru) jsou, zejména díky rozvoji internetu a mobilní komunikace, každou minutou zaznamenávány, shromažďovány a fakticky zpřístupněny tisíce, ba miliony dat, údajů a informací, které zasahují i do soukromé (osobnostní) sféry každého jednotlivce, ačkoliv on sám do ní vědomě nikoho vpustit nechtěl.“¹²⁶* Mnohdy k útokům na soukromí může dojít, aniž by poškozený o útoku na jeho informace věděl, často také jeho neznalostí sám přispěje k tomu, aby jeho data byla získána.

Soukromí bývá také vymezeno z hlediska vědních disciplín. *„Psychologové a sociologové se zaměřují na intimní oblast a osobní prostor (např. Derlega and Chaikin 1977; Pedersen, 1979). Právníci se zaměřují na soukromí jako na „právo“ proti státnímu zásahu (Gavison, 1980; Tribe, 1988; Warren and Brandeis,*

¹²⁵ zárukami na informační sebeurčení (ve smyslu čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny)

¹²⁶ nález sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 3. 2011 (N 52/60 SbNU 625; 94/2011 Sb.). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

1890). *Vědci v oblasti komunikace považují soukromí v kontextu mezilidských komunikací a související s měnící se dynamikou pokládánou komunikačními technologiemi (např. Burgoon, 1982).*¹²⁷

Soukromí můžeme vymezit jako nárok jednotlivce na to být sám. Toto právo v sobě zahrnuje také mít možnost volně disponovat se svými údaji a být informován, jak a kým jsou zpracovávány. V neposlední řadě v sobě zahrnuje také právo být zapomenut.

Každá fyzická osoba musí mít možnost se rozhodnout, jestli zpřístupní jiným osobám část osobního soukromí. Osobním soukromím se v tomto případě rozumí jakákoliv oblast, která není veřejnosti běžně přístupná, jejíž narušení má fyzická osoba zájem chránit a jehož odhalení pocítuje jako újmu a případný zásah do této sféry brání příznivému rozvoji fyzické osoby. Obvykle jde o intimní sféru, a dále sféru obydlí a rodiny. Krom toho Ústavní soud připustil, že respektování soukromého života musí zahrnovat do určité míry právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi. Součástí soukromého života je tedy určitě též rodinný život zahrnující i vztahy mezi blízkými příbuznými, když k rodinnému životu patří nejen sociální a morální vztahy, ale také zájmy materiální povahy (např. vyživovací povinnost). Respektování takto pojatého rodinného života zahrnuje závazek státu jednat způsobem umožňujícím normální rozvoj těchto vztahů.¹²⁸

Soukromí se stává významně ceněným zbožím, protože narůstá získávání osobních informací a pokusů o jeho narušení neoprávněnými zásahy. Ještě nikdy v historii nedošlo k tak hromadnému sběru informací o soukromí a jejich shromažďování. Lze proto jen těžko odhadnout, co uchování a sběr těchto dat přinese a jakým způsobem budou soukromoprávními nebo veřejnými institucemi využita nebo naopak zneužita v budoucích desetiletích. Vzhledem k tomu, že jsou tato data zpracovávána v počítačích, je možné k nim získat přístup z kteréhokoliv místa planety. Můžeme se obávat porušování osobnostních práv, zneužívání získaných údajů, jakož i neúčinného vymáhání jejich ochrany a omezené možnosti získat přiměřené zadostiučinění. I v tomto ohledu Ústavní soud určil **právo** každého jedince na jeho (informační) **sebeurčení**, o kterém se zmíním dále.

¹²⁷ WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>, s. 604

¹²⁸ srov. nález sp. zn. II. ÚS 517/99 ze dne 1. 3. 2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

5.2 Právo na sebeurčení

Do nástupu moderních informačních technologií se soukromí jedince vymezovalo v prostoru a sociálními vztahy s jeho okolím. Dnes je tento prostor prakticky neohraničený a jedinec může vytvářet vztahy s osobami kdekoli na zemi bez ohledu na prostor. Každý jedinec má mít možnost sám se rozhodovat o informacích, které mají o něm být uváděny a případně shromažďovány a poskytovány.

Právo na soukromí však také nutně zahrnuje i právo **rozhodovat o zpřístupňování** informací o sobě třetím osobám. *„Primární funkcí práva na respekt k soukromému životu je zajistit prostor pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního vymezení soukromí v jeho prostorové dimenzi (ochrana obydlí v širším slova smyslu) a v souvislosti s autonomní existencí a veřejnou mocí nerušenou tvorbou sociálních vztahů (v manželství, v rodině, ve společnosti) právo na respekt k soukromému životu zahrnuje i garanci sebeurčení ve smyslu zásadního rozhodování jednotlivce o sobě samém. Jinými slovy, právo na soukromí garantuje rovněž právo jednotlivce rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popř. v jakém rozsahu, jakým způsobem a za jakých okolností mají být skutečnosti a informace z jeho osobního soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Jde o aspekt práva na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení, výslovně garantovaný čl. 10 odst. 3 Listiny. Právo na informační sebeurčení je tak nezbytnou podmínkou nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, nýbrž i pro ustavení svobodného a demokratického komunikačního řádu. Zjednodušeně řečeno, v podmínkách vševědouceho a všudy přítomného státu a veřejné moci se svoboda projevu, právo na soukromí a právo svobodné volby chování a konání stávají prakticky neexistujícími a iluzorními.“¹²⁹*

Právo na sebeurčení má zahrnovat také ochranu před sledováním, pronásledováním či hlídáním na místech veřejně přístupných i v soukromí.

Právo na sebeurčení není porušováno pouze ve virtuálním světě, ale také na veřejném prostoru. Jen v Praze se na veřejných místech (pod správou policie) od roku 2007 zdvojnásobil počet kamer. Za 14 let jde o téměř stonásobek.¹³⁰ Informační technologie dokážou také vyhodnotit i „podezřelé“ postávání osob. Nové kamery budou totiž zřejmě schopné identifikovat obličej konkrétní osoby, otázka vzbuzuje i myšlenka „veřejných

¹²⁹ nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 3. 2011 (N 52/60 SbNU 625; 94/2011 Sb.). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

¹³⁰ srov. Úřad pro ochranu osobních údajů : Velký bratr se dívá. A pamatuje si... [online] Dostupné z: https://www.uouu.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=12695 [cit. 15-02-2015]

odposlechů“ na ulici a možné obchodování s hovory.¹³¹ Domnívám se, že tento trend představuje velké riziko pro narušení práva na soukromí.

5.3 Důkazní materiál a soukromí

Civilní soudy při posuzování přípustnosti záznamu fyzických osob vycházely z toho, že má-li záznam projevů osobní povahy hovořících osob sloužit jako důkaz v řízení, lze takový záznam použít jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru, jinak je nutné takový důkaz odmítnout, neboť jde o zásah do soukromí. Takový postup se považuje za nesprávný. Soudy musí vždy poměřovat chráněná práva a zájmy, které se v této soukromé sféře střetávají, a posoudit možnosti použitelnosti či nepoužitelnosti záznamu rozhovoru pořízeného soukromou osobou bez vědomí nahrávané osoby jako důkazu v příslušném řízení.

Soudy by tedy měly učinit tzv. test proporcionality sestávající se z následujících otázek:

- Je možno dosáhnout sledovaného legitimního cíle, jímž je ochrana jiného základního práva nebo veřejného statku?
- Je vybrán prostředek, který je k základnímu právu nejšetrnější?
- Není újma na základním právu nepřiměřená ve vazbě na zamýšlený cíl (užší proporcionalita)?¹³²

Použití jinak nepřípustného důkazu je možné tehdy, jestliže je v konkrétním případě sledován legitimní cíl a nelze-li jej dosáhnout jinými možnými prostředky. Soudy by měly poskytovat ochranu zejména slabší smluvní straně, která může být v důkazní nouzi a nezbývá jí nic jiného, než k naplnění legitimního cíle pořídit důkaz tajně. Příkladem může být zaměstnanec, který se domáhá ochrany před jakýmkoli formami nátlaku a svévole ze strany zaměstnavatele při ukončení pracovního poměru. Obdobně také „*hovory fyzických osob, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nemají charakter projevů*

¹³¹ srov. Úřad pro ochranu osobních údajů : Velký bratr se dívá. A pamatuje si... [online] Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=12695 [cit. 15-02-2015]

¹³² srov. nálezn sp. zn. II. ÚS 1774/14 ze dne 9. 12. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

*osobní povahy; důkaz zvukovým záznamem takového hovoru proto není v občanském soudním řízení nepřijatelný.*¹³³

Lze se ztotožnit s názorem, že dojde-li k pořízení audionahrávky, která by i obsahovala projevy osobní povahy určité osoby, která si nebyla vědoma, že by byla nahrávána, může v některých případech převážít ochrana práva osoby, která je v důkazní nouzi, aby jí bylo zaručeno právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 LZPS. Výjimku z jinak přísného zákazu pořizování záznamu projevů osobní povahy, svévolně v záludnosti s cílem poškodit dotčenou osobu, proto může tvořit výše uvedené pravidlo, neboť *„opatření jediného nebo klíčového důkazu touto cestou je analogické k jednání za podmínek krajní nouze či dovolené svépomoci.*¹³⁴

5.4 Soukromá a veřejná komunikace

5.4.1 Rozlišování mezi komunikací veřejnou a komunikací soukromou

U internetové komunikace a komunikace prostřednictvím sociálních sítí je nezbytné vždy rozlišit, zda je prováděná komunikace soukromá nebo veřejná. Za soukromou se považuje taková komunikace, kterou uživatel sám jako soukromou označil a případně jako soukromou nastavil, nebo je soukromá ze své povahy. To mohou být například různé e-maily, soukromé zprávy šířené prostřednictvím sociální sítě, chat, soukromý datový hovor apod. Naopak veřejnou komunikací je taková komunikace, kterou osoba publikující za veřejnou označí, nebo ji volně šíří. Například v nastavení uvede viditelnost pro všechny, zveřejní informaci na internetových stránkách všem osobám apod.

Získání veřejně přístupné informace nemůže být z povahy věci zasaženo do práva na ochranu soukromí osoby. V případě soukromé informace se přihlíží k tomu, zda nedošlo k zásahu do soukromí tím, že si škůdce opatřil přístup k určitému sdělení, které dotčená osoba učinila. Takové rozlišení uznává i Ústavní soud, který ve svém nálezu uvedl, že *„Povaha sociální sítě Facebook není dle názoru Ústavního soudu jednoznačně soukromá či veřejná. Vždy záleží na*

¹³³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005 sp. zn. 30 Cdo 64/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12. 2014]

¹³⁴ nálezn sp. zn. II. ÚS 1774/14 ze dne 9. 12. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

*konkrétních uživatelích, jakým způsobem si míru soukromí na svém profilu, případně přímo u jednotlivých příspěvků, nastaví.*¹³⁵

S přístupem k soukromé informaci šířené pomocí počítačové sítě musí dobrovolně odsouhlasit a umožnit sama osoba, do jejíhož soukromí má být zasaženo. Jinak lze do soukromí této osoby zasáhnout jen na základě zákona a způsobem v něm stanoveným, například v souladu s příslušnými ustanoveními o odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu dle trestního řádu, přičemž je nepřístupné, aby byl tento způsob obcházen například prostřednictvím svědecké výpovědi a kopii obrazovky pořízené přes profil tohoto svědka.¹³⁶ „Internet je zdrojem mnoha veřejně dostupných informací, které jsou tak přímo dostupné i orgánům činným v trestním řízení, ale stejně tak obsahuje množství informací soukromé povahy. Postupy aplikované příslušnými orgány při zjišťování těchto informací proto musí dodržovat rámec stanovený právními předpisy a musí respektovat obecné principy, na nichž je založena činnost státních orgánů, zejména v maximální možné míře šetřit ústavně zaručená práva a svobody dotčených osob.“¹³⁷ Jinak získané informace nelze použít a dotčená osoba se může proti jakémukoliv takovému nezákonnému zásahu do svého soukromí bránit.

Je třeba si uvědomit, že to, co o sobě zveřejníme na internetu, už obvykle nejde vzít zpět. Zdánlivě neškodná informace, může nám nebo někomu jinému způsobit problémy bezprostředně, ale i za mnoho let, kdy už se obecně na celou věc dávno zapomene.¹³⁸

5.4.2 Zveřejňování protiprávní komunikace

Při rozšiřování možností komunikace prostřednictvím počítačových sítí vznikla také nová úložiště, na kterých si uživatelé mohou vyměňovat informace o určitých subjektech, právnických i fyzických osobách. Využití těchto kanálů komunikace souvisí zejména se sdílením vlastních zkušeností přispívajících uživatelů s dotčenými osobami a jejich výměna. Těmito informacemi může být zpravidla cokoliv, ale obvykle půjde zejména o informace

¹³⁵ nález sp. zn. III. ÚS 3844/13 ze dne 30. 10. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14.01. 2015]

¹³⁶ srov. např. nález sp. zn. III. ÚS 3844/13 ze dne 30. 10. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14.01. 2015]

¹³⁷ nález sp. zn. III. ÚS 3844/13 ze dne 30. 10. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14.01. 2015]

¹³⁸ Úřad pro ochranu osobních údajů : Internetoví kostlivci v sociálních sítích. [online] Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=11882 [cit. 18.02.2015]

týkající se schopnosti dostát svým závazkům, či o morálních a povahových vlastnostech dotčených osob.

Uvažujeme-li standardní situaci, pak může být taková služba i prospěšným nástrojem napomáhající ostatním uživatelům, kteří hodlají s dotčenými osobami vstoupit do závazkového vztahu. Každý uživatel přispívající do diskuze ale vychází z vlastní subjektivní zkušenosti, která může být zavádějící a přinejmenším dotčenou osobu poškozovat. Roli zde hrají i osobní vztahy a emoce, kdy se účastník může cítit být určitým způsobem ukřivděn nebo může mít s dotyčným subjektem nevyřešené spory, a tak ve svém příspěvku uvede ostatním mylné nebo nepravdivé informace. Vážnější zásah je pak takový, kdy dotčený subjekt je poškozován záměrně. Proti takovým zásahům musí mít dotčený subjekt možnost ochrany.

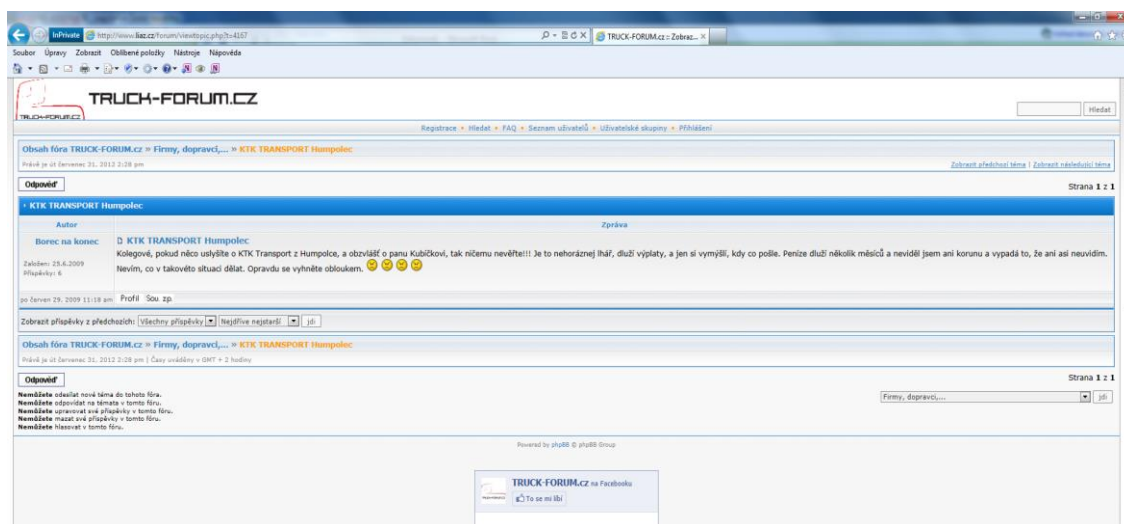
Zveřejnění jakékoliv nepříznivé či dokonce nepravdivé informace může (kromě poškození jeho jména a ztráty pověsti a vážnosti, kterou požíval) mít účinky také v majetkové sféře dotčeného subjektu. Újmou můžou být i náklady, které musel vynaložit na nápravu renomé, například vhodnou reklamou, článkem v periodickém tisku, apod. Především ale může dotčenému vzniknout škoda v podobě ušlého zisku, protože nevstoupí do závazkových vztahů s dalšími potencionálními zájemci, kteří z mylných nebo nepravdivých informací vycházeli.

Kromě majetkové újmy existuje možnost vzniku nemajetkové újmy. I symbolicky škodlivé jednání online (nenávislné projevy, apod.) vyvolávají psychické následky poškozené osoby i ve skutečném světě.¹³⁹

Difamující informaci nelze zhojit ani tím, že se následně tato informace stane pravdivou. Lze proto uvést, že je vyloučena „změna pravdivosti“ dříve zveřejněné informace a je vždy nutné zkoumat, zda byla informace pravdivá ke dni jejího vzniku (tj. ke dni protiprávního jednání) a po celou dobu poté co byla uveřejněna, ale také po dobu, po kterou se dál šířila. Uveřejnění difamační zprávy o neschopnosti dlužníka plnit závazky může být právě jedním z majetkových důsledků zakládající tuto neschopnost dotčené osoby splnit své závazky. Šlo by tedy o difamační informaci, i kdyby se ukázalo později, že dlužník není své závazky schopen plnit.

¹³⁹Srov. EDWARDS, Lilian a WAELDE, Charlotte : Law and the Internet. 3. vyd. Portland, Or.: Hart Pub., 2009, 713 s. ISBN 978-184-1138-152

Prokazování protiprávního jednání poškozující dobré jméno, čest, vážnost a důstojnost fyzické nebo pověst právnické osoby, stejně jako prokázání příčinné souvislosti mezi zásahem a vzniklou škodou, bývá mnohdy obtížné. Stejně tak jednoznačná identifikace uživatele vloženého příspěvku, protože diskusní fóra se často zpřístupňují neomezenému počtu osob, bez nutnosti bezpečné identifikace uživatelů.

*Příklad zásahu
zdroj: <http://www.liaz.cz/forum>*

Vzhledem k množství diskusních prostředí s obdobným obsahem, se nemusí dotčená osoba o takovém zásahu vůbec dovědět. Označení osoby, která podobný difamační příspěvek zveřejnila, bývá složité. Dotčenému se jako postup nápravy doporučuje kontaktovat provozovatele serveru, na kterém byl příspěvek zveřejněn a za určitých okolností může zvážit podání trestního oznámení na neznámého pachatele pro podezření ze spáchání trestného činu pomluvy. Provozovatel serveru ovšem není povinen komukoliv sdělit informaci o osobách užívajících fórum. V takovém případě by však měl být sám odpovědný za újmu, kterou způsobuje tím, že uveřejňuje na svých webových stránkách protiprávní informace. V některých případech lze přispívatele dopátrat pomocí IP adresy, tedy souboru čísel, které dostává počítač připojující se k veřejné datové síti. IP adresa však může být u uživatele proměnlivá nebo může být zavádějící, připojuje-li se účastník diskusního fóra prostřednictvím jiné osoby. Odpovědnost provozovatele serveru za obsah umístěný na jeho serveru nelze zcela vyloučit. Je však třeba konstatovat, že v současné době je tato záležitost sporná a neexistuje na tuto problematiku jednotný názor.

Evropské soudy zastávají stanovisko, že provozovatel hostingových služeb není povinen filtrovat obsah, který na stránky umístí uživatelé. Vyplývá tak zejména z rozsudku evropského soudního dvora, jehož předmětem byla žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v řízení *Belgische Vereniging van Auteurs, Componisten en Uitgevers CVBA (SABAM) proti Netlog NV*.¹⁴⁰

Netlog provozuje platformu sociální sítě dostupné na internetu, na níž každá osoba, která se na ní zaregistruje, obdrží vlastní prostor nazvaný „profil“, na který může jako uživatel umístit vlastní obsah a který je celosvětově přístupný. Uživatelé kromě informací na tyto profily umísťují také různý obsah v podobě videoklipů, fotografií a jiných mediálních souborů.

Povinnost filtrovat tento obsah by vedl k závažnému zásahu do svobody podnikání poskytovatele hostingových služeb, neboť by mu ukládal povinnost zavést výlučně na vlastní náklady a natrvalo složitý a nákladný počítačový systém, což by ostatně bylo v rozporu s podmínkami stanovenými v čl. 3 odst. 1 směrnice 2004/48, který vyžaduje, aby opatření potřebná k zajištění dodržování práv duševního vlastnictví nebyla nadměrně složitá nebo nákladná (viz rozsudek *Scarlet Extended*, bod 48).¹⁴¹ V důsledku toho by vnitrostátní soud vydáním rozhodnutí, kterým by poskytovateli hostingových služeb ukládal povinnost zavést sporný systém filtrování, nerespektoval požadavek zajistit spravedlivou rovnováhu mezi právem duševního vlastnictví na straně jedné a svobodou podnikání, právem na ochranu osobních údajů a svobodou přijímat a rozšiřovat informace na straně druhé (viz obdobně výše uvedený rozsudek *Scarlet Extended*, bod 53).

Vydání soudního rozhodnutí, kterým by soud poskytovateli hostingových služeb uložil povinnost zavést sporný systém filtrování, brání zejména směrnice 2000/31/ES, 2001/29/ES a 2004/48/ES, vykládané ve vzájemném spojení a s ohledem na požadavky vyplývající z ochrany příslušných základních práv.

¹⁴⁰ rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 16. února 2012, ve věci C-360/10. Dostupné z: <http://curia.europa.eu> [cit. 28.01.2015]

¹⁴¹ viz. rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011, ve věci C-70/10, jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím cour d'appel de Bruxelles (Belgie) ze dne 28. ledna 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 5. února 2010, v řízení *Scarlet Extended SA* proti *Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM)*, za přítomnosti: *Belgian Entertainment Association Video ASBL (BEA Video)*, *Belgian Entertainment Association Music ASBL (BEA Music)*, *Internet Service Provider Association ASBL (ISPA)*. [cit. 28.02.2015]. Dostupné z: <http://curia.europa.eu>

6 Mediální a marketingové prostředí

6.1 Marketingové průzkumy a narušení soukromí

Osobní informace v oblasti marketingu jsou vysoce ceněným údajem. Šetří výdaje na průzkumy a poskytuje podklady pro prodejnost výrobku. Umožňuje obchodním společnostem vytvořit si profily zákazníků, zaměřit se a zacílit výrobek přímo na určitý okruh spotřebitele a vymezit tak přesnější množství potřebného výrobku. Databázi s osobními údaji tudíž považují mnohé společnosti za věc, za kterou jsou ochotny vynaložit nemalé finanční prostředky.

Obchodní společnosti, aby získaly údaje o spotřebitelích, často využívají různých slev, kupónů, zákaznických karet, členských výhod, které následně využijí pro marketingové účely. Zpravidla obchodní podmínky členství nebo slevy obsahují ustanovení o možnosti využití poskytnutých údajů k marketingovým účelům a souhlasu s předáním třetím osobám. Podobně softwarové společnosti vydávají programy, které jsou bezplatné, ale které mohou určitým způsobem sledovat a monitorovat jednání a surfování jejich uživatele, který si je pořídí.

Existuje riziko, že při shromažďování údajů o zákaznících mohou jednotlivé společnosti získávat více informací než je třeba. Marketingové společnosti získané údaje prodávají třetím osobám, které je využívají pro svůj prodej. Nežádá si pořizují pouhou část údajů, o určité skupině spotřebitelů, kterým mohou nabídnout výrobek. Cílení výrobků na specifické skupiny se nazývá cílený marketing (target marketing) a je zlatým dolem pro jakoukoliv marketingovou společnost. Ocenění údaje je velice problematické, neboť i preference spotřebitelů nejsou konstantní a mohou se měnit.¹⁴²

Marketingové společnosti opouštějí běžné tištěné deníky a soustřeďují se na internet, kde následují jeho uživatele. Současně internet umožňuje organizování informací o jednotlivci do profilových skupin a databází, což je celou podstatou cíleného marketingu. Tyto údaje o našem já lze považovat za tzv. „digitální stín“. Jeho charakteristickým znakem je to, že je jeho pronikání do každodenního světa. Digitální informace jsou „každým dnem zaznamenávány na kamerovém systému v supermarketech, na čerpacích stanicích, ulicích, v bance. Zanecháváme stopy nás

¹⁴² Jeevan Jaisingh, Jack Barron, Shailendra Mehta, Alok Chaturvedi, Privacy and pricing personal information, European Journal of Operational Research, Volume 187, Issue 3, 16 June 2008, Pages 857-870, ISSN 0377-2217, 10.1016/j.ejor.2006.03.062. (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0377221706007867>)

*kamkoliv jdeme, pracujeme, převádíme nebo žijeme – cestování, zábava, nemocnice, lékař, internet, telefon, úřední záležitosti. Naše transakce jsou zaznamenávány, uchovávány a sdíleny... Shromažďování osobních údajů v databázích soukromého sektoru může přinést obří obchodní hodnotu. Takové informace se staly obchodní komoditou – mohou být prodávány, předávány, vyměňovány, smíšeny a přiřazeny k dodatečné hodnotě. Prodej osobních údajů a správa identit pro produkty a služby je velký a rostoucí obchod.*⁴⁴³

S uchováváním informací a jejich splývání v čase dochází k vytváření tzv. datové stopy. Znamená to, že o určité osobě jsou sbírány a shromažďovány nejrůznější informace, jak k marketingovým, tak k jiným účelům po různě dlouhou dobu. Následně se vytvoří stopa uživatele, kde se nacházel, jakým způsobem jednal, které zboží si vybíral, jaké byly jeho preference v určitém období, nebo určitém věku, či kterým směrem se měnily. Domnívám se, že s množstvím získaných informací o určité osobě, roste zásah do soukromé sféry této osoby. Důvodem zásahu do soukromí je zejména to, že si o určitém člověku lze vytvořit přesný obsah jeho jednání v průběhu zvoleného období, či části jeho života. Člověk je tak nezjistně monitorován a sledující subjekt může rovněž predikovat jeho jednání v budoucnu. Tím dochází k porušení jeho práva být sám.¹⁴⁴

Marketingové společnosti získávají údaje o uživateli internetu různými způsoby. Facebook užívá informace od jeho uživatelů tím, že umístí cílenou reklamu na osobní stránku. Pokud uživatel zapadá do cílové skupiny, píše o cestování nebo umístil na zed' něco o dětech, může vidět postranní reklamy související s těmito tématy. Jiným případem je např. Amazon.com, který navrhuje spotřebitelům produkty, na základě jejich dřívějších hledání nebo nákupů. V obou případech jsou užívány osobní údaje získané od zákazníků.¹⁴⁵

6.2 Protiprávní manipulace v médiích

Zásah do ochrany osobnosti v médiích může být jednorázový, opakovaný nebo trvající. K šíření bývají využity různé prostředky, především tištěné noviny, televizní nebo rozhlasové

¹⁴³ SHROFF, M., & FORDHAM, A. "Do you know who I am?" Exploring identity and privacy. *Information Policy: The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 15(4), 299-307., 2010, doi:10.3233/IP20100162

¹⁴⁴ srov. WARREN, Samuel D., BRANDEIS, Louis D. [online] *Harvard Law Review*. Vol. IV, December 15, 1890, č. 5 Dostupné z: <http://www.english.illinois.edu/-people-/faculty/debaron/582/582%20readings/right%20to%20privacy.pdf> [cit. 14.2.2015]

¹⁴⁵ CHRISTIANSEN, Linda : Personal privacy and Internet marketing: An impossible conflict or a marriage made in heaven? [online] *Business Horizons*, roč. 54, vyd. 6, 2011, s. 509-514, ISSN 0007-6813, 10.1016/j.bushor.2011.06.002. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681311000899> [cit. 26.01.2014]

vysílání, letáky, plakáty, či billboardy. Podstatou zásahu je situace, kdy alespoň jeden nebo více adresátů obdrží informaci, která dotčenou osobu poškozují. Adresáti bývají zpravidla osoby, které nejsou předem vybrané, avšak nelze vyloučit jednání sdělovatele, který záměrně šíří informaci ke konkrétní skupině adresátů, aby tím záměrně došlo k újmě dotčeného subjektu (například zaslání nepravdivé informace známým dotčené osoby).

Jednající osoba může užít různých komunikátorů vyjádření, které v adresátovi vyvolají mylnou představu nebo můžou adresáta nepřesně informovat. Příkladem může být článek v novinách, který propojí dotčenou osobu s určitou skutečností. Může se jednat o článek, který informuje o adresátu negativně vnímané události, kterou propojí s dotčenou osobou. Příkladem může být informace o krádeži materiálu ze skladiště podaná tak, že je uvedeno, že poškozený ze skladiště materiál neodcizil. Článek však vědomě spojuje dotčenou osobu s jednáním, které naplňuje skutkovou podstatu krádeže. Dotčená osoba je bezdůvodně s krádeží spojována, byť se na daném místě ani nenacházela. Adresát informace může však informaci vnímat jako souvislost dotčená osoba+krádež a již to pro ni může mít nepříznivé následky ve společenském životě. Podobným případem může být uvedení informace, že skladiště byl odcizen materiál a jedinou osobou, která se na místě nacházela, byl poškozený. Vždy bude nezbytné posuzovat šíření takové informace, způsob jejího vyjádření a možný dopad do sféry poškozeného (proč je například poškozená osoba vůbec zmiňována) a jak může takovou informaci vnímat průměrný nekriticky myslící adresát.

Existují různé vzorce myšlení, kterými adresát vnímá danou skutečnost. Tyto mohou být děleny na vizuální, sluchové, pocitové.¹⁴⁶ Domnívám se, že je proto nezbytné, hodnotit při posouzení zásahu i to, co si adresát představí, jakmile si difamující článek přečte. Plot, skladiště, dotčená osoba, materiál, nabude, apod. U adresáta pak může daná informace vyvolat negativní vnímání ve vztahu k dotčené osobě, což lze jednoznačně považovat za její újmu. Jedná se sice o informaci, která je pravdivá (dotčená osoba skutečně na místě nebyla), avšak je způsobila či dokonce vyvolává mylný dojem.

Domnívám se, že správně v obdobné věci Nejvyšší soud poskytl ochranu právům dotčené osoby, která vzhledem ke svému úmrtí nebyla souzena a která byla vzhledem k těmto okolnostem přirovnávána k Adolfu Hitlerovi, který nebyl souzen za své zločiny, ale jako

¹⁴⁶ KNIGHT, Sue. *NLP v praxi: neurolingvistické programování jako cesta k osobní jedinečnosti*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2011, 370 s. ISBN 978-80-7261-231-4, s. 27

válečný zločinec je obecně vnímán. I když se přirovnání vztahuje pouze na fakt, že skutky Adolfa Hitlera nemohly být z důvodu jeho smrti hodnoceny soudem a stejně tak tomu nemohlo být v případě dotčené osoby, dovolací soud nesouhlasil se závěrem soudu, že jde pouze o výrok nevhodný, když celkové vyznění předmětného výroku vzbuzuje dojem souvislosti dotčené osoby a Adolfa Hitlera.¹⁴⁷

Výše uvedené vědecky dokládá lingvista Noam Chomský, který odlišuje dvě úrovně jazyka, a to povrchovou strukturu – vše co říkáme druhým lidem a hlubinnou strukturu – smysl a význam toho co říkáme obsahující informace, které nejsou ani vyjádřeny, ani poznány na vědomé úrovni.¹⁴⁸ Při vnímání běžného adresáta může docházet ke skutečné deformaci a zevšeobecnění poskytované informace, při čemž některé skutečnosti může vypouštět, nebo naopak jej některé informace mohou zavést špatným směrem.

K deformování informace může docházet také volbou slovních vyjádření a jejich konotací. K mylnému uvedení informace může dojít také využitím vágních, obecných, termínů a vyjádření např. „policie zametla případ pod koberec.“ Běžně vnímáno adresáty tak, že nedošlo ke zjištění trestného činu, protože nebyla vůle, aby byl trestný čin zjištěný. Kritickým pohledem však lze položit několik otázek. Nedošlo k zastavení trestního stíhání státním zástupcem ze zákonného důvodu? Došlo k tomu ještě před zahájením trestního stíhání? Mohlo být trestní stíhání zastaveno z některého ze zákonných důvodů dle trestního řádu? Co bylo zákonným důvodem? Jaké důkazy byly k dispozici a nebyla o ně nouze? Co by se stalo, kdyby se v řízení pokračovalo, vznikala by někomu bezdůvodná újma? Měla by osoba, proti které se řízení vedlo pak nárok na náhradu újmy, kdyby se nepodařilo prokázat, že trestný čin spáchala? Často také dochází k tvrzení mylných informací, jež jsou uvedeny jako názor, údajná informace, možná pravděpodobnost výrazy „je pravda že...“, „všichni shodně říkají“, „obecně lze mít za to“, „místní se shodují v jednom, a to že...“ atd. I informace údajné a názorové mohou vyvolat v adresátovi mylný dojem, který informace měla šířit místo samotné informace o skutečnosti.

¹⁴⁷ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 1883/2013 (pozn.: rozhodnutí bylo napadeno ústavní stížností, sp. zn. II. ÚS 2218/2014 o které nebylo ke dni vydání této práce rozhodnuto)

¹⁴⁸srov KNIGHT, Sue. *NLP v praxi: neurolingvistické programování jako cesta k osobní jedinečnosti*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2011, 370 s. ISBN 978-80-7261-231-4., s. 104

6.3 Obrana proti zásahům v rozhlasovém a televizním vysílání

V rámci ustanovení § 35 odst. 1 zákona 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů má poškozená osoba právo požadovat na provozovateli vysílání uveřejnění odpovědi v případě, že bylo v rozhlasovém nebo televizním vysílání uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Provozovatel vysílání je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit stejným nebo obdobným způsobem. Ve své odpovědi se poškozený musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým původní tvrzení uvádí na pravou míru, nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části; z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.

Po smrti fyzické osoby přísluší právo požadovat odpověď manželů a dětem poškozené osoby, případně jejím rodičům, nemá-li manžela nebo děti. Oprávnění uveřejnění odpovědi se může fyzická nebo právnická osoba domáhat pouze na provozovateli, kterým je dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. g) právnická nebo fyzická osoba, která sestavuje program, včetně služeb přímo souvisejících s programem, určuje způsob organizace rozhlasového a televizního vysílání a má za toto vysílání redakční odpovědnost, a pod zvukovým nebo obrazovým označením, jež program a služby přímo související s programem nezaměnitelně identifikuje, tento program a služby přímo související s programem prvotně šíří nebo prostřednictvím třetích osob nechává šířit.

Uveřejnění odpovědi, kterým dochází ke zpřesnění nebo vyvrácení určitých skutečností, se provozovatel vysílání nezbavuje odpovědnosti za zásah do ochrany osobnosti dle příslušných ustanovení občanského zákoníku. I tak má poškozená osoba právo domáhat se u soudu přiměřeného zadostiučinění v případě, že k zásahu do osobnostního práva skutečně dojde. Dle mého názoru uveřejnění odpovědi nezakládá ani nárok na snížení náhrady přiměřeného zadostiučinění, neboť tato povinnost plyne provozovateli vysílání ze zákona a nejedná se o dobrovolné vyjádření na základě vůle provozovatele vysílání. Dalším důvodem je skutečnost, že již k zásahu do osobnostního práva skutečně došlo a to v plném rozsahu. Uveřejnění odpovědi tak lze považovat jen za snížení následků, které takový zásah způsobil.

Obdobným způsobem, avšak podle jiného právního předpisu, má poškozená fyzická nebo právnická osoba oprávnění domáhat se vydání odpovědi, dojde-li k uveřejnění sdělení

obsahujícího skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby. Dle ustanovení § 10 tiskového zákona je vydavatel je povinen na žádost této osoby odpověď uveřejnit. Za vydavatele se dle ustanovení § 3 tiskového zákona považuje fyzická nebo právnická osoba, která svou činností na svůj účet a na svou odpovědnost zajišťuje obsah periodického tisku, jeho vydání a veřejné šíření.

V rozsudku nejvyššího soudu z roku 2006 *se uvádí* „Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má tato osoba právo požadovat na vydavateli uveřejnění odpovědi (§ 10 odst. 1 tiskového zákona č. 46/2000 Sb. Odpověď nebo dodatečné sdělení je vydavatel povinen uveřejnit ve stejném periodickém tisku takovým způsobem, aby svou formou a umístěním bylo rovnocenné a svým obsahem přiměřené napadenému sdělení (§ 13 odst. 1 písm. a) tiskového zákona.)“¹⁴⁹

Odpověď se musí omezit pouze na skutkové tvrzení, kterým se napadané tvrzení uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Odpověď musí být také přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadaná jen jeho část, pak této části; z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.

Osoba, na jejíž žádost byla vydavatelem uveřejněna odpověď podle tohoto zákona, nemůže požadovat uveřejnění další odpovědi na tuto odpověď. Po smrti fyzické osoby přísluší právo požadovat odpověď manželů a dětem poškozené osoby, případně jejím rodičům, nemá-li manžela nebo děti. „*Smyslem odpovědi je podle § 10 odst. 2 věty první tiskového zákona, že toto skutkové tvrzení se uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje. Pokud však dotčená osoba již např. ve vlastním článku se sama k věci vyjádří takovým způsobem, aby skutková tvrzení uvedla na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnila a zpřesnila, je již tím naplněn smysl, jejž sleduje ustanovení § 10 odst. 1 tiskového zákona. V takovém případě pak případná žádost o uveřejnění odpovědi ve smyslu tiskového zákona nemůže být opodstatněná.*“¹⁵⁰

Problematika zveřejnění odpovědi nastává v situaci, kdy šířená skutečnost bude zveřejněna nikoliv v periodickém tisku, ale pouze na internetovém deníku, internetovém zpravodajství

¹⁴⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1118/2006. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

¹⁵⁰ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007 sp. zn. 30 Cdo 996/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20.07. 2014]

a podobně. V těchto případech se neuplatní ustanovení tiskového zákona, neboť za periodický tisk se považují noviny, časopisy a jiné tiskoviny vydávané pod stejným názvem, se stejným obsahovým zaměřením a v jednotné grafické úpravě nejméně dvakrát v kalendářním roce, které byly veřejně šířeny, tj. zpřístupněny předem individuálně neurčenému okruhu osob nebo i osob takto určených, pokud překračují okruh členů rodiny vydavatele, který je fyzickou osobou, a s ním spjatého okruhu osobních přátel (§ 3 tiskového zákona). Tiskový zákon však nedefinuje, co se rozumí pod pojmem tiskovina. V případě internetových deníků se nejedná ani o jinou tiskovinu, neboť tiskovinu lze chápat jako listinu, na niž byl uveřejněný určitý text. Obdobně také § 3 písm. d) tiskového zákona uvádí jako výtisk hmotnou rozmnoženinu.

6.4 Tiskový zákon a právo požadovat uveřejnění odpovědi

Tiskový zákon obsahuje zvláštní ochranu před zásahy do ochrany jména nebo dobré pověsti publikováním nepravdivých neúplných nebo zkreslených sdělení. Tato ochrana byla do našeho právního řádu zavedena v souladu s požadavky vyplývajícími z článku 23 Směrnice č. 89/552/EHS ve znění Směrnice č. 97/36/ES. Současně respektuje doporučení obsažená v rezoluci č. (74)26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď, přijaté dne 2. července 1974.¹⁵¹

Jestliže bylo v periodickém tisku uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby, má dotčená osoba právo, aby vydavatel uveřejnil odpověď na zveřejněné sdělení a vydavatel má povinnost takto učinit.

Účelem tohoto institutu je doplnit neúplná sdělení, vysvětlit zkreslené informace nebo je uvést na pravou míru. Zveřejnění odpovědi však nelze chápat jako přiměřené zadostiučinění. Je-li zásah do ochrany jména nebo dobré pověsti natolik intenzivní, že zveřejnění odpovědi není dostačující, může se dotčená osoba domáhat také dalšího odčinění zásahu, ať již ve formě nepeněžité nebo peněžité.

¹⁵¹ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4403/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 9. 2015]

Aby se dotčená osoba mohla domáhat uveřejnění odpovědi podle tiskového zákona, je nutné, aby byly splněny následující předpoklady:

- v periodickém tisku bylo uveřejněno sdělení obsahující skutkové tvrzení, které se dotýká cti, důstojnosti nebo soukromí určité fyzické osoby, anebo jména nebo dobré pověsti určité právnické osoby,
- požadovaná odpověď se omezuje pouze na skutková tvrzení, kterým se tvrzení podle předchozího ustanovení uvádí na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení se doplňuje nebo zpřesňuje,
- odpověď musí být přiměřená rozsahu napadeného sdělení, a je-li napadána jen jeho část, pak této části,
- z odpovědi musí být patrné, kdo ji činí.¹⁵²

Na rozdíl od občanského zákoníku uvádí, že musí dojít k zásahu do dobré pověsti. Domnívám se však, že i zde platí, jak uvádím výše, že pověst právnické osoby nemusí být zcela „dobrá“ aby měla právo na uveřejnění odpovědi.

Osoba, na jejíž žádost byla vydavatelem uveřejněna odpověď podle tiskového zákona, nemůže požadovat uveřejnění další odpovědi na tuto odpověď. V případě, že vydavatel sám uveřejní odpověď dotčené osoby, aniž by tato osoba o právo odpovědi požádala a toto uveřejnění neodpovídá právu na odpověď, zůstává dotčené osobě právo odpovědi zachováno. „Uplatní-li dotčená osoba své právo na odpověď poté, co vydavatel periodika již uveřejnil jeho reakci na napadené sdělení neoprávněně zasahující do jména či dobré pověsti právnické osoby, je nezbytné posoudit, zda byla takto publikovaná odezva způsobilá uvést věc na pravou míru nebo neúplné či jinak pravdu zkreslující tvrzení doplnit nebo zpřesnit, a zda tak byla i přiměřená rozsahu napadeného sdělení.“¹⁵³

¹⁵² srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4403/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 9. 2015]

¹⁵³ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 2384/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.2. 2014]

7 Ochrana osobních údajů

V této kapitole se zaměřím na některá rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky a Evropského soudu pro lidská práva a analýzu jednotlivých případů, ve kterých došlo k jednání, které je v rozporu s právními předpisy o ochraně osobních údajů.

7.1 Akty přijaté za účelem ochrany osobních údajů v rámci Evropy

Jedním ze základních dokumentů je Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, která vstoupila v platnost dne 3. září 1953. Jedná se o vícestrannou mezinárodní dohodu uzavřenou na půdě Rady Evropy dne 4. listopadu 1950. Všichni členové Rady Evropy jsou také smluvními stranami této úmluvy. Tehdejší Československo ratifikovalo EÚLP v roce 1992.¹⁵⁴ Pro účely této práce je třeba zmínit, že EÚLP obsahuje zejména články týkající se práva na život (čl. 2), práva na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5) a právo na respektování soukromého a rodinného života (čl. 8).

Další, vývojově mladší, je Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat¹⁵⁵ ze dne 28. ledna 1981, která pro Českou republiku nabyla účinnosti dne 1. listopadu 2001. Účelem této úmluvy je zaručit na území každé smluvní strany každé fyzické osobě, bez rozdílu národnosti nebo místa pobytu, úctu k jejím právům a základním svobodám, a zejména k jejímu právu na soukromý život, se zřetelem k automatizovanému zpracování osobních údajů, které se k ní vztahují. Na základě této úmluvy se Česká republika zavázala uplatnit tuto Úmluvu *na automatizované soubory osobních údajů a jejich automatizované zpracování ve veřejném a soukromém sektoru*.

Osobní údaje, které jsou předmětem automatizovaného zpracování, musejí být dle čl. 5 úmluvy o ochraně osob získány a zpracovány poctivě a v souladu se zákony, být shromažďovány pro stanovené a oprávněné účely a nesmí jich být použito způsobem neslučitelným s těmito účely. Dále by měly být přiměřené, týkat se účelu, pro něž byly uloženy na nosiče, a tyto účely nepřesahovat, přesné, a pokud je to potřeba, měly by být udržované v aktuálním stavu a uchovávané ve formě umožňující zjistit totožnost subjektů údajů po dobu

¹⁵⁴ Evropská úmluva o ochraně lidských práv – sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01.2015]

¹⁵⁵ Evropská úmluva o ochraně lidských práv – sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01.2015]

nikoli delší, než je třeba pro účely, pro něž jsou údaje shromážděny. Zároveň má stát v souladu s čl. 7 úmluvy o ochraně osob povinnost učinit vhodná bezpečnostní opatření na ochranu osobních údajů uložených v automatizovaných souborech dat proti náhodnému nebo neoprávněnému zničení nebo náhodné ztrátě, jakož i proti neoprávněnému přístupu, změnám nebo šíření.

Nejvýznamnější v oblasti shromažďování a zpracovávání osobních údajů je však směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995, o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů.¹⁵⁶ Tato směrnice byla transponována do českého právního řádu zákonem na ochranu osobních údajů, o kterém se zmiňuji v samostatné kapitole.

7.2 Zákon o ochraně osobních údajů

Tento zákon je především naplněním směrnice 95/46/ES¹⁵⁷ a upravuje práva a povinnosti při zpracování osobních údajů k naplnění práva každého na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromí a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje předání osobních údajů do jiných států. Dle zákona o ochraně osobních údajů je shromažďování údajů systematický postup, jehož cílem je získání osobních údajů za účelem jejich dalšího uložení na nosič informací pro jejich okamžité nebo pozdější zpracování, každá fyzická osoba, k níž se osobní údaje vztahují.

Zákon definuje osobní údaj jako jakoukoliv informaci týkající se určeného nebo určitelného subjektu údajů. Subjekt údajů se považuje za určený nebo určitelný, jestliže lze subjekt údajů přímo či nepřímo identifikovat zejména na základě čísla, kódu nebo jednoho či více prvků,

¹⁵⁶ Dalšími směrnicemi došlo k upřesnění a doplnění směrnice 95/46/ES a k harmonizaci předpisů členských států Evropské unie, požadované pro zajištění rovnocenné úrovně ochrany práva na soukromí, se zřetelem na zpracování osobních údajů elektronickými prostředky, a pro zajištění volného pohybu těchto údajů a v rámci Společenství. Jedná se především o směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002, o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací byla změněna Směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006, o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES, a také Směrnicí Evropského parlamentu a rady 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele a doporučení komise 2014/724/EU ze dne 10. října 2014 o šabloně pro posouzení dopadů inteligentních sítí a inteligentních měřicích systémů na ochranu údajů

¹⁵⁷ směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně jednotlivců v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů

specifických pro jeho fyzickou, fyziologickou, psychickou, ekonomickou, kulturní nebo sociální identitu.

Specifickými údaji jsou pak údaje citlivé. Citlivým údajem osobní údaj vypovídající o národnostním, rasovém nebo etnickém původu, politických postojích, členství v odborových organizacích, náboženství a filozofickém přesvědčení, odsouzení za trestný čin, zdravotním stavu a sexuálním životě subjektu údajů a genetický údaj subjektu údajů; citlivým údajem je také biometrický údaj, který umožňuje přímou identifikaci nebo autentizaci subjektu údajů.

Existují také zákonem stanovené podmínky, kdy je možno zpracovávat osobní údaje pacienta, příkladem je ustanovení § 52 zákona o zdravotních službách¹⁵⁸, kde je uvedeno, že při zpracování osobních údajů lze nakládat s rodným číslem pacienta ve zdravotnické dokumentaci vedené o pacientovi a v Národním zdravotnickém informačním systému, pokud se shromažďování nebo zpracování údajů anebo jejich uchování vztahuje ke konkrétnímu pacientovi.

Za osobní údaj se považuje také IP adresa uživatele internetu.¹⁵⁹ V tomto případě se jedná o tzv. nepřímou identifikaci, kdy je subjekt údajů identifikován prostřednictvím již přiřaditelného předmětu. Je-li možné zjistit IP adresu uživatele internetu, která byla přiřazena konkrétnímu uživateli, lze prostřednictvím této IP adresy identifikovat také samotného uživatele. IP adresa (a nejenom ona) se proto považuje za tzv. pseudoanonymní údaj.

Pseudoanonymní údaj je takový údaj, který může sám o sobě působit jako anonymní, avšak na rozdíl od zcela anonymního údaje, lze v tomto případě data užitím další operace spojit s konkrétní osobou. Pojem soukromého (anonymního) údaje je nezbytné vykládat v širší souvislosti. Z toho důvodu ani zdánlivě anonymní údaj užitý nebo ve spojení s jinými údaji identifikující určitou osobu, se nepovažuje za anonymní, ale za pseudoanonymní. Zákon o ochraně osobních údajů definuje anonymní údaj jako takový údaj, který buď v původním tvaru, nebo po provedeném zpracování nelze vztáhnout k určenému nebo určitelnému subjektu údajů.

¹⁵⁸ zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁹ srov. rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011 ve věci C-70/10, Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) Dostupné z: <http://curia.europa.eu> [cit. 19.11.2014]

Zákon rozlišuje také osoby správce a zpracovatele. Za správce se považuje každý subjekt, který určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů, provádí zpracování a odpovídá za něj. Zpracovatelem je každý subjekt, který na základě zvláštního zákona nebo pověření správcem zpracovává osobní údaje podle tohoto zákona. Správce může pověřit nebo zmocnit zpracovatele zpracováním osobních údajů.

Zákon stanovuje zejména:

- povinnost správce předat informaci o zpracování osobních údajů bez zbytečného odkladu subjekt údajů požádá-li o to,
- povinnost přijmout taková opatření, aby nemohlo dojít k neoprávněnému nebo nahodilému přístupu k osobním údajům, k jejich změně, zničení či ztrátě, neoprávněným přenosům, k jejich jinému neoprávněnému zpracování, jakož i k jinému zneužití osobních údajů,
- a povinnost správce písemně oznámit Úřadu před zpracováním osobních údajů že hodlá zpracovávat osobní údaje nebo změnit registrované zpracování.

Tímto zákonem byl také zřízen Úřad pro ochranu osobních údajů se sídlem v Praze.

Zákon o ochraně osobních údajů je ve vztahu k občanskému zákoníku *lex specialis*. Na rozdíl od občanského zákoníku, kde se porušení nebo ohrožení chráněného práva musí domáhat vždy dotčená osoba, popřípadě jiné osoby vymezeny zákonem, v případě zákona na ochranu osobních údajů na zpracovávání, šíření, rozmnožování a další úkony dohlíží Úřad pro ochranu osobních údajů, který subjekty registruje a rovněž může autoritativně rozhodnout o uložení sankčních opatření v případě, že dojde k porušení právních předpisů. Uložení sankce nevylučuje možnost dotčené osoby domáhat se odškodnění, zdržení se nakládání a dalších nároků po tom, kdo porušení způsobil.

7.3 Článek 8 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv

Obecně platí, že pouhé bezúčelné uchovávání informací o jednotlivcích a jejich soukromém životě znamená zásah do práv a porušení čl. 8. Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Lze mít tedy za to, že žádný stát nebo soukromá osoba nemůže uchovávat informace o jednotlivých osobách bezúčelně nebo bezdůvodně. Ke sběru soukromých informací již několikrát rozhodoval Evropský soud pro lidská práva. Při zkoumání, zda došlo k zásahu do osobnostních práv člověka, vycházejí české soudy také z judikatury ESLP, kterou pak analogicky aplikují ve svých rozhodnutích. Z nejznámějších rozhodnutí ESLP je možné uvést rozhodnutí *Amann v. Švýcarsko* ze dne 16. 02. 2000, *Kopp v. Švýcarsko* ze dne 25. 03. 1998 nebo *Leander v. Švédsko* ze dne 26. 03. 1987).

Leander proti Švédsku

Otázku kontrol v souladu se zákonem, předvídatelnosti a nezbytné ochrany v demokratickém státě řešil případ Torsten Leander proti Švédskému království. Navrhovatelem byl p. Torsten Leander, Švéd, narozen roku 1951, povoláním tesař. Začal pracovat v námořním museu v Karlskroně, které je součástí vojenské bezpečnostní zóny. Pan Leander napadl porušení článků 8, 10 a 13 ESLP¹⁶⁰. Stěžoval si, že mu bylo zabráněno získat trvalé zaměstnání a že byl vyloučen z prozatímního zaměstnání z důvodu určitých tajných informací a bezpečnostnímu riziku. Cílem švédské kontroly byla ochrana bezpečnosti a národních zájmů Švédského království. Požadavek předvídatelnosti ve speciálním případě tajných kontrol zaměstnanců v odvětvích, které ovlivňují národní bezpečnost, nemůže být stejný jako v mnoha dalších oblastech. Jednotlivec by neměl předvídat, jaké kontroly budou prováděny za účelem bezpečnosti. Při posouzení, zda je kritérium předvídatelnosti splněno, je třeba zohlednit také správní praxi, které nemají přísný základ v hmotném právu, pokud si dotčené osoby jsou dostatečně vědomy jejich obsahu. Pokud se aplikace zákona skládá z tajných opatření, musí být uveden rozsah jakékoliv posuzovací pravomoci. Příslušný orgán s dostatečnou jasností a s ohledem na legitimní cíl dotyčného opatření zajistí, aby byla naproti tomu jednotlivci poskytnuta přiměřená ochrana proti svévoli orgánu, který provádí šetření. V tomto případě Evropský soud pro lidská práva porušení napadených článků jednomyslně neshledal.

Kopp proti Švýcarsku

Ve sporu Kopp proti Švýcarsku¹⁶¹ soud judikoval, že odposlech telefonních hovorů představuje zásah orgánů veřejné moci ve smyslu čl. 8 odst. 2 EÚLP pro rozpor s právem. Odposlech by měl mít reálný základ ve vnitrostátním právu, a tento zákon musí být přístupný dotčené osobě tak, aby mohla být schopna předvídat následky. Odposlechy telefonních hovorů představují závažný zásah do soukromého života, a proto musí být založeny na "právu", které je obzvláště přesné. Je nezbytné stanovit jasná, podrobná pravidla, zejména proto, že technologie, které se za tímto účelem využívají, se neustále zdokonalují.

¹⁶⁰ Rozsudek ESLP ze dne 26.3.1987, ve věci Leander proti Švédsku, návrh č. 9248/81. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 24.01.2015]

¹⁶¹ rozhodnutí ESLP ze dne 25.03.1998 ve věci Kopp proti Švýcarsku (13/1997/797/1000). Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

Rotaru proti Rumunsku

V tomto případě stěžovatel Aurela Rotaru¹⁶² namítal, že rumunská tajná služba uchovávala a ve kterékoliv chvíli mohla užít informace o jeho soukromém životě, přičemž některé údaje měly mít difamační povahu. Rumunská tajná služba tyto informace zadržovala i poté, co uchovávání těchto informací nebylo nutné a nesledovalo legitimní cíl. Uchovávání takových informací dle stěžovatele znamenalo porušení článku 8 EÚLP práva na soukromí a rodinný život.

Amann proti Švýcarsku

V posuzovaném případě¹⁶³ se stěžovatel domáhal vyslovení zásahu do soukromí, jelikož telefonní linky byly systematicky zaznamenávány, aniž by byla konkrétní osoba podezřelá ze spáchání trestného činu, nebo by k tomu proběhlo příslušné soudní řízení, které by toto jednání umožnilo. O stěžovateli byla založena složka. V tomto rozhodnutí ESLP uvedl, že pojem „soukromý život“ dle čl. 8 EÚLP nesmí být vykládán restriktivně.

Shimovolos proti Rusku

V tomto sporu¹⁶⁴ byl stěžovatelem Sergej Shimovolos, ruský občan narozený v roce 1969 žijící v Nižním Novgorodu. Příslušné Ministerstvo registrovalo jeho jméno v databázi sledovaných, na které úřady dohlížely jako na potenciální extrémisty. Kdykoli si osoba vedena v této databázi zakoupila lístek na vlak nebo letenku, ministerstvo bylo automaticky upozorněno. Databáze byla vytvořena na základě ministerské vyhlášky, která nebyla přístupná veřejnosti. Soud konstatoval, že sběrem a ukládáním dat o pohybu stěžovatele příslušné úřady zasahovaly do jeho soukromého života. Aby byl tento zásah legitimní, musel by být náležitě odůvodněn, což se v tomto případě nestalo. Evropský soud pro lidská práva dále uvedl, že musí být stanoveny minimální bezpečnostní požadavky v hmotném právu, aby nedošlo ke zneužití informací. Jelikož osoby nemohou zjistit důvody, proč a jak dlouho jsou v příslušné databázi registrovány, o obsahu uchovávaných informací, a o tom, jakým způsobem jsou informace uloženy a používány a kdo má nad nimi kontrolu. Cíl sběru dat,

¹⁶² rozhodnutí ESLP ze dne 04.05.2000 ve věci Rotaru proti Rumunsku, návrh č. 28341/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

¹⁶³ rozhodnutí ESLP ze dne 16.02.2000 ve věci Amann proti Švýcarsku, návrh č. 27798/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

¹⁶⁴ rozhodnutí ESLP ze dne 21.06.2011 ve věci Shimovolos proti Rusku, návrh č. 30194/09. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

jejich rozsah a způsob sběru a využití nebyl ani jasný, ani předvídatelný a byl v rozporu s čl. 8 EÚLP.

Peck proti Velké Británii

Případ¹⁶⁵ se týkal zpřístupnění záběrů médiím, na kterých byl pan Peck natočen v ulici pomocí monitorovacích kamer v blízkosti místního zastupitelstva. Záběry zachytily, stěžovatele jak si podřezal zápěstí. Tyto záběry byly zveřejněny v médiích. ESLP uvedl, že v tomto případě to znamenalo nepoměrný a neoprávněný zásah do soukromého života stěžovatele.

7.4 Nárok na likvidaci osobních údajů

Každá fyzická osoba, která má podezření, nebo která zjistí, že ten, komu své osobní údaje poskytla, provádí shromažďování, ukládání, zpřístupňování, úpravu nebo pozměňování, vyhledávání, používání, předávání, šíření, zveřejňování, uchovávání, výměna, třídění nebo kombinování, blokování a likvidace nebo jinou činnost s jejími osobními údaji, a tato činnost je v rozporu s ochranou soukromého a osobního života subjektu údajů nebo v rozporu se zákonem, zejména jsou-li osobní údaje nepřesné s ohledem na účel jejich zpracování, se může domáhat vysvětlení, odstranění vzniklého stavu zablokováním, opravou, doplněním nebo likvidací shromážděných osobních údajů.

Povinná osoba tak musí učinit neprodleně. Uvedenou povinnost má i každá další osoba, která získala osobní informace o dotčené osobě neoprávněně, ať už vlastním jednáním nebo prostřednictvím správce či zpracovatele.

V případě, že jí byly tyto informace poskytnuty správcem nebo zpracovatelem, jsou zavázány společně a nerozdílně. Vznikne-li dotčené osobě neoprávněným shromážděním osobních údajů nějaká újma, má možnost domáhat se dále odškodnění majetkové či nemajetkové újmy dle občanského zákoníku.

¹⁶⁵ rozhodnutí ESLP ze dne 28.01.2003 ve věci Peck proti Spojenému království, návrh č. 44647/98. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

8 Shromažďování osobních údajů

V této kapitole se zabývám především sběrem osobních údajů osob, přičemž rozlišuji na sběr údajů soukromým sektorem a sběr údajů veřejným sektorem, orgány státní správy. Zaměřuji se také na rizika spojená se shromažďováním osobních údajů, zejména u soukromého sektoru, kde nezdědka kdy jsou tyto informace ceněny pro jejich komerční hodnotu, a tak často dochází k jejich vylákávání prostřednictvím různých soutěží a sledování a následně jsou obchodovány za úplatu ve prospěch jiných subjektů.

8.1 Úvod do problematiky shromažďování osobních údajů

Jako odpověď na otázku, kdo shromažďuje osobní údaje, lze jmenovat dvě skupiny. První skupinu tvoří státní a veřejný sektor, který získává informace nezbytné pro označení a identifikaci jeho obyvatel a chod státu. Státní instituce zpracovávají informace o obyvatelích, které mohou být užitečné především pro účely demografické, vytváření politiky bezpečnosti, udržitelnosti a fungování státu, vyhledávání pohřešovaných nebo nezvěstných osob, pro účely trestního řízení, činnost zdravotnického systému, veřejných rejstříků nebo jiné nezbytné evidence. Vzhledem k obsahu některých údajů by na systémy uchovávání dat a jejich přenášení měly být kladeny zvýšené standardy ochrany a zabezpečení, aby nedošlo k jejich zcizení nebo zveřejnění nebo i nepřesné zachycení¹⁶⁶.

*„S tolika zařízeními, sběrem uživatelských dat,
kdo poskytne jednotlivcům soukromí – právo být sám?“*

Druhou skupinu tvoří soukromý sektor, který zahrnuje především korporace. U tohoto sektoru je důvodem získávání údajů především jejich analýza a využití za účelem zisku. Zisk nemusí být primárně zjevný ve chvíli, kdy určitá osoba poskytuje své údaje, například se chce zúčastnit soutěže o ceny, či chce získat slevu při nákupu. Veškeré údaje může soukromý sektor získat přímo od jednotlivců nebo od jiných korporací. Korporace ze soukromého sektoru mohou za určitých podmínek převádět nebo zveřejňovat informace o jednotlivcích. Kvůli skutečnosti, že shromažďování údajů představuje určitou hrozbu a zásah do osobnostních práv, byl vytvořen zvláštní úřad, který má na zpracování a shromažďování

¹⁶⁶ srov. BARTÍK, Václav. Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2010, 383 s. Právo (Anag). ISBN 9788072636136.

osobních údajů dohlížet. Každá osoba, která hodlá shromažďovat informace od jiných osob, je povinna informovat úřad o rozsahu, kvalitě a účelu sběru údajů.

Jak již bylo uvedeno v předchozím odstavci, osobní údaje mohou být shromažďovány také úřady a jejich rejstříkovými systémy. Veřejný sektor rovněž má zvláštní metody a možnosti jakými mohou být osobní údaje získány a může je na rozdíl od soukromého sektoru vyžadovat i proti vůli dotčené osoby na základě zákonné licence. Dotčené osoby jsou pro úřední účely povinny tyto zásahy strpět. I zde však existují určité výjimky regulovány výlučně zákonem, pro osoby v určité funkci, postavení, či osoby se zvláštní vlastností, jakými jsou například advokáti, lékaři, bankéři nebo osoby, které by mohly sobě způsobit stíhání nebo způsobit stíhání osobě blízké.

Právo na soukromí může být označeno jako právo být sám a být ponechán o samotě a ne být součástí komerčního či jiného užití.¹⁶⁷

8.2 Shromažďování osobních údajů veřejnými subjekty

Na získávání informací a údajů veřejnými institucemi je obecně pohlíženo jako na přínosnou aktivitu, slouží-li veřejnému dobru a bezpečnosti. Informační evidenci si zpravidla vytvářejí orgány státní správy pro vnitřní potřeby a efektivnější správu v rámci propojené informační sítě (jak je tomu například při registraci živnosti).

Shromažďovat se mohou osobní údaje za různými účely a tomu odpovídají různé druhy osobních údajů. Zpravidla půjde o jméno, datum a místo narození, bydliště, fotografie, údaje o osobním stavu, případně údaje o majetkových poměrech a zaměstnání, záznamy spojené s kriminální evidencí, zdravotní stav apod. Může se jednat i o údaje, které jsou shromažďovány navzdory vůli člověka.

Problematika shromažďování údajů veřejnými institucemi spočívá zejména v tom, že jsou získávány také informace, které jinak nejsou přístupny, jako například oční rohovka, otisky prstů, DNA, aktuální bydliště, majetkové poměry (vyplývající např. z daňového přiznání), zdravotnické dokumenty, skutečnosti týkající se utajení svědků, aj. Taková data by měl každý stát chránit takovým způsobem, aby nemohlo dojít k nabourání do jeho systému a odcizení těchto zvláště citlivých dat. Některá data mohou podléhat určitému stupni utajení a přístup

¹⁶⁷ BEVERLEY-SMITH, Huw a kol.: Privacy, property and personality : civil law perspectives on commercial appropriation, Cambridge U.P., 245 s., 2005, s. 53

k nim mohou mít pouze osoby s bezpečnostní prověrkou nebo zvláštním povolením. Pro taková data musí být přijaty ještě bezpečnější opatření, aby nedošlo k jejich odcizení. Riziko dále spočívá v situaci, kdy by došlo ke sloučení informací z různých databází, a jejich následným vyzařování, zpřístupnění nebo zveřejnění, důsledkem čehož by bylo získání poměrně přesných údajů o poškozeném člověku.

Z evropské judikatury stojí za zmínku například případ *S. a Marper* proti Spojenému království.¹⁶⁸ Tento případ se týká bezdůvodného uchovávání otisků prstů, buněčných vzorků a DNA profilu stěžovatele v databázi žalované, poté co proti němu bylo skončeno trestní řízení zproštěním obvinění a zastaveno v jiné věci. Soud shledal porušení článku 8 EÚLP (právo na respektování soukromí a rodinného života). Soud uvedl, že moderní vědecké techniky nemohou být v žádném případě bez opatrného stanovení hranic mezi těmito technikami a soukromým životem osob. Dále uvedl, že každý stát nese zvláštní odpovědnost za zjevné narušení této rovnováhy. Pokud státy nerozlišují mezi podezřelým a neodsouzeným člověkem, jak se stalo v tomto případě, znamená to dotčení rovnováhy mezi veřejným a soukromým zájmem.

Ve věci *M. K. proti Francii*¹⁶⁹ se jednalo o francouzského občana, který byl stíhán za krádež. V jednom případě byl zproštěn viny, ve druhém bylo zastaveno jeho stíhání, protože otisky jeho prstů byly použity z databáze francouzských úřadů. Došlo opět k porušení článku 8 z důvodu, že uchovávání takových údajů je nepoměrným zásahem do soukromého života dotčené osoby.

Oproti předchozím dvěma případům jinak Evropský soud pro lidská práva judikoval ve věci *Uzun* proti Německu.¹⁷⁰ V tomto případě byl žalobce podezřelý, že se podílel na přípravě bombových útoků levicového extrémistického hnutí. Z tohoto důvodu byl sledován prostřednictvím GPS, což následně bylo užito v trestním řízení. Protože se trestní řízení týkalo velmi závažného zločinu, Evropský soud pro lidská práva zastal názor, že v tomto případě nedošlo k porušení práva na soukromý a rodinný život.

¹⁶⁸ Rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 4. 12. 2008 ve věci *S. a Marper v. Spojené království*, stížnosti č. 30562/04 a 30566/04. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

¹⁶⁹ Rozsudek ESLP ze dne 18.4.2013 ve věci *M.K. proti Francii*. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

¹⁷⁰ Rozsudek ESLP ze dne 2. 9. 2010 ve věci *Uzun v. Spolková republika Německo*, návrh č. 35623/05 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 27.01.2015].

Z výše uvedeného je tedy zjevné, že zásah do soukromí je vždy nezbytné interpretovat v poměru k chráněným hodnotám a zájmům a vždy je nezbytné posoudit, který zájem převažuje, zda veřejnoprávní, či soukromý.

8.3 Shromažďování osobních údajů soukromými subjekty

8.3.1 Online údaje

Oproti získávání údajů o osobách na listinách je shromažďování online údajů a narušování soukromí v online prostředí mnohem nebezpečnější. Proces porušování soukromí online lze roztřídit do následujících tří kategorií. Sběr osobních informací bez vědomí uživatele, prodej osobních informací dalším osobám a rozvoj informací získaných o určité osobě. Například internetové stránky bez vědomí uživatele sbírají data a ukládají je do tzv. cookies, během jejich přístupu na internetové stránky. Poté přizpůsobují svůj obsah požadavkům a zájmům uživatele. Sledovány jsou zejména počty přístupů, klíčová slova, která uživatel vyhledává, čas strávený na jednotlivých stránkách i případné interakce. Jak již bylo uvedeno výše, prodej osobních informací je také velice zajímavým a rozvíjejícím se obchodním odvětvím.

“Člověk nemůže očekávat, že bude chráněno jeho soukromí ohledně informací, které dobrovolně předává třetím stranám”.

Z historie lze uvést, že poskytování osobních informací třetím stranám může být také mnohem nebezpečnější než jejich samotné shromažďování, což lze vypořádat na vraždě Amy Boyerové, kdy její vrah získal informace o jejím rodném čísle a pobytu na základě údajů zakoupených na internetu za cenu \$ 45 USD. Některé internetové stránky vyžadují povinnou registraci svých uživatelů k tomu, aby svou databázi rozmnožili, získali o těchto osobách informace ohledně věku, pohlaví, nákupech apod. a mohly jim v budoucnosti nabídnout takové produkty, které by podpořily jejich prodej. Tento sběr dat může být považován za narušování soukromí osob. Samotní provozovatele těchto stránek argumentují zejména tím, že se jedná o registraci dobrovolnou, která jim umožňuje lépe přizpůsobit nabízené produkty potřebám uživatelů a zlepšuje tak vzájemnou komunikaci a vyhovuje potřebám obou stran.

Osoba shromažďující údaje o uživateli by také měla být držitelem certifikátu na systém řízení bezpečnosti informací (ISMS) podle normy ISO/IEC 27001:(*rok*). Ten prokazuje, že osoba přijala všechna nezbytná opatření a standardy k ochraně citlivých informací před

neoprávněným přístupem, sladila interní postupy s požadavky normy a plní veškeré požadavky dle platných právních předpisů.

8.3.2 Data mining

Mnoho různých společností a agentur se pokouší získat osobní údaje o osobách a tyto údaje dále zhodnocovat a rozšiřovat pro další subjekty, zpravidla za úplatu. Jedná se o tzv. *data mining* (dolování dat). Data mining je pojem pro jednání, kterým se útočník snaží vytěžit co nejvíce informací, které následně může zneužít či prodat. Samozřejmě zde platí přímá úměra, že čím více informací získá, tím více jsou data ceněna a tím více je narušeno soukromí. Způsoby jakými je možno proti možnému zneužití osobních údajů bránit je zejména neposkytovat nikomu své osobní údaje, a ani je nijak nezveřejňovat. Je dále žádoucí, aby instituce, které využívají osobních údajů k identifikaci osoby, by měly přijmout taková opatření, aby k identifikaci osoby bylo nezbytné prokázat několik znaků – tzv. vícevrstvá kontrola přístupu. Instituce by dále měly informovat a varovat před podvodnými zprostředkovateli a monitorovat kriminální aktivity. Dále by měly činit okamžitá opatření, pokud jakákoliv kriminální aktivita byla zjištěna.

Zvláštní formou dolování dat je pak *pretexting*, kdy útočník zavolá poškozenému a zeptá se ho na několik osobních informací, např. za účelem výzkumu, analýzy apod. Některá data o poškozených subjektech mohou být k dispozici z různých registrů, jako je obchodní rejstřík, insolvenční rejstřík, apod. Osobní data je možné dohledat ve veřejných listinách, zdravotnické dokumentaci, oddacích listech apod. Pokud útočníkovi poškozený tyto údaje o sobě poskytne, útočník údaje využije a předstírá, že je oprávněnou osobou nebo samotný poškozený a snaží se získat další údaje, například o čísle bankovního účtu, kreditní karty a CVV kódu, o úsporách atd. Takové informace o poškozeném jsou získávány bez toho, aby poškozený subjekt měl vůbec tušení, že někdo informace o něm získal.

Data nemusí být vždy použitelná pouze pro komerční sféru. Získané informace mohou být ku prospěchu například v rozvodových řízeních a přiznání výživného na nezletilé dítě nebo k určení majetkových poměrů a vypořádání společného jmění manželů nebo jako podklad dohody o vypořádání SJM.

Jak vyplývá z šetření Federální Obchodní komise ve Spojených státech amerických v roce 2001, která provedla průzkum nazvaný operace odhalující pretexting „Pracovníci federální obchodní komise prověřovali více než 1000 webových stránek a zkontrolovali více než 500 tištěných

*mediálních reklam. Identifikovali přibližně 200 společností, které nabízely koupit nebo prodat informace o majetku nebo bankovních účtech třetích osob. Komise zaslala výzvy těmto společnostem, ve kterých varovala, že jejich praktiky musí být v souladu s federálním právem. Osoby, které by zákon porušovaly, mohou být pokutovány až do výše \$ 11,000 za každé porušení.*¹⁷¹

Za největší správce osobních údajů lze považovat právnické osoby, které mají potenciál spravovat mnoho zákazníků. Mohou to být banky, společnosti s platebními kartami, obchodní řetězce s věrnostními kartami, internetové obchody, poskytovatelé telekomunikačních služeb atd. Tyto korporace spravují a zaznamenávají aktivity svých uživatelů. Snadno mohou získat přehled o transakcích dotčené osoby, místa, kde bylo určité služby užito, o preferencích, zájmech, budoucích obchodních záměrech a podobně. Jejich vlastnictvím, či oprávněním v rámci vztahu k těmto organizacím je možné získat přístup k velkému množství užitečných dat.

Vedle významných korporací také nespočetné množství menších právnických osob může shromažďovat osobní údaje svých zákazníků a obchodních partnerů. Některé společnosti mohou dokonce předstírat zájem uzavřít smlouvu pouze za účelem, aby před jejím uzavřením získaly jinak nedostupné údaje. Na tuto skutečnost reagoval občanský zákoník v ustanovení § 1730, kde je stanoveno, že poskytnou-li si strany při jednání o smlouvě údaje a sdělení, má každá ze stran právo vést o nich záznamy, i když smlouva nebude uzavřena. Získá-li strana při jednání o smlouvě o druhé straně důvěrný údaj nebo sdělení, dbá, aby nebylo zneužito, nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu, poruší-li tuto povinnost a obohatí-li se tím, vydá druhé straně to, oč se obohatila.

Za zmínku stojí i význam popsaného shromažďování. Uplatní se, že čím více informací je vydolováno a předloženo pohromadě, tím větší hodnotu může daný soubor informací znamenat. Jinými slovy, pokud korporace eviduje o svých zákaznících pouze místo bydliště, jméno a příjmení, jsou tato data určitě méně ceněna, než pokud k nim eviduje jiné osobní informace například věk, osobní preference, schopnost splácet své závazky, příjmy, obvyklé nákupní či spotřební chování, okruh jejich potřeb, rodinný stav, fotografie atd. To vše může být velmi zajímavé pro marketingové společnosti a jejich klienty, za účelem stanovení

¹⁷¹FREEMAN, Edward H. a David J. HAND. Pretexting, Data Mining and Personal Privacy: The Gramm—Leach—Bliley Act. *Information Systems Security*. 2002, roč. 11, vyd. 2, s. 1-10. DOI: 10.1007/11731139_1.

marketingové strategie a rozhodování, za které jsou některé korporace ochotny zaplatit nezanedbatelné částky. Získané informace jim následně poskytnou určitou výhodu na trhu.

Z osoby se stává symbol informace a na každou osobu může být pohlíženo jako na soubor dat, která mohou být použita pro obchodní využití. Autoři jako například Bloustein uvádějí, že žádná osoba nechce být použita proti své vůli, a proto užití zejména osobní fotografie bez předchozího souhlasu a pro komerční účely je nepřipustné. Takové užití pro obchodní účely znamená užití člověka jako komodity a vytváří z něj služebníka ekonomických potřeb a zájmů jiných.¹⁷²

8.3.3 Shromažďování osobních údajů o užívání internetových stránek a rizika s nimi spojená

Vzhledem k tomu, že se provádějí různá měření uživatelů a zaznamenávání se informace o jejich aktivním vyhledávání, je nezbytné zabývat se také možností uživatelů internetu chovat se v tomto prostředí tak, aby jejich aktivita byla nevystopovatelná a aby uživatelé o sobě zbytečně nešířili informace, které vlastně ani šířit nehodlají.

IP adresa bývá vodítkem cesty spojení jednoho počítače k druhému. IP adresa se dá chápat jako domácí adresa, obsahující údaje například o místě odkud se uživatel pokouší připojit ke vzdálenému serveru. Již místo odkud připojení přichází, může získávat informaci o určitém uživateli a selektovat výběr zobrazovaného obsahu. Statická IP adresa je adresa, která je přiřazena poskytovatelem internetových služeb konkrétnímu počítači a je stálá a neměnná. S každým přihlášením do sítě internet je u konkrétního uživatele lokalizována stejná IP adresa. Někdy je využívána tzv. dynamická IP adresa, která je přiřazována poskytovatelem internetových služeb uživateli při konkrétním připojení, nedochází tím k sledování uživatele a je obtížnější jej identifikovat. Avšak ani dynamická IP adresa nezajišťuje absolutní jistotu a anonymitu.

Poskytovatele internetových služeb mohou uchovávat data zejména o času návštěvy určité webové stránky, lokalizace IP adresy, informace o hovorech i neuskutečněných hovorech a odeslaných SMS, VoIP hovorech, odeslaných e-mailech ze které ke spojení došlo. Tuto povinnost mají dokonce ze zákona, který byl přijat v souladu s evropskou směrnicí

¹⁷² BLOUSTEIN, Edward J.: Privacy as an aspect of human dignity: an answer to Dean Prosser, Cambridge University Press, 1984, p.988.

2006/24/ES.¹⁷³ Ustanovení § 97 odstavec 3 a 4 zákona o elektronických komunikacích nařizovalo provozovatelům telekomunikační infrastruktury plošný sběr telekomunikačních dat, který byl v rozporu s právem občanů na soukromí a porušoval principy právního státu. Jednalo se o povinnost uchovávat údaje provozní a lokalizační údaje, tedy údaje o uskutečněné komunikaci všech obyvatel. Právnícké nebo fyzické osoba zajišťující veřejnou komunikační síť nebo poskytující veřejně dostupnou službu elektronických komunikací operátoři tak museli uchovávat informace o komunikujících osobách, jejich poloze a časové údaje o komunikaci po dobu šesti měsíců až jednoho roku.

Ústavní soud jednomyslně uznal, že napadená právní úprava porušuje právo občanů na soukromí a porušuje principy demokratického právního státu.¹⁷⁴ Z uvedených údajů šlo totiž zjistit údaje o uživateli, adresátech, přesných časech, datech, místech a formách telekomunikačních spojení. Budou-li sledovány po delší časový úsek, lze v jejich kombinaci sestavit detailní informace o společenské nebo politické příslušnosti, jakož i o osobních zálibách, sklonech nebo slabostech jednotlivých osob. Minimálně vhodnějším řešením tohoto problému byl např. tzv. data freezing, což znamená, že za splnění určitých podmínek je možné sledovat a uchovávat potřebné údaje pouze u konkrétního, předem určeného účastníka komunikace.

Uchovávání těchto údajů může sloužit provozovatelům serverů k tomu, aby analyzovali přístupy pro marketingové účely nebo měřili aktivitu uživatelů anebo využívali tato data k vylepšení své nabídky na internetové služby. Někdy provozovatele serverů uchovávají data o přístupech také z důvodů, aby ochránili své servery před útoky z jiných počítačů, které bombardují svými přístupy servery, zahlcují je a vyřazují je z činnosti.¹⁷⁵ Útoky nezcižují osobní údaje, avšak mohou užívat také pevných IP adres náležejících konkrétním uživatelům.

Daleko větší hrozbou jsou viry a trojské koně. Jedná se o programy, které se bez vědomí uživatele samy instalují na disk a mohou uživatele sledovat, získávat osobní údaje, informace

¹⁷³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES

¹⁷⁴ nálezn. sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 3. 2011 (N 52/60 SbNU 625; 94/2011 Sb.). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

¹⁷⁵ pozn. jedná se o tzv. DoS – Denial of service attacks – útoky nebo vylepšené útoky - DDoS útoky, které využívají přístupu jiných uživatelů k internetu a útoky jsou prováděny z IP adres různých uživatelů, aniž by uživatelé měli o této činnosti vědomost.

o jeho pohybu, návštěvách internetových stránek a vyhledávání, zadávání hesel a tyto informace odesílat útočníkům.

Závažným rizikem pro data uživatelů internetu je hackerství. Útočníci se dostávají a prolamují bezpečnostní programy a vyhledávají chyby v zabezpečení software, aby získali a využili nabyté osobní údaje. Příkladem může být útok z „24. prosince 2011, kdy hackeři pod pseudonymem „Anonymous“, napadli a pronikli do databáze společnosti Stratford, globální bezpečnostní společnosti a zkopírovali data zákazníků, jako např. emailové adresy a údaje o kreditních kartách. Cílem této akce bylo získat společně jeden milion dolarů pro darování vánoční dotace pro agentury poskytující různou pomoc.“¹⁷⁶ Z podobných důvodů byl v České republice přijat zákon o kybernetické bezpečnosti, který upravuje práva a povinnosti osob a působnost a pravomoci orgánů veřejné moci v oblasti kybernetické bezpečnosti a zavádí povinnost poskytovatelům a správcům sítí detekovat kybernetické bezpečnostní události v jejich významné síti, informačním systému kritické informační infrastruktury, komunikačním systému kritické informační infrastruktury nebo významném informačním systému. Zákon dále zavádí stav kybernetického nebezpečí, což je stav, „ve kterém je ve velkém rozsahu ohrožena bezpečnost informací v informačních systémech nebo bezpečnost a integrita služeb nebo sítí elektronických komunikací, a tím by mohlo dojít k porušení nebo došlo k ohrožení zájmu České republiky ve smyslu zákona upravujícího ochranu utajovaných informací.“¹⁷⁷

Jedním ze způsobů jak anonymně surfovat po internetu je prostřednictvím prostředníka (Simple Proxy Service), Onion Routing, P2P (peer-to-peer síť) nebo crowds. Simple Proxy Service je připojení prostřednictvím serveru, který přijímá pokyny připojujících se počítačů a přesměrovává jejich požadavky k cíli. IP adresa je tak proxy serverem zadržena a není dále vysílána konečnému serveru. Hlavní myšlenkou Onion routingu je, že „zakóduje a smíchá internetový tok dat z různých zdrojů, přičemž onion routing chrání identitu odesílatele a příjemce dat, oba proti útokům třetích osob a jednoho před druhým. Za pomoci onion routingu jsou data několikanásobně zakódována do vrstev a užívají veřejných klíčů onion router na přenosové cestě.“¹⁷⁸ Tohoto postupu za pomoci veřejných klíčů se využívá zejména v internetovém bankovníctví. Z hlediska dnešní techniky je prakticky nemožné tato data dešifrovat. U peer-to-peer spojení se jedná o

¹⁷⁶ WEBER, Rolf H a HEINRICH Ulrike I. : Anonymization. New York: Springer, 2012, 7, 73 s. SpringerBriefs in cybersecurity. ISBN 14-471-4065-6. s. 16

¹⁷⁷ ustanovení § 21 odst. 1 zákona o kybernetické bezpečnosti

¹⁷⁸ WEBER, Rolf H a HEINRICH Ulrike I. : Anonymization. New York: Springer, 2012, 7, 73 s. SpringerBriefs in cybersecurity. ISBN 14-471-4065-6. s. 17

propojení dvou počítačů bez centrálního serveru, proto nedochází k předávání informací jiným osobám. Posledním ze zmíněných je využití techniky nazývané crowd. Crowd funguje „ukrýváním aktuálního zdroje dat odesílaných internetovým uživatelem skrz „zakopání“ je do toku dat uživatelů crowd. Každý uživatel crowd může být odesílatelem obdrženého internetového datového toku. Tato technika užívá pouze samostatně symetrický klíč, ke kterému je potřeba méně složité zakódování a datový tok může být proto předáván rychleji.“⁴⁷⁹

8.3.4 Společnost Google Inc.

Jako největšího shromažďovatele dat na internetu můžeme jmenovat společnost Google Inc. Tato společnost ospravedlňuje shromažďování informací o uživateli poskytováním lepší služby – od určení jednoduchých věcí, jako je jazyk uživatele, až po věci složitější, jako například reklamy, které pro uživatele budou nejužitečnější, nebo lidé, o které se na webu nejvíce uživatel zajímá.

Tyto informace jsou shromažďovány tak, že jim je uživatel sdělí, například registrací účtu Google uvede jméno, e-mailovou adresu, telefonní číslo nebo platební kartu. Dalším způsobem je používání služeb této společnosti, a to shromažďováním informací o službách, které uživatel používá, i o způsobu, jakým je používá, například prohlížením webové stránky využívající reklamy společnosti Google, kliknutí na její obsah, ale také slova, která uživatel používá ve své emailové komunikaci. Shromažďují se zejména informace o konkrétním zařízení (mobilní telefon, PC, tablet, verze operačního systému, lokalizační údaje, jedinečné identifikátory zařízení a údaje o mobilní síti včetně telefonního čísla). Tyto identifikátory mohou být přiřazeny k účtu uživatele u společnosti Google. Dále se využívají zejména informace z protokolu (např. vyhledávací dotazy), IP adresa, nastavení hardwaru, typ a jazyk prohlížeče, datum a čas zadání vyhledávacího požadavku, kliknutí na odkaz apod. Krom toho společnost Google sbírá informace o komunikacích s uživatelem nebo o aktuální poloze uživatele na základě signálů GPS, které odesílá mobilní telefon, tablet, Wi-Fi router, nebo jiné zařízení, nebo využívá ukládání souboru cookie do počítače uživatele

Společnost Google může použít jméno, které uvede uživatel v profilu Google, ve všech nabízených službách, které vyžadují účet Google a dále může zobrazovat veřejně viditelné

¹⁷⁹BRUNST, P.W.: Anonymität im Internet – rechtliche und tatsächliche Rahmenbedingungen. Duncker und Humboldt, Berlin. 2009. s. 135-137.

údaje z profilu Google, jako je jméno nebo fotografie. Osobní údaje jsou zpracovávány na různých úložištích po celém světě a nejsou omezeny pouze na území České republiky.¹⁸⁰

Automatickým, neustálým a systematickým prohlížením internetu za účelem vyhledávání tam zveřejněných informací společnost Google také „shromažďuje“ takové údaje, které „vyhledává“, „zaznamenává“ a následně v rámci svých programů indexování „uspořádává“, „uchovává“ na svých serverech a případně „sděluje“ a „zpřístupňuje“ svým uživatelům ve formě seznamů výsledků jejich vyhledávání. Vzhledem k tomu, že uvedené úkony jsou výslovně a bezpodmínečně uvedeny v čl. 2 písm. b) směrnice 95/46, musí být kvalifikovány jako „zpracování“ ve smyslu uvedeného ustanovení, aniž je důležité, zda vyhledávač používá tytéž úkony rovněž na další druhy informací a nerozlišuje mezi nimi a osobními údaji.¹⁸¹

Jak sama společnost uvádí „*Když například vyhledáváte restauraci v Mapách Google nebo sledujete video, zpracováváme informace o této aktivitě, včetně údajů, jako je sledované video, ID zařízení, IP adresy, data souborů cookie nebo poloha. Výše popsané informace zpracováváme, také když používáte aplikace nebo weby, které využívají služby Google, například reklamy, službu Analytics nebo přehrávač videí YouTube.*“¹⁸²

Uživatelé jsou údajně sledováni za účelem vývoje nových služeb, zobrazování reklam na základě jejich zájmů, včetně věcí, jako jsou zadané vyhledávací dotazy nebo videa, která sledovali, provádění analýz a měření s cílem zjistit, jak jsou služby používány jak na uživatele s jakými cíli.

8.3.5 Monitorování obyvatel domu a zaměstnanců v pracovní době

Zvláštním zásahem do ochrany soukromí je zásah za účelem ochrany majetku, například tehdy, dochází-li k násilným trestným činům, poškozování majetku nebo zařízení v domě, či za účelem ochrany obyvatel v domě. I v případě monitorování jiných osob je správce povinen, a to ještě před zpracováním, oznámit zamýšlené zpracování osobních údajů.¹⁸³

¹⁸⁰ srov. Ochrana soukromí a smluvní podmínky. [cit. 11.5.2013]. Dostupné z: <https://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/>

¹⁸¹ rozsudek ESD (velkého senátu) ze dne 13. května 2014 ve věci C-131/12, Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González. [cit. 18.02.2015] Dostupné z: <http://curia.europa.eu/>

¹⁸² <https://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/> [cit. 05.11.2015]

¹⁸³ BARTÍK, Václav a JANECKOVÁ, Eva. Ochrana osobních údajů v aplikační praxi: vybrané problémy. Praha: Linde Praha, 2009, 277 p. ISBN 9788072017409.

Soudní judikatura se zatím přiklání k názoru, že zásah do soukromí bez souhlasu všech osob bydlících v domě je nepřípustný.¹⁸⁴

Příkladem protiprávního jednání je situace, kdy majitel bytového domu nainstaloval monitorovací systém s trvalým záznamem a vyměnil zámek u vstupních dveří, za přesně identifikovatelný čip, který byl předán jednotlivým nájemníkům. Tím bylo umožněno získat komplexní informace o pohybu a činnostech všech osob.

V ustanovení § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů je uvedena výjimka, že správce může zpracovávat osobní údaje bez souhlasu subjektu údajů pouze, pokud je to nezbytné pro ochranu práv a právem chráněných zájmů správce, příjemce nebo jiné dotčené osoby; takové zpracování osobních údajů však nesmí být v rozporu s právem subjektu údajů na ochranu jeho soukromého a osobního života. Soud uvedl, že i zde hodnocení záleží na principu proporcionality, tedy že *„při případné kolizi dvou zájmů (zájmu na ochranu majetku a útokům na členy družstva proti zájmu na ochranu soukromí) je nutné zvážit, který zájem má z hlediska práva i společnosti vyšší hodnotu. Právo na soukromí tak může být omezeno výkonem práva jiného (ochrana majetku), v každé věci však je nutné hodnotit intenzitu obou zásahů z hlediska zvolených prostředků. Ochrana majetku či útoků na členy družstva nemůže zdůvodnit natolik razantní omezení práva na soukromí, kdy společné prostory v domě jsou bez souhlasu všech uživatelů bytů nepřetržitě monitorovány kamerovým systémem, záznamy z takového monitorování jsou ukládány a osoby na těchto záznamech jsou identifikovatelné podle čipového zámku“*¹⁸⁵ a kombinací těchto dvou záznamových zařízení. Z výše uvedeného důvodu se nevztahuje na ně liberační důvod dle § 5 odst. 2 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů.

V obdobném případě Městský soud opět shledal porušení práva na ochranu soukromí a osobního života návštěvníků hotelového zařízení za důležitější než právo na ochranu jejich majetku před krádežemi, prevenční povinností provozovatele hotelu za věci vnesené a odložené a monitorování za neproporcionální.¹⁸⁶ Rozdíl mezi předchozím rozhodnutím a tímto rozhodnutím spočíval ve skutečnosti, že systém byl pořízen přímo za účelem

¹⁸⁴ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28.02.2007 č.j. 7 Ca 204/2005-49. Dostupné z: <http://www.uouu.cz>. [cit. 21.01.2015].

¹⁸⁵ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28.02.2007 č.j. 7 Ca 204/2005-49. . Dostupné z: <http://www.uouu.cz>. [cit. 21.01.2015]. Obdobný názor zastává tento soud také např. ve svém rozhodnutí 30.11.2009, č.j. 11 Ca 298/2008-47. Dostupné z: <http://www.uouu.cz>. [cit. 21.01.2015].

¹⁸⁶ srov. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.05.2010 č.j. 11 Ca 433/2008. Dostupné z: <http://www.uouu.cz>. [cit. 21.01.2015].

identifikace osob a záznamy uchovávány po nepřiměřeně dlouhou dobu (delší než sedm dnů), a tedy vztahuje se na něj bez dalších pochybností zákon o ochraně osobních údajů. Soud nevezal za svou ani žalobcovu námitku, že postačí, pokud osoby vstupující do hotelu svým vstupem udělí konkludentní souhlas, tedy že jsou srozuměni s monitorováním.

Případem pro posouzení monitorování soukromého majetku je případ F. Ryneše¹⁸⁷, kdy Nejvyšší správní soud předložil Soudnímu dvoru Evropské unie předběžnou otázku, zda lze provozování kamerového systému umístěného na rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, podřadit pod zpracování osobních údajů „prováděné fyzickou osobou pro výkon výlučně osobních či domácích činností“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice 95/46/ES, třebaže takovýto systém zabírá též veřejné prostranství.¹⁸⁸ Posuzovalo se, zda provozování kamerového systému, při kterém je obrazový záznam zachycující osoby ukládán na jeho pevný disk umístěný v jeho rodinném domě za účelem ochrany majetku, zdraví a života majitelů domu, přičemž systém zabírá též veřejné prostranství, představuje zpracování údajů prováděné pro výkon výlučně osobních či domácích činností ve smyslu uvedeného ustanovení. ESD uvedl, že *„Jestliže takový kamerový systém, jako je systém dotčený ve věci v původním řízení, zabírá – třebaže částečně – veřejné prostranství, a je tudíž zaměřen mimo soukromou sféru osoby, která jeho prostřednictvím zpracovává údaje, nelze jeho provozování považovat za výlučně „osobní či domácí“ činnost ve smyslu čl. 3 odst. 2 druhé odrážky směrnice 95/46.“*

Zvláštní ochrana soukromí se poskytuje zaměstnancům na pracovišti. Ochrana je upravena s ohledem na ustanovení § 2401 ObčZ a zákoníku práce. V ustanovení § 316 odst. 2 ZP je stanoveno, že *„zaměstnavatel nesmí bez závažného důvodu, spočívajícího ve zvláštní povaze činnosti zaměstnavatele, narušovat soukromí zaměstnance na pracovištích a ve společných prostorách zaměstnavatele tím, že podrobuje zaměstnance otevřenému nebo skrytému sledování, odposlechu a záznamu jeho telefonických hovorů, kontrole elektronické pošty nebo kontrole listovních zásilek adresovaných zaměstnanci.“*

Existuje-li však důvod, je zaměstnavatel povinen přímo informovat zaměstnance o rozsahu kontroly a o způsobech jejího provádění. Toto ustanovení je kogentní a nelze jej v pracovní smlouvě vyloučit, případně nelze do soukromí zaměstnance zasahovat ani tehdy souhlasí-li s tím zaměstnanec předem. Uvedenému zákazu podle citovaného ustanovení však

¹⁸⁷ rozsudek ESD ze dne 11. prosince 2014, ve věci C-212/13, František Ryneš proti Úřadu pro ochranu osobních údajů. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 21.01.2015]

¹⁸⁸ Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20.03.2013, č.j. 1 As 113/2012 – 59. Dostupné z: <http://www.uouu.cz>. [cit. 21.01.2015].

nepodléhají prostory, které nejsou považovány za pravidelné pracoviště zaměstnanců, nebo pokud jsou tyto prostory monitorovány až po pracovní době. Tím totiž dochází ke zpracování osobních údajů zaměstnanců pouze v minimálním rozsahu a není tím narušena ochrana dle ustanovení § 316 odst. 2 ZP.

Současně je zaměstnavateli zakázáno vyžadovat informace po zaměstnanci nebo třetích osobách, které bezprostředně nesouvisí s výkonem práce a se základním pracovněprávním vztahem, a to např. údaje o osobním stavu, rodinných a majetkových poměrech, etnických a rasových skutečnostech, politických otázkách nebo členství v politických stranách nebo hnutích, příslušnosti k církvi nebo náboženské společnosti, trestněprávní bezúhonnosti, ledaže existuje zvláštní věcný důvod spočívající v povaze práce, která má být vykonávána a zaměstnavatel je oprávněn tuto kontrolu provádět toliko "přiměřeným způsobem".¹⁸⁹

Na závěr je třeba dodat, že přesnou hranici mezi ochranou majetku a zdraví osob oproti zásahům do ochrany soukromí člověka je třeba vždy posuzovat ve vztahu k potřebám a chráněným zájmům, vždy pro konkrétní případ. Z výše uvedené judikatury však vyplývá, že je nezbytné chránit především zájem ochrany soukromí před zájmy majetkovými a do soukromí nesmí být v žádném případě nepřiměřeně zasahováno, pokud neexistuje zákonný důvod nebo kvalifikovaný souhlas monitorovaných osob.

8.3.6 Technologie RFID

Důležitou charakteristikou RFID je to, že sběr dat může nastat bez vědomí jedince, elektromagnetická komunikace probíhá neviditelně a nelze ji smysly zaznamenat, prostupuje překážkami, jako jsou například kapsy, tašky, oblečení, velikost RFID přijímačů může být velmi malá a nemusí se vyznačovat tím, že jsou v provozu. Tyto důvody vedou k obavám o bezpečnost a soukromí jejich uživatelů.¹⁹⁰

Různorodé druhy karet podobných kartám kreditním jsou užívány denně zákazníky a jejich užívání je pod různými nabídkami slev a výhod vyžadováno obchodními korporacemi při

¹⁸⁹ srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2012 sp. zn. 21 Cdo 1771/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 05.01. 2015]

¹⁹⁰ srov. OECD. RFID Frequency Identification: Policy Guidance A Focus on Information Security and Privacy Applications, Impacts, and Country Initiatives [online]. Seoul, Korea, 2008. Dostupné z: <http://www.oecd.org/internet/ieconomy/40892347.pdf> [cit. 2014-11-18].

nakupování jejich produktů nebo služeb. Jedná se o RFID karty (Radio Frequency Identification).

Principy jejich fungování souvisí s elektromagnetickými oscilacemi. Tyto karty obsahují integrovaný čip, který dokáže komunikovat a přenášet data aniž by musela být karta vložena do zařízení. Současné přístupy k zabezpečení údajů uložených na čipu lze demonstrovat na nové generaci cestovních dokladů, tzv. e-pasů, které vydávají země Evropské unie, ale také Spojené státy a další země. Čip v těchto pasech totiž obsahuje vedle běžných údajů o držiteli dokladu i biometrické prvky a tím se dále zvyrazňuje otázka bezpečnosti údajů.¹⁹¹

Ve chvíli, kdy má být karta použita, elektronický systém identifikuje kartu a karta se ohlásí systému, který následně propojí kartu s databází, která zaznamená aktuální informace o použití karty a která obvykle obsahuje informace o uživateli, platnosti karty, použití karty a případně i uskutečněných nákupech, atd. Čipy mohou být určeny pouze ke čtení nebo i k zápisu. Karty komunikují se systémem na různých frekvencích. Tyto karty jsou užívány zejména v systému veřejné dopravy, elektronických peněženek, členských karet, slevových karet v obchodech, vstupní karty do knihoven, fitness center, divadel a dalších zařízení.

Důvodem, proč společnosti užívají tyto karty, není to, že jejich užití je jednodušší pro zákazníky, ale proto, že informace, které karta zaznamenává o vstupech, počtu užití, položkách, vynaložených finančních prostředcích, pohybu cesty zákazníka jsou pro tyto společnosti cennými z hlediska marketingu. Tyto cíle však je možné naplnit i obyčejným papírovým kuponem s fotografií s minimálními pořizovacími náklady, avšak papírový kupón žádná data nezaznamená. Proto by bylo na místě podrobit RFID karty určitému stupni právní regulace.

RFID karty totiž představují zvláštní druh rizika, který spočívá, v tom, že mohou komunikovat s okolím (například zařízením v mobilních telefonech), které získá informace o nich, aniž by se uživatel mohl jakkoliv rozhodnout a určit, zda tyto informace poskytnout chce a nemusí ani RFID kartu dát ze své dispozice. Možnosti zneužití je mnoho, zejména pro obdobné účely, pro které byly karty samy vytvořeny.

¹⁹¹ FOLDA, Jan: *Mohu vám ukrást vaše údaje...?* [online]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/mohu-vam-ukrast-vase-udaje/ds-2487/archiv=0&p1=2589> [cit. 19.02.2015]

8.4 Soukromí při procházení internetových stránek

Některé internetové stránky obsahují v zápatí odkaz na tzv. podmínky soukromí. V těchto podmínkách bývá uvedeno, za jakých okolností, jakým způsobem a které informace jsou od uživatelů internetových stránek získávány, případně i kde jsou uchovávány a po jakou dobu, jakým způsobem se může osoba domáhat odstranění uložených dat, na koho se obrátit v případě potřeby apod. Obsah prohlášení závisí na internetových stránkách a účelu, ke kterému byly zřízeny. Například stránky poskytovatele emailových služeb mohou obsahovat úpravu listovního tajemství apod.

8.4.1 Obecné podmínky ochrany soukromí internetových stránek

Každá internetová stránka, která shromažďuje informace o svých uživateli, by měla obsahovat specifické ujednání upravující podmínky shromažďování osobních údajů tak, aby kterýkoliv uživatel měl k těmto podmínkám přístup a měl možnost se s nimi seznámit a rozhodnout se, zda je bude akceptovat. S ujednáními v podmínkách, která nejsou obvyklá, například, že jsou o něm shromažďovány určité údaje, by pak měl uživatel odsouhlasit výslovně, například v úvodním okně.

Většina internetových stránek využívá tzv. "cookies" souborů, což jsou malé textové soubory, které jsou ukládány na pevný disk přístupového počítače a které jsou načítány pomocí webového serveru na doménu. Cookies ukládá preference a nastavení uživatele, přihlašovací údaje, zajišťují cílené reklamy a analyzují činnost uživatele na stránkách. V případě načtení internetové stránky se soubor cookies aktivuje a může tyto aktivity a preference načíst. Výčet údajů, které jsou zpracovávány a účel jejich použití, je značně pestrý.

Dále stránky mohou shromažďovat údaje o posledním použití produktů a služeb, informace o uživateli, které mohou vést k jejich identifikaci, informace z prohlížeče včetně adresy IP a přístupu, dále o transakcích s osobou provozující stránku a některými jejími obchodními partnery, včetně informací o používání finančních produktů a služeb, které nabízí, zlepšování služeb; kontaktování uživatele, provádění výzkumu a poskytování anonymních zpráv interním a externím klientům, apod. Speciální jsou tzv. "Flash cookies", které slouží k uložení jedinečného identifikátoru do počítače nebo jiného přístupového zařízení a sledování chování uživatele.

Každá internetová stránka, která je založena na cookies technologii, by proto měla obsahovat alespoň poučení pro uživatele, že má možnost cookies odmítnout, nebo sledovat jakým

způsobem se tyto soubory chovají a které údaje uchovávají, včetně možnosti tyto údaje odstranit. Například je možné nastavení prohlížeče k blokadě a mazání souborů cookies, ovládání reklamy a možnosti odmítnutí cílených reklam dle chování uživatele, možnosti zamezení přístupů a sběru dat ve webových aplikacích apod. Neudělí-li s tím uživatel výslovně souhlas, neměl by být jakýkoliv údaj shromažďovaný webovými stránkami nebo aplikacemi poskytnut třetím osobám, či jinak dál šířen. Domnívám se, že každý takový údaj by měl požívat ochrany před zneužitím.

Rovněž využití jakýchkoliv takto získaných údajů pro zaslání obchodních nabídek, sdělení či produktů například e-mailem je nepřijatelné, a uživatel má mít možnost obdobná sdělení odmítnout, jestliže vědomě, či nevědomě vyslovil s jejich obdržetím souhlas nebo udělit souhlas neodmítl.

8.4.2 Informace získané k šíření obchodních sdělení

Obchodní sdělení lze šířit elektronickými prostředky jen za podmínek stanovených zákonem o některých službách informační společnosti. Ustanovení § 7 odst. 3 tohoto zákona stanovuje, že pokud fyzická nebo právnická osoba získá od svého zákazníka podrobnosti jeho elektronického kontaktu pro elektronickou poštu v souvislosti s prodejem výrobku nebo služby podle požadavků ochrany osobních údajů upravených dle zákona o ochraně osobních údajů, může tato fyzická či právnická osoba využít tyto podrobnosti elektronického kontaktu pro potřeby šíření obchodních sdělení týkajících se jejích vlastních obdobných výrobků nebo služeb za předpokladu, že zákazník má jasnou a zřetelnou možnost jednoduchým způsobem, zdarma nebo na účet této fyzické nebo právnické osoby odmítnout souhlas s takovýmto využitím svého elektronického kontaktu i při zaslání každé jednotlivé zprávy, pokud původně toto využití neodmítl.

Zakazuje se zaslání elektronické pošty za účelem šíření obchodního sdělení, pokud není zřetelně a jasně označena jako obchodní sdělení nebo skrývá nebo utajuje totožnost odesílatele, jehož jménem se komunikace uskutečňuje, nebo je zaslána bez platné adresy, na kterou by mohl adresát přímo a účinně zaslat informaci o tom, že si nepřeje, aby mu byly obchodní informace odesílatelem nadále zasílány.

Za správní delikt podle tohoto zákona může být uložena pokuta až do výše desíti milionů korun českých.

8.5 Ochrana osobních údajů ve virtuálním prostředí ve vybraných státech

Z mnoha států vybírám dva protiklady, a to Spojené státy americké a Čínu. Ve spojených státech amerických bylo přijato několik důležitých právních předpisů regulující zásahy do soukromí a dalších předpisů a doporučení ze strany vládních organizací. Kromě příslušné legislativy existují ve Spojených státech amerických ještě další instituce, které působí na trh v rámci seberegulace.¹⁹² Z institucí, které poskytují seberegulaci ochrany se soukromými údaji lze jmenovat například Online version of Better Business Bureau, která se podílí na tzv. Seal program, který má na starosti v internetovém prostředí udělovat licence odpovídajícím webovým stránkám. Splňuje-li webová stránka určité informační standardy a správu osobních údajů, je jí udělen certifikát a tato stránka může užívat označení logo seal programu na svých internetových stránkách. Dále lze zmínit např. společnosti TRUSTe – nezávislá nezisková organizace, která se soustředí na osvětu a vydává doporučení k vybudování vhodných informačních praktik a zachování důvěry v online prostředí. W3C (World Wide Web Consortium), která vydala soubor doporučení tzv. Platform for Privacy Preferences (P3P) vyvinutý jak zaměstnanci společností, tak veřejností, za účelem rozvoje webových standardů k zachování online soukromí uživatelů webu. Dále Online Privacy Alliance, CPA WebTrust Network Advertisers Initiative (NAI), Liberty Alliance Privacy Exchange, Privacy International Electronic Frontiers Foundation.¹⁹³ Určitou část za obsah a bezpečnost soukromí nesou ve Spojených státech amerických také uživatelé internetu, kteří by k tomu, aby nedošlo ke krádeži jejich osobních dat, nebo zásahům do elektronické pošty, hesel, identit apod. měli mít nainstalované bezpečnostní programy, antivirové programy, spywarové programy, software zajišťující šifrování dat s průběžnou aktualizací. Ve Spojených státech amerických předložilo ministerstvo spravedlnosti návrh zákona, dle

¹⁹² Z právních předpisů lze uvést následující právní předpisy: The Privacy Act of 1974, The Fair Credit Billing Act of 1974, The Cable Communication Policy Act of 1984, The 1986 Electronic Communications Privacy Act, The Video Privacy Protection Act of 1988, The Telephone Consumer Protection Act of 1991, Communications Assistance for Law Enforcement Act of 1994, Telecommunications Act of 1996, Video Voyeurism Prevention Act of 2004, Internet Spyware Prevention Act of 2005.

¹⁹³ srov. WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>, s. 604

kterého by bezpečnostním složkám spojených států sledovat a shromažďovat údaje o soukromých osobách kdekoliv po světě.¹⁹⁴

V Evropě podobně jako v USA existuje několik nevládních organizací, které se věnují oblasti ochrany soukromí obyvatel daného území. Lze jmenovat například Statewatch, European Digital Rights či Arbeitskreis Vorratsdatenspeicherung - AK Vorrat. V České republice obdobné seberegulační autority potvrzující bezpečnost stránky nenalezneme. Nad ochranou a správou osobních údajů dohlíží pouze Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, jehož činnost je vymezena zákonem o ochraně osobních údajů. Jedná se o nezávislý orgán, který především:

- provádí dozor nad dodržováním povinností stanovených zákonem při zpracování osobních údajů;
- vede registr zpracování osobních údajů;
- přijímá podněty a stížnosti občanů na porušení povinností stanovených zákonem;
- projednává přestupky a jiné správní delikty, poskytuje konzultace v oblasti ochrany osobních údajů a vykonává další činnosti stanovené zákonem.

Na rozdíl od Evropské unie nebo Spojených států amerických, existují státy, kde je soukromí osob jak v přirozeném, tak virtuálním prostředí monitorováno a podléhá přísným pravidlům. Z nich lze jmenovat Čínskou lidovou republiku, která dne 25. září 2000 přijala Pravidla pro správu služeb internetových informací.

Zpravodajská služba státní rady dále přijala pravidla pro správu internetového zpravodajství a informačních služeb z roku 2005, Informatizační řídicí skupina státní rady pak vydala Implementační směrnice pro mezitímní pravidla Čínské lidové demokratické republiky v oblasti správy mezinárodní informační počítačové sítě z den 6. března 1988. Ministerstvo průmyslu a informačních technologií přijalo opatření pro správu a ochranu bezpečnosti komunikačních sítí účinná od března 2010 a ministerstvo veřejné bezpečnosti v srpnu roku 1998 oficiálně zřídilo Kontrolní úřad pro bezpečnost veřejných informačních sítí, který je odpovědný za údržbu bezpečnosti počítačových sítí, boji proti kriminalitě v kyberprostoru a dohledem nad bezpečností počítačových informačních systémů.

¹⁹⁴ Irei: *Google warnt vor globalen Spähattacken des FBI*. Frankfurter Allgemeine Zeitung. [cit. 19.02.2015], Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/technik-motor/computer-internet/verschlueseler-im-visier-google-warnt-vor-globalen-spahattacken-des-fbi-13436682.html>

Krom výše uvedených v Číně dohlíží na bezpečnost a ochranu soukromí Národní informační bezpečnostní centrum Číny pro testování, schvalování a certifikaci. Nutno podotknout, že veškeré tyto úřady nemají ani tak za povinnost spravovat a hlídat bezpečnost a soukromí uživatelů počítačových sítí, lze s velkou pravděpodobností odhadovat, že jejich hlavním smyslem je dohlížet a kontrolovat uživatele počítačových sítí, čímž dochází k výrazným zásahům a omezením do soukromí osob, kontrole činnosti osob. Jedná se o sledování emailové komunikace, regulování pro stát nežádoucích internetových stránek apod., protože obsah „medií v Číně je vysoce cenzurovaný.“¹⁹⁵

K monitorování uživatelů užívá Čína také různé speciálně upravené programy, může to být například „čínská verze programu Skype, software zasílání rychlých zpráv ke sledování textových konverzací a blokování nežádoucích slov a frází. Tento program a další autoritářské režimy běžně monitorují veškerou internetovou komunikaci – která s výjimkou e-komerce a bankovních transakcí, je výjimečně zakódována před nabližujícíma očima“.¹⁹⁶ Uživatelé internetu nemají tušení, kdy a kde bylo jejich soukromí dotčeno. Je však vysoce pravděpodobné, že o možnostech zásahu autorit vědí. „Čína nemá univerzální speciální samoregulační organizaci, určenou k ochraně soukromí v online prostředí.“¹⁹⁷

Nelze opomenout také zřízení komise pro internetové zpravodajství a informační služby, která zřídila „kanál pro veřejné reportování ilegální nebo útočné internetové aktivity a obsahu a zachovávání veřejného zájmu.“¹⁹⁸ Ten umožňuje kterémukoliv uživateli oznámit nežádoucí aktivity, které by byly v rozporu s veřejným zájmem nebo se zájmy státu.

¹⁹⁵WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>., s. 604

¹⁹⁶WU, Yanfang, 2011 op. cit., s. 610

¹⁹⁷WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>., s. 610

¹⁹⁸WU, Yanfang, 2011 op. cit., s. 610

9 Závěr

Téma ochrany osobnosti člověka a soukromí je významným a mnohdy podceňovaným institutem, přičemž zásahy do této sféry jsou v současném světě poměrně intenzivní. Významný je také problém s případným odčiněním nebo odškodněním vzniklé újmy při jejím narušení. Denně jsou zpracovávány údaje, které jsou navíc snadno přenositelné, kopírovatelné, zpřístupnitelné, zneužitelné a v neposlední řadě obtížně kompletně odstranitelné (zapomenutelné). Sběr a uchovávání dat vytváří velký prostor pro zneužití těchto údajů, nejenom s účinky zásahu do cti, důstojnosti a jména člověka, ale často i účinky majetkové. Zatím neznáme důsledky zpracovávání a smísení tolika dat o osobách, jemuž se prakticky dnes nikdo nevyhne.

Ve vztahu k právní regulaci rozhodně považuji za dobré, že Česká republika ponechává úpravu ochrany osobnosti v širokých intencích, nesnaží se příliš definovat a určovat co se rozumí a co se nerozumí zásahem, neboť tato úprava může lépe a snadněji být aplikována a interpretována v soudní praxi a může také lépe poskytovat ochranu osobám v konkrétních situacích, zejména tehdy, kdy by se úzké zákonné vymezení nevztahovalo na konkrétní případ. Dále je třeba uvést, že Česká republika se ve věci ochrany soukromí řadí mezi vyspělé demokratické státy s dobrou ochranou osobních informací a soukromí.

Vzhledem k tomu, že právní úprava je stanovena poměrně obecně, domnívám se, že není potřeba žádným významným způsobem zasahovat do právní úpravy ochrany osobnosti člověka, jeho soukromí a osobních údajů. Právní úprava tak je více dynamická a dokáže pružněji reagovat na případy, které v běžném životě mohou nastat. Rovněž tato právní úprava nečiní sebevětší výkladové nebo aplikační problémy. Lze uvést, že judikatura ve zkoumané oblasti je poměrně konstantní a zachovává směr užšího výkladu jakýchkoliv výjimek z ochrany subjektivních práv.

Má-li být něco zákonem upraveno, pak je to nakládání s osobními údaji zemřelých osob, jejich účty na sociálních sítích, výmazu záznamů z internetových stránek a diskusí, a to na žádost osoby blízké, případně i kterékoliv jiné osoby, či povinnost zpracovatele osobních údajů a nabyvatele osobních údajů informovat subjekty údajů o předávání a získání jejich údajů nabyvatelem a omezení délky, po kterou mohou být kterékoliv osobní údaje uchovávány.

Rovněž by bylo vhodné zavést povinnost zpracovatele osobních údajů potvrdit subjektu údajů, že došlo na jeho žádost k výmazu veškerých shromážděných údajů, a to jak u něj, tak u všech subjektů, kterým byly tyto informace předány a stanovit sankce za nepravdivost tohoto prohlášení.

Nedostatek současné právní úpravy spatřuji v problematice odčinění následku, který byl nezákonným zásahem způsoben, a vhodné by také bylo stanovit, že provozovatelé internetových stránek jsou odpovědní za jejich obsah. I přes vzrůstající trend je výše soudy přiznávaného nároku na náhradu újmy relativně nízká a ne vždy plní svůj účel, zejména proto, že zásahem může být těžko odčinitelný. Nepovažuji však za vhodné, aby přiznávání vyšších nároků dotčeným osobám bylo nějak dotvořeno v rámci legislativního procesu (např. stanovením minimální výše, bodového ohodnocení, apod.). Avšak soudní praxe by měla sama nalézt a vytvořit taková kritéria, která by byla vodítkem pro lepší určitelnost výše přiznávaných nároků, také s ohledem na konstantní rozhodovací praxi a ochranu žalobce před překvapivým soudním rozhodnutím.

Výsledkem bylo zjištěno, že judikatura ve věcech ochrany osobnostních práv a soukromí, je poměrně konstantní, ve vzájemné logické souvislosti a odráží také judikáty a myšlenky učiněné ESLP. Při zpracovávání této práce nebylo nalezeno žádné rozhodnutí, které by se podstatně odchylovalo od zavedené soudní praxe. Lze tedy tvrdit, že rozhodovací praxe je stálá a pro zdůvodnění nových rozhodnutí v této oblasti využívá i dřívější rozhodnutí. Hlavním konstatováním je, že ochrana osobnostních práv a soukromí dle současné právní úpravy a judikatury je na dobré úrovni, není rigidní a dobře se aplikuje na události v běžném životě, přičemž lze uvést, že jsou zohledňovány všechny relevantní znaky pro posouzení, zda k zásahu došlo pro posouzení výše přiměřeného zadostiučinění. Jistou větší mírou pozornosti si zaslouží uchovávání osobních údajů a jejich předávání různým subjektům, případně likvidace a mazání shromážděných údajů a jejich kopií.

10 Resumé

Personal rights especially the right to name protection, protection of honor, dignity, esteem are protected with the current legislation. For any intervention into personal rights the adequate remedy is granted. At time of providing the insulted person with remedy, the all necessary aspects are being considered. The remedy is therefore granted as adequate with respect to the intensity and duration of the intervention. Peculiar is the intervention to the rights of politically active person where right of speech and right of privacy are being confronted. It could be said that the right of speech prevails but it also have certain limits where the privacy of individual is assured.

Czech law contains special regulation regarding the public media printed or broadcasted. Because there is an interest on restitution of the state prior to the intervention there is a claim of insulted person to demand his reply in the same way as the intervention was made. Publication of the reply does not mean the remedy. Insulted person is still entitled to claim damages for inflicted harm.

The issue of personal privacy is important and also underestimated area, whereas any intervention could be considered as very intensive. Recovery of damages could be considered as significant matter, too. We meet every day with collection of random data, which are easily transferred, copied, approached, misused and also hardly erased (forgotten). Collection and storage of vast of data makes huge possibility for misuse of such information with effect of harm caused due to intervention to honor and dignity and financial damages. We do not exactly know the consequences of collection of such amount of personal information, but no one is able to fully avoid providing them for sure. Due to these facts it is necessary to protect personal privacy and personal life of each individual. There is a notifiable pressure of marketing specialist to collect personal data in order to accommodate the offers to the individual's needs and sell more goods or products. Especially under promise of random discounts they require the personal information and their consent with collection of information.

I appreciate the approach of the Czech Republic which regulates the rights in widespread borders, therefore the law could be easily applied for particular case and the case law can easily provide protection to individuals in certain cases, especially when limited legal frame would not be able to be applied for particular case.

11 Seznam použité literatury

11.1 Monografie

ARISTOTELÉS. Athénská ústava. Aristotelés; [z řeckých originálů uvedených v předmluvě přeložil, předmluvu a poznámky napsal Pavel Oliva]. 1. vyd. Praha : Arista, Baset, 2004. 173 s. (Antická knihovna ; 73) ISBN 808641048X (Arista). ISBN 8073400618 (Baset)

BARTÍK, Václav, JANEČKOVÁ, Eva. Ochrana osobních údajů v aplikační praxi: vybrané problémy. Praha: Linde Praha, 2009, 277 p. ISBN 9788072017409

BARTÍK, Václav. Zákon o ochraně osobních údajů s komentářem. 1. vyd. Olomouc: Anag, 2010, 383 s. Právo (Anag). ISBN 9788072636136

EDWARDS, Lilian a WAELDE, Charlotte. Law and the Internet. 3. vyd. Portland, Or.: Hart Pub., 2009, 713 s. ISBN 978-184-1138-152.

ELIÁŠ, Karel. Občanský zákoník: velký akademický komentář : úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1.4. 2008. Praha: Linde, 2008, 1391 s. ISBN 978-80-7201-687-7

HULMÁK, Milan. Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xxv, 2046 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8

KNAPPOVÁ, Marta, ŠVESTKA, Jiří a DVOŘÁK, Jan. Občanské právo hmotné. 4., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: ASPI, 2005, 523 s. ISBN 8073571277

KNIGHT, Sue. NLP v praxi: neurolingvistické programování jako cesta k osobní jedinečnosti. Vyd. 1. Praha: Management Press, 2011, 370 s. ISBN 978-80-7261-231-4., s. 104

KUČEROVÁ, Alena a kol. Zákon o ochraně osobních údajů: komentář. 1. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012, xvii, 516 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-226-0

LAVICKÝ, Petr. Občanský zákoník I: obecná část (§ 1-654) : komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014, xx, 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9

MATES, Pavel. Ochrana osobních údajů. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2002, 73 s. ISBN 80-246-0469-8

SOLOVE, Daniel J. The digital person: technology and privacy in the information age. New York: New York University Press, c2004, xii, 283 p. ISBN 08-147-9846-2

ŠVESTKA, Jiří. Občanský zákoník: komentář. 10. jubilejní vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, 1465 s. ISBN 80-7179-486-4

ŠVESTKA, Jiří. Občanský zákoník: komentář. I. § 1-459. 2., dopl. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009, 1373 s. ISBN 978-80-7400-108-6

11.2 Časopisy

BEVERLEY-SMITH, Huw a kol. Privacy, property and personality : civil law perspectives on commercial appropriation, Cambridge U.P., 245 s., 2005, s. 53

BLOUSTEIN, Edward J. Privacy as an aspect of human dignity: an answer to Dean Prosser, Cambridge University Press, 1984, s. 988

BRUNST, P.W. Anonymitat im Internet – rechtliche und tatsächliche Rahmenbedingungen. Duncker und Humbolt, Berlin. 2009. s. 135-137

FREEMAN, Edward H., HAND, David J. Pretexting, Data Mining and Personal Privacy: The Gramm—Leach—Bliley Act. *Information Systems Security*. 2002, roč. 11, vyd. 2, s. 1-10. DOI: 10.1007/11731139_1

MÜLLER, Martin a kol. Der Türsteher. *Der Spiegel: das deutsche Nachrichten-Magazin*, Hamburg: SPIEGEL-Verlag, 2012, č. 43., s. 87

NONNEMANN, F. Odvolání souhlasu se zpracováním osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2011, roč. 19, č. 24, s. 871-877

ROBERDS, William, SCHREFT, Stacey L. Data breaches and identity theft. *Journal of Monetary Economics*. 2009, roč. 56, č. 7, s. 918-929. DOI: 10.1016/j.jmoneco.2009.09.003

SHROFF, M., FORDHAM, A. "Do you know who I am?" Exploring identity and privacy. Information Policy. *The International Journal of Government & Democracy in the Information Age*, 15(4), 299-307, 2010, doi:10.3233/IP20100162

SIGMUNDOVÁ, M. – TELEC, I. Přehled některých právních a etických otázek ochrany osobnosti. *Soudní rozhledy*, 9, 2003, č. 3, s. 74

TELEC, I. Rozum a cit. *Právní rozhledy*, 11, 2003, č. 7, s. 317-322

WEBER, Rolf H a HEINRICH Ulrike I. Anonymization. New York: Springer, 2012, 7, 73 s. *SpringerBriefs in cybersecurity*. ISBN 14-471-4065-6. s. 16

11.3 Soudní rozhodnutí

nález sp. zn. I. ÚS 156/99 ze dne 8. 2. 2000 (N 19/17 SbNU 133). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

nález sp. zn. II. ÚS 517/99 ze dne 1. 3. 2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

nález sp. zn. III. ÚS 2253/13 ze dne 9. 1. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 4.10. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. května 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.11. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.11. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 15/95 ze dne 24. 10. 1995 (N 66/4 SbNU 151). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 03.08. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 1586/09-1 ze dne 6. 3. 2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.12. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 191/05 ze dne 13. 9. 2006 (N 161/42 SbNU 327) In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.11. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 310/05 ze dne 15. 11. 2006 (N 211/43 SbNU 357). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.07. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 367/03 ze dne 15. 3. 2005 (N 57/36 SbNU 605 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014]

nález sp. zn. I. ÚS 453/03 ze dne 11. 11. 2005 (N 209/39 SbNU 215). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.02. 2015]

nález sp. zn. I. ÚS 2930/13 ze dne 11. 11. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

nález sp. zn. II. ÚS 1774/14 ze dne 9. 12. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

nález sp. zn. II. ÚS 357/96 ze dne 10. 12. 1997 (N 156/9 SbNU 355). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.07. 2014]

nález sp. zn. II. ÚS 502/2000 ze dne 22. 1. 2001 (N 11/21 SbNU 83) In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 02.02. 2014]

nález sp. zn. III. ÚS 359/96 ze dne 10. 7. 1997 (N 95/8 SbNU 367). In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 02.05. 2014]

nález sp. zn. III. ÚS 3844/13 ze dne 30. 10. 2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 14.01. 2015]

nález sp. zn. IV. ÚS 146/04 ze dne 4. 4. 2005 (N 71/37 SbNU 9) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 03.09. 2014]

nález sp. zn. II. ÚS 2379/08 ze dne 9. 7. 2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

nález sp. zn. IV. ÚS 1511/13 ze dne 20. 5. 2014. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 4.2.2015]

nález sp. zn. IV. ÚS 154/97 ze dne 9. 2. 1998 (N 17/10 SbNU 113) In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2014]

nález sp. zn. II. ÚS 577/13 ze dne 23. 6. 2015. Dostupné z: <http://nalus.usoud.cz> [cit. 31.10.2015]

nález sp. zn. Pl. ÚS 24/10 ze dne 22. 3. 2011 (N 52/60 SbNU 625; 94/2011 Sb.). In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

rozhodnutí ESLP ze dne 04.05.2000 ve věci Rotaru proti Rumunsku, návrh č. 28341/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 16.02.2000 ve věci Amann proti Švýcarsku, návrh č. 27798/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 21.01.1999 ve věci Fressoz a Roire proti Francii ze dne 21. 1. 1999, návrh č. 29183/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

rozhodnutí ESLP ze dne 21.06.2011 ve věci Shimovolos proti Rusku, návrh č. 30194/09. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 25.03.1998 ve věci Kopp proti Švýcarsku (13/1997/797/1000). Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.1.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 28.01.2003 ve věci Peck proti Spojenému království, návrh č. 44647/98. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 28.09.1999 ve věci Dalban proti Rumunsku, návrh č. 28114/95. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 24.1.2015].

rozhodnutí ESLP ze dne 4. 12. 2008 ve věci S. a Marper v. Spojené království, stížnosti č. 30562/04 a 30566/04. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015].

rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011, ve věci C- 70/10, ve věci žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím cour d'appel de Bruxelles (Belgie) ze dne 28. ledna 2010, došlým Soudnímu dvoru dne 5. února 2010, v řízení Scarlet Extended SA proti Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM), za přítomnosti: Belgian Entertainment Association Video ASBL (BEA Video), Belgian Entertainment Association Music ASBL (BEA Music), Internet Service Provider Association ASBL (ISPA). Dostupné z: <http://curia.europa.eu> [cit. 28.02.2015]

rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 16. února 2012, ve věci C- 360/10. Dostupné z: <http://curia.europa.eu> [cit. 28.01.2015]

rozsudek ESD (třetího senátu) ze dne 24. listopadu 2011 ve věci C- 70/10, Scarlet Extended SA v. Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM) Dostupné z: <http://curia.europa.eu> [cit. 19.11.2014]

rozsudek ESD (velkého senátu) ze dne 13. května 2014 ve věci C- 131/12, Google Spain SL, Google Inc. proti Agencia Española de Protección de Datos (AEPD), Mario Costeja González. [cit. 18.02.2015] Dostupné z: <http://curia.europa.eu/>

rozsudek ESD ze dne 11. prosince 2014, ve věci C- 212/13, František Ryněš proti Úřadu pro ochranu osobních údajů. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 21.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 18.4.2013 ve věci M.K. proti Francii. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 2. 9. 2010 ve věci Uzun v. Spolková republika Nemecko, návrh č. 35623/05 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 27.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 20.5.1999 ve věci Bladet Tromso a Stensaas proti Norsku, návrh č. 21980/93 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 24. června 2004 ve věci von Hannover proti Spolkové republice Německo, návrh č. 59320/00. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 28.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 26.3.1987 ve věci Leander proti Švédsku, návrh č. 9248/81. Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 24.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 27. 2. 2001 ve věci Jerusalem proti Rakousku, návrh č. 26958/95, odst. 43 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 6. 10. 2009 ve věci Kuliš and Rózycki proti Polsku, návrh č. 27209/03, odst. 38 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 26.01.2015]

rozsudek ESLP ze dne 23. 4. 1992 ve věci Castells proti Španělsku, návrh č. 11798/85, odst. 42 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 30.10.2015]

rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1999 ve věci Ceylan proti Turecku, č. 23556/94, odst. 34 Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int/> [cit. 30.10.2015]

rozsudek ESLP ze dne 7. 12. 1976 ve věci Handyside proti Spojenému království, návrh č. 5493/72, Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 18.12.2014]

rozsudek ESLP ze dne 8. 7. 1986 ve věci Lingens proti Rakousku, návrh č. 9815/82, Dostupné z: <http://hudoc.echr.coe.int> [cit. 06.10.2014]

rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 1. března 2013, sp. zn. 16 C 274/2010. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17.12. 2014]

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30.11.2009, č.j. 11 Ca 298/2008-47. Dostupné z: <http://www.uoou.cz>. [cit. 21.01.2015]

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 11.05.2010 č.j. 11 Ca 433/2008. Dostupné z: <http://www.uoou.cz>. [cit. 21.01.2015]

rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28.02.2007 č.j. 7 Ca 204/2005-49. Dostupné z: <http://www.uoou.cz>. [cit. 21.01.2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2015, sp.zn. 22 Cdo 3559/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 7. 11. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 1. října 2002, sp.zn. 28 Cdo 983/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.07. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 11. 2010 sp. zn. 30 Cdo 5161/2008 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.05. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11. 5. 2005 sp. zn. 30 Cdo 64/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 10. 2006 sp. zn. 30 Cdo 2232/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. 30 Cdo 5352/2008 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 4403/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10. 9. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008, uveřejněný pod číslem 73/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek. Dostupné z: <http://www.nsoud.cz> [cit. 1.8. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. října 2006, sp. zn. 30 Cdo 2232/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.09. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 332/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 07.07. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. srpna 2012 sp. zn. 21 Cdo 1771/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 05.01. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.10. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. dubna 2015, sp. zn. 30 Cdo 36/2015. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.10. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013 sp. zn.30 Cdo 3352/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995, sp. zn. Cdon 24/95 (publikován ve Sbírce rozhodnutí a stanovisek pod č. 15/1996)

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. března 2014, sp. zn. 30 Cdo 1883/2013. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 2. července 2009, sp. zn. 30 Cdo 2448/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.2. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1118/2006. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 17. 4. 2013]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. prosince 2012, sp. zn. 30 Cdo 2384/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.2. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. října 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, uveřejněný pod číslem 39/99 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2006 sp. zn. 30 Cdo 861/2005. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. dubna 2012, sp. zn. 23 Cdo 4148/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. září 2003, sp. zn. 30 Cdo 1542/2003 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. července 2000, sp. zn. 30 Cdo 2304/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. června 2013, sp. zn. 30 Cdo 1286/2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.09. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. září 2012, sp. zn. 30 Cdo 2289/2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.09. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. srpna 2001, sp. zn. 22 Cdo 2809/99. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.10. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. června 2007, sp. zn. 30 Cdo 792/2007 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. února 2007, sp.zn. 30 Cdo 1873/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 05. 2015 sp. zn. 30 Cdo 5216/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 31.10. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.11. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 3. září 2002, sp. zn. 28 Cdo 1375/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.06. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 2006 sp. zn. 30 Cdo 2919/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 30.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1872/2004. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.05. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. března 2009, sp. zn. 23 Cdo 1014/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 19.10. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. května 2012, sp. zn. 30 Cdo 3567/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.02. 2015]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.ledna 2012, sp. zn. 30 Cdo 2887/2010. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.08. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2002, sp.zn. 28 Cdo 662/2002 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 29.07. 2014]

rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. dubna 2009, sp. zn. 28 Cdo 418/2009 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.12. 2014]

rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. listopadu 2009, č.j. 7 As 53/2009-89. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.8. 2014]

rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. dubna 2001, sp. zn. 3 Cmo 46/2000. In: CODEXIS [právní informační systém]. Atlas Consulting [cit. 12.02. 2015]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. dubna 2014, sp. zn. 30 Cdo 3725/2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 27.04. 2015]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 4642/2009

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2009, sp. zn. 30 Cdo 4642/2009. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.12. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. března 2008, sp. zn. 30 Cdo 1385/2006. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 1.8. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. června 2003, sp. zn. 28 Cdo 1523/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 13.12. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2014, sp. zn. 30 Cdo 1481/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.04. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. července 2014, sp. zn. 4 Tdo 815/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 11.01. 2015]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. října 2012, č.j. 23 Cdo 3964/2011. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.10. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. února 2003, sp. zn. 28 Cdo 2099/2002. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 17.12. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 30 Cdo 1174/2007, uveřejněné pod číslem 29/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. dubna 2007 sp. zn. 30 Cdo 996/2007. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 20.07. 2014]

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. října 2014, sp. zn. 5 Tdo 171/2014. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.02. 2015]

usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 20.03.2013, č.j. 1 As 113/2012 – 59. Dostupné z: <http://www.uoou.cz>. [cit. 21.01.2015]

usnesení sp. zn. II. ÚS 1879/11 ze dne 23. 2. 2012. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 28.09. 2014]

11.4 Právní předpisy

Evropská úmluva o ochraně lidských práv – sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí 209/1992 Sb., Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01.2015]

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/24/ES ze dne 15. března 2006 o uchovávání údajů vytvářených nebo zpracovávaných v souvislosti s poskytováním veřejně dostupných služeb elektronických komunikací nebo veřejných komunikačních sítí a o změně směrnice 2002/58/ES In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 24.05.2014]

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších změn In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 16.10.2015]

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 01.11.2014]

Zákon č. 181/2014 Sb., o kybernetické bezpečnosti a o změně souvisejících zákonů (zákon o kybernetické bezpečnosti) In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 01.03.2015]

Zákon č. 200/1990 Sb., zákon o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 09.02.2015]

Zákon č. 231/2001 Sb. o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 12.03.2015]

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 15.07.2015]

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách) ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01.2015]

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 31.12.2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.06.2015]

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 06.01.2015]

Zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (tiskový zákon), ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 26.03.2015]

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.04.2015]

Zákon č. 513/1991Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném ke dni 31.12.2013 In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 22.12.2014]

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 10.11.2015]

Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů In: ASPI [právní informační systém]. Wolters Kluwer ČR [cit. 27.07.2015]

11.5 Elektronické zdroje

FOLDA, Jan: Mohu vám ukrást vaše údaje...?. [online]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/mohu-vam-ukrast-vase-udaje/ds-2487/archiv=0&p1=2589> [cit. 19.02.2015]

Google Inc. : Ochrana soukromí a smluvní podmínky. Dostupné z: <https://www.google.cz/intl/cs/policies/privacy/> [cit. 11.5.2013]

Hajn, Petr : K přiměřenému zadostiučinění ve sporech o ochranu osobnosti. [online] *Bulletin advokacie*, 4, 2012. Dostupné z <http://www.cak.cz> [cit. 28.01. 2015]

CHRISTIANSEN, Linda : Personal privacy and Internet marketing: An impossible conflict or a marriage made in heaven? [online] *Business Horizons*, roč. 54, vyd. 6, 2011, s. 509-514, ISSN 0007-6813, 10.1016/j.bushor.2011.06.002. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0007681311000899> [cit. 26.01.2014]

Jeevan Jaisingh, Jack Barron, Shailendra Mehta, Alok Chaturvedi, Privacy and pricing personal information, *European Journal of Operational Research*, Volume 187, Issue 3, 16 June 2008, Pages 857-870, ISSN 0377-2217, 10.1016/j.ejor.2006.03.062. [online] (<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0377221706007867>)

KIM, R. Identity Fraud Survey Report (Consumer Version): How Consumers Can Protect Themselves, Pleasanton, CA: Javelin Strategy and Research, 2008. [online] Dostupné z <https://www.javelinstrategy.com> [cit. 11.03.2015]

lrei: Google warnt vor globalen Spähattacken des FBI. [online]. *Frankfurter Allgemeine Zeitung*. [cit. 19.02.2015], Dostupné z: <http://www.faz.net/aktuell/technik-motor/computer-internet/verschlueseler-im-visier-google-warnt-vor-globalen-spahattacken-des-fbi-13436682.html>

OECD. RFID Frequency Identification: Policy Guidance A Focus on Information Security and Privacy Applications, Impacts, and Country Initiatives [online]. Seoul, Korea, 2008. Dostupné z: <http://www.oecd.org/internet/ieconomy/40892347.pdf> [cit. 2014-11-18]

Policie ČR: Statistika kriminality. [online] Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx> [cit. 25.02.2015]

PROSSER, William : Privacy. [online]. 48 *Cal. L. Rev.* 383 (1960). Dostupné z: <http://scholarship.law.berkeley.edu/californialawreview/vol48/iss3/1> [cit. 22.01.2015]

Úřad pro ochranu osobních údajů : Internetoví kostlivci v sociálních sítích. [online] Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=11882 [cit. 18.02.2015]

Úřad pro ochranu osobních údajů : Stanovisko č. 1/2001 z dubna 2001 ke zveřejňování jmen dlužníků. [online]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=9673. [cit. 10.04.2015]

Úřad pro ochranu osobních údajů : Velký bratr se dívá. A pamatuje si... [online] Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=12695 [cit. 15-02-2015]

Úřad pro ochranu osobních údajů: Nevěřte mýtům o občanském průkazu. [online] 2014. Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=10917 [cit. 18.02.2015]

WARREN, Samuel D., BRANDEIS, Louis D. [online] *Harvard Law Review*. Vol. IV, December 15, 1890, č. 5 Dostupné z: <http://www.english.illinois.edu/-people-/faculty/debaron/582/582%20readings/right%20to%20privacy.pdf> [cit. 14.2.2015]

WU, Yanfang, Tuenyu LAU, David J. ATKIN a Carolyn A. LIN. A comparative study of online privacy regulations in the U.S. and China: Telecommunications Policy. 2011, roč. 35, č. 7, s. 603-616. ISSN 03085961. DOI: 10.1016/j.telpol.2011.05.002. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0308596111001017>

12 Seznam příloh

Příloha č. 1 – seznam použitých zkratek

Příloha č. 2 – abstrakt

Příloha č. 3 – seznam klíčových slov

Příloha č. 1 - Seznam použitých zkratek

Čl.	Článek
ČR	Česká republika
ESD	Evropský soudní dvůr
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
EÚLP	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
LZPS	Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších změn
NS	Nejvyšší soud České republiky
Obč. zák.	Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném ke dni 31. 12. 2013
ObčZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ObchZ	Zákon č. 513/1991Sb., obchodní zákoník, ve znění účinném ke dni 31. 12. 2013
OSŘ	Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
TZ	Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ÚOOÚ	Úřad pro ochranu hospodářské soutěže
ÚS	Ústavní soud České republiky
Ust.	Ustanovení
ZP	Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Příloha č. 2 - Abstrakt

Cílem této práce je analýza míry ochrany soukromí člověka v České republice a dále analýza rozsahu ochrany osobnostních práv, co se týče cti, vážnosti, lidské důstojnosti, projevům osobní povahy a ochraně jména s ohledem na aktuální právní úpravu a soudní rozhodnutí. Práce se soustředila na zásahy kritikou, shromažďování údajů a možnosti zadostiučinění. Daná problematika byla analyzována zejména na základě soudních rozhodnutí, která je možno použít i za účinnosti aktuální právní úpravy a která vychází také z judikatury ESLP.

The aim of this study is to analyze the level of privacy of person in the Czech Republic and further analysis of the scope of protection of rights regarding honor, esteem, human dignity and the protection of name with regard to current legislation and judicial decisions. I focused primarily on interventions, criticism, and collection of data and the possibility of receiving satisfaction. The issue was analyzed mainly on the basis of judgments that can also be used at time the effectiveness of current legislation, which is also based on the rulings of the ECHR.

Příloha č. 3 - Seznam klíčových slov

ochrana osobnosti, soukromí, ochrana osobních údajů

personal rights, privacy, personal data protection